

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

İSTENMEYEN ADAM

Persona non grata

Yorgo Andreadis

YORGO ANDREADİS

Yorgo Andreadis, 1936 yılında Selanik'in göçmen mahallesi olan Kalamaria'da doğdu. Ailesi Trabzon'dan önce Batum'a, sonra da Yunanistan'a göç etmişti. Selanik'teki Anadolu Kolejini, daha sonra Almanya'da Freiburg Üniversitesi ekonomi bölümünü bitirdi. Karadeniz yöresinin kültürü ve tarihine ilişkin birçok kitap yazdı. Özellikle sözlü tarih üstünde yoğunlaştı. Ömrünü Türkiye ve Yunanistan halkı arasında bir köprü oluşturmaya adanmış. Sayısız kereler Türkiye'ye geldi. Bu çalışmaları ve **"Tamama"** adlı kitabı nedeniyle 1993 yılında **Abdi İpekçi Türk-Yunan Dostluk Ödülü** aldı. Kardak krizinin en bunalımlı döneminde, İzmir'de TÜYAP Kitap Fuarının onur konuğu oldu ve barış mesajları verdi. Birçok kitap Fuarının konuğu oldu, kardeşlik temalı konferanslar verdi. Yayınevimiz tarafından yayınlanan kitapları: **"Tamama"** (1996), **"Neden Kardeşim Hüsnü"** (1996), **"Gizli Din Taşıyanlar"** (1997), **"Temel Garip/Todoron"** (1998) ve **"Tolika/Bacikam Al Beni"** (1999).

"Yorgo Andreadis, Anadolu tarihinin en büyük altüstlük döneminden tanıklıkları derleyip, bugünün kuşaklarına aktarıyor. Onların özgün üsluplarını, bilinçlerdeki yansımaları değiştirmeden, allayıp pullamadan aktarıyor. Yıllarca kendi kitaplarımızda okuduklarımızdan sonra bir de suyun öte yanında insanların neler yaşadığını, neler hissettiğini anlamamıza olanak sağlıyor. Bunu bize sağladığı için Andreadis'e teşekkür borçluyuz. O sadece bir tanık, bir aktarıcı... Anlatanların yaklaşımları belki bize zaman zaman çok ters de gelebilecek. Ama bütün bunları artık aşmayı ve birbirimizi, birbirimizin yaşadıklarını karşılıklı olarak anlamamızın zamanı çoktan geldi de geçti bile. Bölgede geçmişte herkes kendi kurbanı, kendi acısı için ağladı, yas tuttu. Artık bunu "karşı kıyıdaki" için, "öteki" için yapmanın vakti çoktan geldi de geçti bile. Hele farklı alanlarda bu kadar ortak köklere sahipsek... Ve bunu en fazla kendimiz için yapmaya ihtiyacımız varsa..." (1999'da böyle yazmışız. Hâlâ aynı şeyleri tekrarlamak gerekiyor. R.Z.)

BELGE YAYINLARI

Marenostrum

İSTENMEYEN ADAM

© Yorgo Andreadis

Sayfa Düzeni

Tohum

İç/Kapak Baskı-Cilt

Kayhan Matbaası

Kapak

Ayrıntı Tasarım

Birinci Baskı

Nisan 2005

BELGE ULUSLARARASI YAYINCILIK

Divanyolu cad. Binbirdirek İşhanı No:15/1

Sultanahmet/İstanbul

Tel/Fax: 0 (212) 638 34 58

E-mail: belgeyayinevi@hotmail.com

belgekitapkulubu@yahoo.com

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Yorgo Andreadis

İSTENMEYEN ADAM
Persona Non Grata

Yunancadan Çeviren: Tanju İzbeke

***“Yaratmak istediklerimin hepsini
yapabilecek güçte olmak isterdim.”***

EURİPİDİS

Yıl 1960’tı ve henüz Almanya’nın Frayburg kentinde öğrenci olarak bulunuyordum. Almanya’nın güneybatısında, Karaormanlar’ın kalbinde bulunan bu kentte dört yıl yaşadım. Bu kent o zamana kadar doğanın kutsadığı yemyeşil bir yerde, muhteşem bir insanlık harikası olarak inşa edilmişti. Uzun yıllar sonra aynı kenti yeniden ziyarete gittiğimde, o denli hoşuma gitmedi. Duyarsız insanların müdahalesiyle betonlaşmış ve eski büyüünü tamamen kaybetmişti. Oysa 1960’ta halen tapılacak ve insanın sıla hasretinin acısını, cömert güzelliğiyle kucaklayarak yumuşatacak güzellikte bir kentti.

Bu kentte Yunanistan’dan gelen birçok gençle olduğu gibi, dünyanın değişik ülkelerinden gelen gençlerle de okuma fırsatım oldu.

Üniversite, özenle işlenmiş bir yapıydı ve girişini iki hemşehrımızın heykeli süslüyordu. Platon ve Aristoteles: Oturur

biçimde, düşünceli ve yapıya girerken her birimizi izler gibiydiler. Yunanistan'dan gelip bu Alman üniversitesinde öğrenim gören biz Yunanlı öğrenciler için, bu iki arkaik dönem hemşehrimize heykeli, bir övünç kaynağıydı.

Aynı yıl o güzelim üniversite binasının yanında, modern Avrupa kültürünün bir örneği, Avrupa mimarisinin prototiplerinden, hilkat garibesine benzeyen ek bir bina inşa edildi. Ortaçağ'dan kalma Frayburg Üniversitesi'nin yanı başında yükselen bu dev gibi yapı, yekpare bir demir iskelet üzerine oturuyordu. Ve başta insana bir bina değil de bir köprü inşaatıymış izlenimini veriyordu. Çok şiddetli bir depreme dayanacak biçimde ve Almanya'nın dördüncü eski üniversitesinin, azalıp çoğalan öğrenci sayısını karşılayabilecek kapasitede kocaman, ölümsüz bir yapı:

Bu kentte dört yıl yaşadım. Ve ne mutlu ki Üniversite'nin bu yeni binası kapılarını açmadan önce buradan gidecektim. Sanıyorum bu yeni dev bina, 1962 yılında faaliyete geçmişti. Oysa ben 1960'ın yılbaşında, öğrenimimi tamamlayıp Yunanistan'a dönecektim.

Almanya'da 1955'ten 1960'ın yılbaşı yortusuna dek yaşadım. 19 yaşında gittim, 24 yaşında döndüm. Ve bütün o dört yıl içinde hiç Almanya'dan ayrılmadım. Hiç tatile gitmedim. Yunanistan'ı hiç ziyaret etmedim.

Yurttaşım olan üniversite arkadaşlarımı, tatillerde Yunanistan'a yolculayıp arkada kalmak çok zordu. Hiç kimse kalmıyordu. İşte o zaman gurbetin çetin yüzüyle kalakalıyordum. Frayburg tren istasyonunu, belki de o nedenle çok antipatik buluyordum.

O istasyona arada bir Yunanistan'a tatile gidecek olan arkadaşlarımı geçirmeye de giderdim. Ama ben hep arkalarında kaldım. Ve tren gözden kaybolurken, ben artan yalnızlığın yüküyle evime dönerdim. Ta ki sonbahar gelip de, yazın tatil için yolcu ettiğim üniversite arkadaşlarım geri dönene kadar.

O tren istasyonunu ne zaman görsem tüylerim diken diken oluyordu. Sanırım oraya gidecek olsam şimdi bile aynı hissi duyarım.

Bakın bu durum, içsavaş arifesinde, yaramaz çocuklarını tıpkı bir üvey anne gibi karşısına alan Yunanistan'ın kabahatiydi:

Bir akrabanızın, masumca içsavaşa iştirak etmesi bile o günlerde kötü çocuk olarak damgalanmanız için yeterliydi. Belki o akrabanız 1960'ta oy kullanmamıştı ve kazaen bir kahvehanede ailesiyle ilgili bir şeyler söylemişti:

Ben de işte böyle birdenbire kendimi kötü ve yaramaz çocukların arasında buluverdim. Çünkü erkek kardeşim 1954 yerel seçimlerinde solcularla işbirliği içindeydi.

Hangi kapıyı çalarsanız çalın, siyasal düşüncelerinizin ne olduğuna ilişkin bir belge gerekiyordu. Dahası, pasaport çıkarmak için bile aynı belgeyi hazırlamak gerekliydi.

1955 Haziranı'nda pasaport için girişimde bulundum. Bir dilekçe verdim. Her hafta salı günü, bugün Makedonya Bakanlığı'nın bulunduğu binanın zemin katına gidiyordum. Benim gibi birçok kişi de sırada bekliyordu. Selanik Belediyesi'nde bulunan Pasaport Şubesi'nin kapısı açıldığında hepimiz hemen sağ kanada doğru fırlıyorduk. Kimisi hazırlanmış olan pasaportunu alıyordu, kimisi de bir kez daha umutsuzluğa kapılıyordu: Çünkü görevli bize: "Henüz gerekli belge gelmemiş!" diyordu.

Ben kişisel olarak ilk kez böyle bir zorlukla karşılaşıyordum. Daha sonraları bu durumu devletin bürokratik zorbalığı ya da adaletsizlik olarak adlandıracaktım. İşgal yıllarındaki şiddeti tanımıştım ama o zaman çok küçüktüm ve yalın bir seyirciydim. İşgal dönemindeki şiddet, büyükleri aforozluyordu. Biz küçükleri ise o dönemde yalnızca, günlük yaşamdaki açlık tehdit ediyordu. Şimdi ben de devlet baskısı ve iktidarın gücüyle karşı karşıya kalmıştım.

Haziran 1955'ten, Kasım 1955'e kadar her sabah, ötekilerle birlikte pasaport dairesindeydim. Pasaportumuzu alabilmek için bekleyorduk. Sonuçta pasaportu "Hatır için", 5 Kasım 1955'te alabilmişim. Olası olsaydı hemen ertesi gün Almanya'ya gitmek için yola çıkacaktım. Sevgili anneannemin ölümü Yunanistan'dan ayrılışımı geciktirdi.

Gerçekten yola çıkıncaya kadar, ülkeden ayrılışıma ilişkin içinde bulunduğum psikolojik durum, sanki memleketimden değil de, bir hapis haneden kaçıp kurtulacakmışım gibiydi.

Böylece 9 Kasım 1955'te Almanya'ya gittim ve tatillerde bile geri dönme cesaretini gösteremedim. Çünkü pasaportun yenilenmesi gerekiyordu ve ben devletin çıkaracağı zorlukların neler olabileceğini biliyordum. Üstelik o pasaportun bana "Hatır için" verildiği de aklımdan çıkmıyordu. Üstelik onu alabilmek için dolu dolu altı ay beklemiştim. Taa 5 Kasım 1955'e kadar.

Bütün bu anlattıklarımı inanılır gibi gelmeyebilir. Kimbilir bu belki de yakın tarihimizin karanlık noktalarına parmak basmak istemeyişimizden ötürü bizim suçumuzdur.

Bu ince konudan söz etmeyi; halkın büyük bir çoğunluğunun ve gençlerin dramını; partileri politik çıkarları ve kariyerleri için

kullanan, doğuştan siyasetçi olduklarını zanneden politikacılara, “dirençliler”e(!) bıraktık. Ben yalın olarak o dönemde başıma gelenlere değiniyorum. Dönem krallık, Pavlos ve Frederiki’nin dönemi; ülkemizin başbakanı da Konstantin Karamanlis’ti. Ola-gelenlerin tümünü Tarih’e bırakıyorum. O yargılasın.

Tüm bu üzüntümüze rağmen, orada, gurbette memleketimize duyduğumuz sevgi olağanüstüydü. Hepimiz Kıbrıs sorununa ki-litlenmiştik. Bunca kahraman yurttaşımızın, İngiliz işgalcilerin-ce öldürülmesi, yüreğimizdeki yurtseverlik ateşini körüklemiş, duyduğumuz milli heyecan güç dizginlenir bir hal almıştı.

Ama yanımızda Türkiye’den gençler de vardı. Onlar da üni-versite öğrencisiydi, onlar da yurtlarından uzaktaydı: Onlar da bizim gibi sılanın zorluklarını göğüslemeye çalışıyorlardı. Kıbrıs sorununda tansiyonun yükselmesine karşın, gurbette ve bir ara-da yaşamak zorunluluğu bizi birbirimize yakınlaştırıyordu. Ve ben ilk kez Türklerle karşılaşıyordum. Kıbrıs dışında, orada, sı-lada, aynı duygular, aynı problemler, aynı dertlerle kuşatılmıştık. Dostluklar oluştu. Her türlü sorunda birbirimizin elinden tuttuk. Bize yardımcı oldular, biz de onlara yardım ettik. Çevrelerinde kenetlendik ve sanki “Sakın dostluk etmeyin!” diyen toplumu-muzu karşımıza alarak, kendimizi savunma durumunda bıraktık. Birlikte hayaller kurduk. Geçmiş bir tarafa bırakıp, el ele gele-ceğe yürüyeceğimize, halklarımızı yakınlaştıracığımıza dair düşler kurduk. Ancak böyle bir dayanışmanın geleceği aydınla-tacağı ortak paydasında birleştik.

İşte o zaman iki halkın -Türk ve Yunan halklarının- yakınlaş-maya mecbur olduğunu anladım ve aradaki tek engelin “Dil” ol-duğunu kavradım. Dilin yakınlaşmanın ve aradaki engeli ortadan

kaldırmanın tek yolu olduğuna inanarak büyük bir özveri ile Türkçeyi öğrenmek için, Türkçe derslerine katıldım. Bu dil derslerine dört yıl devam ettim. Artık Türkçem oradaki insanlarla sohbet etmeme yetebilecek kadardı. İlk fırsatta Türkiye'yi ziyaret edecektim ve orada da Türkçe konuşabilecektim.

1960 yılı başında artık yıl sonunda Yunanistan'a döneceğim kesinleşince, kara kara ne yapacağımı düşünmeye başladım. Pasaportumun "Hatır için" verilmiş olduğu düşüncesini kafamdan atamıyordum. Eğer Yunanistan'a dönersem, pasaportumun yenilenmesi zor olacaktı. Ve doğal olarak yeniden ülke dışına çıkmam da:

Tekrar ülke dışına çıkmak ve pasaportumu yenilemek için yine "Hatır işi"ne gereksinmem olacaktı. Düşündüm taşındım ve Yunanistan'a kesin dönüşten önce, Türkiye'yi ziyaret etmeye karar verdim.

1960 yılının ilk altı ayı içindeki kışlık tatil programlarını araştırdım. O yıl, Paskalya tatili 10 Nisan tarihine denk düşüyordu. Böylece 1960 Martı'nın başında, Türkiye'ye gitmek için Frayburg istasyonundan trene atladım.

Her yıl, arkadaşlarımın tümü Yunanistan'a giderken ben bu istasyonda kalıyordum. Şimdi ise ben gidiyordum. Gerçi Yunanistan'a gitmiyordum ama, olsun, bu kez kimseyi geçirmiyordum, kendim yolculuğa çıkıyordum ya: Sonsuz bir sevinç içindeydim. Bana tiksinti veren bu istasyon, şu anda gözüme çok sevimli ve aydınlık geliyordu. Acaba yeni boyandığı ve tertemiz olduğu için miydi bu dersiniz?!

Şimdi giden bendim ve dört yıl boyunca her tatilde kendilerimi geçirmeye geldiğim arkadaşlarım. Beni yolculamak üzere

gelmişlerdi bu kez. Üstelik Türkiye'ye gideceğimi duyunca bu kararımı onaylamamış, birçok kez fikrimi değiştirmem için benimle konuşmuşlardı. Şimdi bu gidişim arifesinde korkuyorlardı, ama hiçbiri istasyonda hiçbir şey söylemedi. Çünkü yanlarında beni uğurlamaya gelen Türk arkadaşlarımız da vardı. Böylece bana tek bir imada bile bulunmadılar ve beni kendi seçimimin sevinciyle başbaşa bıraktılar. Ve ben ilk kez el sallayıp yolcu eden değil, el sallanıp yolcu edilen biriydim işte:

Tren Almanya'nın Karaormanlar'ını yararak Virtemberg'i geçti ve Monako'ya yöneldi. Tüm Almanya kolları sıvamış savaşın enkazını kaldırıyordu. Ama o lanetli savaşın üzerinden çok az yıl geçmişti. Kayıpların acısı henüz çok tazeydi ve savaşın yıkıcı izleri henüz çok belirgindi.

Monako'da tren değiştirdim. Ve o meşhur Orient Ekspres'ine bindim. Hani Londra'dan kalkıp da ta Bağdat'a kadar giden o trene: Zorunlu olan Yugoslavya, Bulgaristan ve Türkiye vizelerimi de almıştım.

Kocaman vagonları olan o büyük trenin, Bulgaristan ve Türkiye'ye gideceklere tahsis edilmiş yalnızca bir vagonu vardı. Diğer vagonlar yol boyunca başka yönler, başka ülkelere doğru giden lokomotiflere eklenip bizden ayrılıyorlardı.

Nisa'dan sonra, Bulgaristan'dan yaklaşık elli kilometre önce, yalnızca bir vagon kaldı. Onunla girdik Bulgaristan'a. Ben ve Aachen Teknik Üniversitesi'nden üç Türk öğrenci: Onlar İzmirliydi ve evlerine gidiyorlardı. Benim Türkiye'ye gitme kararımı biraz yadırgadılar. Ama tanışıklığımız arttıkça, üzerinde konuşacağımız o kadar çok ortak konu çıktı ki, artık hiç kimse benim, hangi nedenle bu seçimi yaptığımın üzerinde durmaz oldu.

Bulgaristan'da Komünist düzenle ilk kez karşılaştım. Trenimiz, bir baştan öteki başa sivil polislerce sarıldı. Trene yeni vagonlar da eklediler. Ardıl istasyonlarda çok sayıda yolcu indi. Ancak öteki vagonlar hıncahınç olduğu halde bizimki bomboştu. Polisler yerlilerin bizim vagonumuza girmesini yasakladığı gibi duraklarda bizim de trenden inmemizi yasakladı. Türk üniversite öğrencileri bu duruma alışıktilar, çünkü aynı yolculuğu birçok kez yapmışlardı. Benim içinse insanca değildi ve can sıkıcıydı.

Yugoslavya içinde de yolculuğumuz insana yaraşır değildi, zalimceydi. Yunanistan'da insanları koridorlara yığıyorlardı, ama burada, Bulgaristan'da gözlerimin önünde devlet baskısının karabasanı yaşanıyor. Totaliterizm had safhadaydı. Svilingrad'a yaklaşıyorduk. Türkiye'den önceki son istasyondur. İlk kez orada öğrenci olmayan Türk yolcularla karşılaştım.

O yöredeki tüm demiryolu hatları Makedonya'yı da kapsayarak Osmanlı İmparatorluğu zamanında inşa edilmişti. Ancak Balkan Savaşları bölgede sınırları değiştirmişti. Tren Adrianopolis'ten (Edirne) Yunanistan'a girecek, sonra Pithio'dan (::..) Türkiye'ye ulaşacak ve İstanbul'a doğru yol alacaktı. Edirne'nin Türk yerlileri de İstanbul'a gidebilmek için Yunanistan'dan transit geçmek zorundaydılar.

Beni soğuk terler bastı. Soğuk Savaş'ın eşiğinde bulunuyorduk. Bense Yunanistan'a olmadık bir köşeden giriyordum, yani Türkiye'den gelerek değil de, Bulgaristan'dan gelerek: Üstelik evimi bile görmeden: Bu gidişimi, bir büyük Yunan aydınının söylediği gibi "Aydınlanmanın büyük okulu" olan Uzunada'ya varışıma benzetiyordum.

Ülkemdeki devlet baskısıyla yeniden karşılaşacağım için, büyük huzursuzluk içindeydim. Ve Bulgar gizli polisine, trenden inip, Svilingrad'a (Kapıkule) özel araçla gidip gidemeyeceğimi sordum. Bana sadece trenden inmenin yasak olduğunu söylediler. Ve bundan sonraki her hareketimde, gözlerini üstümden ayırmadılar.

Orada, Bulgaristan'la, Yunanistan arasındaki sınır kapısında başka bir insanlık dışı duruma tanık olacaktım. Sosyalizm cennetinden kaçmak için, trenin kömür vagonuna gizlenmiş olan insanları, kömür yığınına, üç çatallı demir kazıklarla delerek bulmaya çalışıyorlardı.

Bu zalim gösteri kanımı dondurmuytu. Demir mızraklardan biri, orada gizlenmiş bir şanssızla denk düşecek olursa, atacağı çığlıkları ve acıyla haykırışını duyar gibi oluyordum.

Fakat çabucak kendime geldim ve bu olası dehşet verici görüntüden sıyrıldım. Çok kısa bir süre sonra karşılaşacağım kendi devlet baskımızın mızrağını tasavvur ederek kendi yazgımı düşünmeye başladım.

Tren, Evrou (Meriç) nehrini geçti ve Yunan topraklarında sakince yol almaya başladı. Ama çok geçmeden ıssız güzergâhın ortasında birdenbire duruverdi ve trene Yunanlı bir jandarma bindi. O anda betim benzim atmıştı. Jandarma hepimizin pasaportlarını kontrol etti ve yanımızdan ayrıldı. Bana bir tek söz bile etmedi. Demek ki bu köşeden daha önce hiçbir Yunanlı geçmemişti ve jandarma da ne yapacağını bilmiyordu!

Yüreğim ağzımda, İpsala istasyonuna vardık. Gümrük ve jandarma merkezi oradaydı. Trendeki jandarma oradakilerle bir şeyler konuştu. Orada yarım saat kadar bekledik. O sırada biri beni

bıçaklasaydı, bir damla kanımın akmayacağına emindim. O yarım saat bana bir yüzyıl gibi geldi.

Sonra tren hareket etti. Yunanistan'ı geride bıraktık. Meriç'i geçerek Uzunköprü'ye girdik. Türkiye'deydim. Derin bir "Ohhh!" çektim. Yüreğim ferahlamıştı, sevinç içindeydim. Türkiye'ye ilk kez giriyordum. Öyle bir şok geçirmiştım ki, geldiğim yer Türkiye değil de, adeta bir cennetti, adeta vaat edilmiş topraklardı:

Ne yazık ki o yıllarda demiryolu Edirne'nin içinden geçmiyordu. Böylece kenti uzaktan görebiliyorduk. Bu denli güzel oluşunun nedeni, onu süsleyen minarelerinin bolluğundandı. Uzaktan bu minareler Edirne'yi gökyüzünden aşağıya doğru sarkıtan askılara benziyorlardı.

Türk gümrük memuru, trende bir Yunanlı görünce şaşırdı. Çünkü meslek yaşamı boyunca, dünyanın bu metrekaresinde zordu böyle bir şeye rastlamak. Ama çabucak herkesle dost oldu: Benimle de: Trende görevli olarak iki yüz elli kilometreden uzun bir yol boyunca, İstanbul'a dek bize eşlik edecekti.

Nereden geldiyse aklıma, Almanya'da rakıyı ve helvayı çok özlediğimi söyledim: Söylemez olsaydım! O dönem, Türk ve Yunanlı işçilerin henüz büyük kitleler halinde batıya göç etmedikleri bir dönemdi. Yemeklerimizi özlüyorduk ve bu özlemi ben tamı tamına dört yıldır çekiyordum.

Zavallı gümrük memuru, her tren istasyonunda taze ekmek, helva ve rakı ikmal yapıyordu. Sonunda İstanbul'a kör kütük sarhoş bir halde vardım. Minareler sallanıyordu ve üzerime devrilmeleri an meselesiydi!

O adamcağız bize ikram ettiği onca seve karşılık bir drahmi bile kabul etmedi. Karadeniz'e gitmek istediğimi duymuştu.

Vedalaşırken bana, kendi ailesinin de Karadenizli olduğunu söyledi.

Türkiye ve Türk insanı ile ilk ilişkim böyle olmuştu. Türkiye'nin öteki bölgelerini de görmek istediğimden Karadeniz'de (Pontus) çok az kalmayı tasarlamıştım. Ama oraya vardığım zaman Karadeniz'in misavirperver insanları beni bırakmadılar ve hemen oradan ayrılmama izin vermediler. Onları İÖ 400 yıllarında, Ksenofon'un atlılarını bırakmayan, "onbinlerin dönüşü"ne izin vermeyen Trabzonlulara benzettim. O zamandan bu yana çok şey değişmiş ama Karadeniz insanının misafirperverliği olduğu gibi kalmıştı.

Orada bir buçuk ay kaldım. Ve bu ziyaret, benim yaşamla bağımı kurdu. Dünyalar benimdi artık. O günden bu yana Türkiye'ye o kadar çok gidip geldim ki, sayısını çoktan unuttum. Sadece Karadeniz ziyaretlerimi kaydettim. Anneannemin ve babamın yurdu Trabzon'a elli iki kez gitmişim. En yakın dostlarım Türkiye'de yaşıyorlar. Onlarla birlikte ülkelerimiz arasındaki pürüzlü ilişkilere karşı göğüs geriyoruz. Ve gece gündüz Türk ve Yunan halklarını yakınlaştıracak formüller arıyoruz. Dünyanın bu köşesinin yeniden kültürün beşiği olabilmesi için çabalıyoruz.

Karadeniz ise beni kişisel olarak ilgilendiriyordu, çünkü atalarımın, ailemin vatanıydı. Oradan köklenmişlikleri büyük bir serüvendi. Bu serüven kişisel olarak beni de ilgilendiriyordu. Ben de mağdurlardandım. Bu nedenle içgüdüsel olarak bu konuya eğildim. Adı "Mübadele" olan o trajik hikâyeyi içeren bir dizi kitabım yayınlandı. O dönemin dramını kitaplarımda tarafsız olarak aktarmaya ve barış ve dostluk mesajları vererek, savaşa karşı olduğumu gençlerimize kavrayabilecekleri biçimde anlatmaya çalıştım.

Heyecan veren ne bendim, ne de kitaplarımdı, gerçekten yaşanmış olayların kendisiydi: Tek sevinç kaynağım, bu mesajlarımın geniş bir okuyucu kitlesine ulaştığını görmektir. Kitaplarım Türkiye’de büyük bir sıcaklıkla karşılanıyordu. Türkiye’deki aydınlar, Türk kitap dostları birçok konuda bizim halkımızı aştı. Bizden ilerde olduklarını kanıtladılar. Bu gerçeğin açık göstergesi, kitaplarımın Yunanistan’dan çok Türkiye’de satılıp okunmasıdır. Üstelik de kat kat fazla sayıda:

Tüm dünyadan sayısız telefonlar geldi. Ve iki bin beş yüz mektup, imzalı, imzasız: Türkiye’den aldığım telefonların dışında, bin yüz seksen dört, candan mektup aldım. İnsanların tüm içtenlikleriyle yazdıkları bu mektuplar arasından bir seçim yapmak zorunda hissediyorum kendimi. Ve barış amaçlı bu iletişimin evrensel olarak paylaşılması için sizlere bu seçtiklerimi aktarmak istiyorum.

Özellikle Türkiye’den gelen mektuplar üzerinde durdum. Yunanlı kitapseverler, Almanca ve Yunanca okuyabilen kitap dostları dışında, Türk okurundan gelen mektupları seçtim. *Tamama* adlı kitabımın Yunancada beşinci baskıya ulaşma şansı olduğu halde:

Kitabın içinde Fener Ortodoks Rum Patriği saygıdeğer Vartholomeos’un, Amerika metropoliti muhterem Yakovos’un, Yeni Çeşme ve Yeni Kalamarya metropolitlerinin, Vatikan temsilcilerinin mektuplarına da değiniliyor. Ve daha birçok ünlü, ünsüz kişiden gelen imzalı ya da imzasız mektup yer alıyor.

Bu tanınmışlığım ya da bu kitapla yazarlığımın kabul görmesi ve doruğa çıkışım; 1991-1992 yılında Abdi İpekçi Ödülü’yle, bu ödülün Yunan sekreteryasınca bana verilmesiyle olmuştur.

Türk-Yunan sekreteryası ödül töreninin 1993 yılında İstanbul'da yapılmasını kararlaştırmıştı. Yunanistan seçici kurulunun kitabımı değerli bulmasının nedeni, bu anlatı, "iki halk arasındaki en büyük uyuşmazlığı, önyargılardan uzak, açık bir anafikirle, savaşa karşı, barıştan yana işleyip su yüzüne çıkardığı" içindi.

Kitabımın bu nedenle ilgi görmesinden ötürüdür ki, kitaplarımdan bir kısmı Türkçeye çevrilmiştir. Ve bu gelişmeyle de komşu ülke Türkiye'deki edebiyat ortamının ve kültürel etkinliklerin içine girmiş oldum. En önemlisi de bu nedendir ki komşu ülke aydınlarının göğüs germekte olduğu, korkunç problemlere ortak oldum. Ve bu gerçek beni çok etkiledi. Bu duygulanımımı katılımcı bir çalışmaya dönüştürdüm.

Türkçeye çevrilen kitabımı Türkiye'de ilk kez, kendim tanıttım. Tanıtım toplantısının şubat başında İzmir Kitap Fuarı'nda olması planlandı.

Saptanan günden birkaç gün önce Kardak (İmia) krizi patlak vermişti. Yunanistan'dan bu kitap fuarına çağrılmış olan birçok kişi, katılmaktan son anda vazgeçmişti. Dostların birçoğu bana da aynı şeyi önerdi.

Ben gittim. Kitabım ilk kez halka açık bir toplantıda tanıtılacaktı. Savaşa karşı olan tutumumla ve barış mesajımla gittim. Mesajım orada bulunan herkesten karşılık gördü. Özellikle gençlerce alkışlandı. Türk kitapseverlerle bu ilk tanışmamda aldığım olumlu tepkilerden, ardından gelen kitaplarımın da tanıtılması cesaretini aldım. İstanbul Kitap Fuarı'nda *Neden Kardeşim Hüsnü?* adlı kitabımı; Mart 1988'de İzmir'de de *Thodoron* adlı kitabımı tanıttım.

Kitaplarımın tanınması sayesinde sık sık festivallere, edebiyat matinelere çağrılıydım komşu ülke Türkiye’de: Özellikle de Ege kıyılarına: Türk-Yunan ilişkileri üzerine Foça’da, İzmir’de sözü geçer, içten insanların düzenledikleri konferanslarda konuşmacıydım. Türk-Yunan ilişkilerinin iyileştirilip, sürdürülmesine gerçekten inanan bu insanlarla aynı amacı paylaşarak iletişim içindeydik. İstanbul’da da aynı şekilde. Beni en çok Karadeniz heyecanlandırdı.

Evksinos Pontus’ta (Karadeniz’in antik adı) Trabzon’da, Tonya’da, Espiye’de, Bulancak’ta, Samsun’da ve Bafra’daki insanlarla dostluk, barış ve kardeşlik idealini mükemmel bir biçimde paylaşma imkânını buldum. Dinleyicilerin ve dostların yığınları bulması yıllar içinde daha çok arttı. Mesajlarımın aynı dönemde basılan kitaplarımla paralel olarak yaygınlaşıp elden ele dolaşması bu artışta etkiliydi.

Yalnız Türkiye’den bin yüz seksen dört mektup gelmesi gerçeği, kitaplarımın orada geniş bir çevreye ulaşabildiğinin göstergesiydi. Kitaplarım, Türkiye’deki milliyetçi eğitimden ötürü, eksik kalmış olan tarihsel bilgileri içerdiği için, bu başarıya ulaşmış olmalılar.

Bu mektup çokluğu içinden, özelliği olanları seçmeye ve sizlerle paylaşmaya çalıştım. Umarım içtenliklerinin tadına siz de varabilirsiniz: Olumsuz bir mektup, bir telefon dahi gelmedi.

Sadeliğin karmakarışıklığa, masumiyetin tehlikelere yol açtığı bir dönemde yaşıyoruz. Bu nedenle oturup da bir parça kağıt üstüne içtenlikle yüreklerini ve ruhlarını dökenleri güç durumda bırakmamak için, onları korumak amacıyla isimlerini açık açık vermeyip, kısaltılmış halde vereceğim. Anlayan anlar:

İlk olarak Ankara'dan gelen bir örneği yeğledim. Uzun, etki-leyici, dolu dolu bir mektuptu.

"Sevgili Andreadis,

Tamama'yı okudum. Heyecanımı gizleyemeyeceğim. Bu sadece bir duygulanma değil, bir hayranlık da aynı zamanda. Çünkü kitabınızda işaret ettiğiniz, yakın tarihimize ilişkin, birçok ayrıntıyı öğrendim, aydınlandım. Gerçeği söylemek gerekirse bunları bilmiyordum. Sizin ve öteki yazarların işlevi, tarihsel bilgileri sırsacak biçimde yazmaktır. Bu tarza hepimiz alışmalı, ortak olmalıyız. Ama hayatın sıradan bir insan için pratik deneyimleri vardır. Sizin bilgilerinizle kendi deneyimlerimizi birleştirebilirsek inanıyorum ki çok daha güzel, iyi bir dünya yaratacağız. Ben bu dünyanın bir gün daha iyi olacağına inanıyorum. Hayır, sadece inanmakla kalmayıp, torunlarımızın, ülkelerimiz arasında yıllarca ceyran eden aleyhte olaylara gülüp geçeceklerini de biliyorum.

Tarihi bilgileriniz yanında, izin vererseniz kendi deneyimlerimden bir yaşanmışlığı aktaracağım. Ankara'da dostum olan bir aile yaşıyor. Ailenin tek kızı, hepimizin sevgilisi Dilek 17 yaşında kan kanserine yakalandı. Bu hastalığın, sadece hasta için değil, çevresindekiler için de ne denli güç bir hastalık olduğunu biliyor musunuz? Londra'ya gitmeye karar verdik. Hastanede yabancı hastalar için ayrılan bir bölüm vardı. Yunanistan'dan ve Avrupa'nın öteki ülkelerinden gelen hastalar ve refakatçileriyle tanışma şansımız oldu. Sağaltım süresince, usunuzun almayacağı yardımlaşmalarımız oldu Yunanlı hastalar ve eşlikçileriyle: Sorum şu: Neden bizimle, Norveçliler ya da İsveçliler arasında gerçekleşmedi bu iletişim? Tedaviye ara verilen süreçte

ülkemize döndük. Dönüşümüzde Yunanlılarla Türkler birbirlerini hediye yağmuruna tuttular. Bir eşlikçi alışverişe çıktığında, diğer eşlikçinin (Yunanlılarla Türkler arasında) siparişleriyle eli kolu dolu bir biçimde dönüp geliyordu. Bu sadece Türklerle Yunanlılar arasında olageliyordu. Aralarında dil sorunu olmasına rağmen, kalbin ve ruhun sesi, kokusuyla anlaşıyorlardı.

Birdenbire Dilek'in durumu ağırlaştı. Eğer Yunanlı hastalar ve yakınlarıyla aramızda böyle bir yardımlaşma olmasaydı, dayanamazdık. İngiliz profesör, bize Dilek'in ilik nakline gereksinmesi olduğunu söyledi. Kuzey Amerika ve Avrupa ilik bankalarına birer dilekçe verdik. Hastamızın durumu gitgide kötüleşiyordu ve herhangi bir yanıt gelmiyordu. Profesör bana, iliğin kan gibi olmadığını, ilik uyumunun, insanlar arasında milyonda bir gerçekleştiğini izah etmeye çalıştı. Dilek'in eğer kardeşleri varsa, ona uyabilecek iliği bulabilmek olasıymış, öte yandan ilik bankasından da artı bir umut yokmuş. Biricik umudun eğer benzeri bir banka varsa, Türkiye'de ve Yunanistan'da olduğunu belirtti.

Bu zor durumda, ilik bulabilmek için beklediğimiz günlerde, bir sabah Dilek'imiz öldü. Şimdi sormak istiyorum; Yoksa her Türk ve Yunanlı aile için bir Dilek mi lazım, bir ilik transplantasyonu mu lazım, bizlerin aklını başına getirmesi için?..

G.K."

Trabzon'dan bir başka mektup:

"Sevgili Andreadis,

Bahama, köyümüzde 'Of'ta dedemin hangi dili konuştuğunu soruyordum. Çok eski bir Türkçe lehçesiyle konuştuğunu söylüyordu.

Kitaplarımızı okudukça beynime yadırgadığım bir sürü soru üşüşüyordu. Neden bizim topraklarımızda Yunanlılardan kalma hunca anıt, ören yeri var? Hiçbir yerde yanıtını bulamıyordum hunun. Ta ki sizin kitaplarınız elime ulaşınca kadar. Her şey açıklığa kavuştu ve gerçeği keşfettim. Doğduğum ve yaşadığım yeri öğrenmeme aracı olduğunuz için size teşekkür ederim. Daha çok şey, ya da her şeyi öğrenmem için bana kitaplar önererek yardımcı olur musunuz?

Alp. İbr."

Aşağıdaki mektubu da İzmir'den aldım.

"Tamama beni çok duygulandırdı. Kişisel görüşüme göre, bu kitabı tüm Yunanlıların ve Türklerin okuması gerekir. Neden size yazmak gerekliliğini hissettim, bilmiyorum. Ama şu anda birdenbire aklıma, Tamama'nın bir sinema filmi olması gerektiği geldi: Tipleme binlerce sayfayı da içerebilir, ama film olursa filmin oluşumunda katkım olsun isterim. Nasıl mı? Şu anda hiç bilmiyorum. Ancak çok içten bir şekilde böyle bir yapıtın altına imzam atmak isterdim. Size teşekkür eder, sizi tebrik ederim.

G.P."

Ardıl mektup İstanbul'dan 16 yaşında bir genç kızdan geliyordu. Adı Meral:

"Atalarımızın bizim topraklarımızda neler çektiğini hiçbir zaman bilmiyordum. Tüylerim diken diken oldu. Komşulardan ve öteki insanlardan dinimizi gizlemek zorunda hissediyordum

kendimi. Bunca inçe ayrıntıyı öğrenmeme neden olduğunuz için teşekkür ederim.”

Marmara kıyılarından gelen bir diğer mektupsa genç bir erkek öğrenciye aitti ve G.S. imzasını taşıyordu:

“Bütün kitaplarınızı aldım. İtiraf edeyim içerikleri beni çok etkiledi. Neden Kardeşim Hüsnü? adlı kitabınızın üstünde durmak isterim. Burada, Karadeniz’den, genellikle de Tonya’dan gelen insanlar yaşıyor. Onlara Hüsnü’yü sordum, sadece tanıdıkları değil, birçoğunun da akrabasıydı. Bu sürpriz beni yazdıklarınızın tarihsel gerçekler olduğuna inandırdı. Yunanistan’a gelmeyi ve sizi yakından tanımayı çok isterdim.”

Ardından Sürmene’den gelen bir mektup vardı, K.K. yazmış:

“Kitaplarınız halklarımızın birbirlerini karşılıklı anlamaları-na yardımcı olacak. Böylece bir zaman gelecek ki, su aka aka ya-tağını bulacak. Bunca yıl sonra olması gerekirdi:”

Toplam bin yüz seksen üç mektup ve sayısız telefon almıştım. Son mektup, yani bin yüz seksen dördüncü, 3.12.1998 tarihinde elime ulaştı. Gümüşhane’den geliyordu:

“Bir toplumsal ve ruhsal devrim oluştu Karadeniz’de: Kitapla-rınız, belki de bu devrimin temelini oluşturacak. Biz gençler de yar-dımcı olmak istiyoruz. Bize yardım edin. Ve yerimizin tarihsel ger-çeğini öğrenebileceğimiz ayrıntıları kapsayan kaynaklar verin.”

Her konferans sonunda, aynı duyguları paylaşan, ayinsel bir topluluk oluşuyordu. Çünkü dinlemeye gelen tüm insanlar aynı mücadele ruhuyla, heyecanıyla doluydu. Ve barışın, dostluğun hayalini paylaşıyorlardı. Bu durum hem benim, hem de onların işini kolaylaştırıyordu. İletişim içinde olmamız açısından mükemmeldi.

Ama bunlar arasında, İzmir’de ilk kitabım **Tamama**’nın tanıtımındaki heyecanımı utunamayacağım. Henüz İmia (Kardak) krizinin üzerinden on gün bile geçmemişti ve ben ilk kez gidiyordum İzmir’e, halka açık bir toplantıda kitabımı tanıtmak için:

Beni sadece tanıtımın içeriği ilgilendirmiyordu. Dinleyicilere nasıl hitap edeceğim de meşgul ediyordu. Dinleyicilere, bilinemeyeni, yeni su yüzüne çıkanı nasıl anlatacaktım? O ilk gece İzmir’de uykuya yenik düştüm. Ertesi günkü toplantıda sözünü edeceğim konularda gelecek sorulara yanıt bulamadan uyuya kaldım.

İzmir Kitap Fuarı’na gelir gelmez, etrafımı bir grup Türk yazarı çevirdi. Bunlardan birçoğunu tanıyordum. Yazdıkları ünlü kitaplara aşinaydım. Onların sevgisi, dostluğu beni çok heyecanlandırdı. Hepsi **Tamama**’yı okumuşlardı. Beni tebrik ettiler. Bu daha çok şaşırtıp duygulandırdı beni. Moralim yükseldi, içim pır pır etti.

Onlar düşünce adamlarıydılar. Aşağıda dinleyiciler arasında her kesimden insan vardı. Ancak gerçek olan şuydu ki, tüm o yazarlar salondaydı ve ben onların varlıklarından büyük cesaret alıyordum.

Belge Yayınevi’nin editörü Ragıp Zarakolu biyografimi sundu dinleyenlere.

Ve sözü bana verdi. Nasıl olduğunu bilmiyorum ama, beni dinlemeye gelenlere o dakikada kendiliğinden Türkçe konuşarak hitap etmeye başladım ve aşağıdaki konuşmayı yaptım:

İzmir'e gelirken, bir sorun içimi yiyip bitiriyordu. Sorunum bugün sizlerin karşısında nasıl konuşmam gerektiği idi. Böyle bir toplantıda konuşmak hoşnutluk vericiydi, ama henüz yorgunluğumu üstümden atamamıştım. Uyuyakaldım. Uyur uyumaz, gerçekmiş gibi bir rüya gördüm. Çok güzel bir rüya: Güzel bir kız beni karşılamaya gelmişti. Beyazlar giyinmişti. Hoşgeldin dedi. Kulağıma eğilip adının 'Tarih' olduğunu söyledi. Ve bana size seslenmem gerektiğini belirtti. Bu nedenle, sevgili türdeşlerim, sevgili kardeşlerim:

Konuşmam alkışlarla bölündü. Gençler daha kuvvetli alkışlayabilmek için ayaktaydılar. Tamama'nın sevgili çocuğu Kayhan Okay'ın Ankara'dan gelip salonda yer alması sarsıcıydı, ama kitabın tanıtımı için aynı zamanda da bir katalizör: Çünkü Kayhan'ın ellerinde ölmüştü **Tamama**: Bu kitabın dağıtımı Türkiye'nin her yerinde yapılmıştı ve o yılın en çok satan kitabı olmuştu. Kitabın girişinde, tüm telif haklarından vazgeçme isteğim harfi harfine yazılıydı. Kitabın telifini Trabzon'daki tarihi Sümela Manastırı'nın restorasyon kuruluna devrettiğimi de belirtiyordum.

Bu başarıdan aldığı cesaretle, yayıncım **Neden Kardeşim Hüsnü?** adlı kitabımın Türkçesini de yayımladı ve dağıtımını yaptı. Bu kitabımın tanıtımı İstanbul Kitap Fuarı'nda gerçekleşti. O sırada şimdiki İzmir deneyiminden sonra her şey daha kolaydı.

Salondaki dinleyiciler arasında Trabzonluların çoğunlukta olduğunu gördüm. Tanıtımın büyük bir bölümü Türkçe ve Pontusça

(Yunancanın Pontus diyalekti) oldu, madem ki salondaki büyük bir çoğunluk Pontus lehçesini biliyordu:

Gizli Din Taşıyanlar ise İzmir Kitap Fuarı'nda tanıtıldı. Bu benim için gene güç bir durumdu. Çünkü kitapta anlatılanlar Hıristiyanları ilgilendiriyordu. İnsan böyle bir konuyu, hiç duymamış olan Türk dinleyiciler karşısında nasıl toparlayabilirdi? Ama insanlara verdiğim güven ve itimadın sonucu tanıtım çok sakın geçti ve anlattıklarım benimsendi.

Deneyimlerim sonunda Türk kitapseverlerin çok nazik, pozitif okuyucular olduğunu gördüm, yeter ki konuşmacı konusuna vakıf olsun: Ayrıca, dünyanın hiçbir yerinde Türkiye'deki kadar dinsel hoşgörüyü rastlanamayacağını da burada belirtmem gerekir.

Theoron adlı kitabım İzmir'de 1988 Mart'ında tanıtıldı. Bu tanıtım en kolayıydı. Birincisi deneyimim artmıştı; ikincisi dinleyicilerin büyük bir bölümü dostumdu artık, çünkü onlarla daha önceki konferanslardan tanışıyorduk; üçüncüsü, konu öncekilere nazaran daha sancısız ve uygundu.

Mart 1999'da İzmir Kitap Fuarı'nda **Tolika** adlı kitabımın tanıtımı programlanmıştı. Daha önce de sözünü ettiğim gibi, kitaplarım beni komşu ülkede ünlü kılmıştı. Bu nedenle konferans, festival ve paneller için aldığım çağrılar çoğalmıştı.

İki halk arasındaki ilişkilerin daha çok iyileşmesine ve yakınlaşmalarına duyduğum inançtan ötürü hiçbir çağrıyı geri çevirmediğim. Böylece her yıl yenilenen, Foça deniz festivallerine katıldım. Ve konferanslarda her zaman Türk-Yunan dostluğunu savunan konuşmalar yaptım.

Gizli Din Taşıyanlar adlı kitabımın telif haklarını Folklor Müzesi'nin kuruluşuna katkısı olsun diye Foça Belediyesi'ne.

sembolik olarak da Foça Belediye Başkanı dostum Nihat Dirim'e armağan ettim. Foçalıları, Halkidiki'nin Foçalıları ile bir araya getirdim. Ve bu ilişki sürdüğü için de çok mutluyum.

Çeşme'nin ileri gelenleri ile bağlantıya geçtim. Aynı çabayı sürdüren tüm Küçük Asyalılarla ilişki kurmak üzere girişimlerim oldu. Aynı şey Ayvalık'ta da oldu. Oradaki dostların birçoğu Girit kökenliydi.

Karadeniz Sürmenesi ile, Atina'daki Yeni Sürmenelilerin tanışmasını sağladım. Birbirlerini ziyaret ettiler. Karadeniz Sürmenesi'nden Atina'daki Yeni Sürmene'ye, Atina'dan da Karadeniz Sürmenesi'ne gittiler.

Neden Kardeşim Hüsnü? adlı kitabımın telif haklarını, unutulmaz dostum Hüsnü'nün anısına, memleketi Tonya'da bir lise için Trabzon Valiliği'ne armağan ettim.

Tamama'nın doğduğu Espiye'de halkla ve yetkililerle ilintiye geçtik. Orada yaşayan insanlarla buluşmamız unutulmayacak. Trabzon'a batıdan geliyorduk. Kardeşten öte dostum Arif Karadeniz tarafından bilgilendirilmiştik. Espiye de bir durağımız olacaktı. Kaymakam ve halk bizi onurlandırmak istiyordu. Elli kişiden oluşan kocaman bir guruptuk. Beraberimizde üç din adamı da vardı. Yerel yönetimin karşılama törenine, kaymakamın emriyle şehrin müftüsü de katılmıştı. Bu, Müslüman din adamları açısından alışılmadık bir durumdu.

Grubumuz Espiye şehrinde misafir edildi. Halk orada bir gün boyunca bizim insanlarımızla birlikte oyunlar oynadı, şarkılar söyledi. Kaymakam, sayısını kestiremediğim kadar *Tamama*'yı satın almıştı. Ben imzalıyordum, o da kentin insanlarına armağan ediyordu. Kitabımla şehrinin dünya çapında ünlendirdiğim için, o da

beni onurlandırmak istiyordu. İsmet adındaki bu kaymakam, daha sonraki yıllarda terfi etti ve Afyonkarahisar'ın vali yardımcısı oldu. Oradan biri eşime biri de bana olmak üzere iki mektup gönderdi. Geçirdiğimiz o güzel günlere ilişkin özlemini dile getirdiği mektubu bir çağrıyla son buluyordu. Bir dahaki sefere, bizden bir grup Karadeniz'i ziyarette gidecek olursa, yolculuk programını Afyonkarahisar'dan geçecek biçimde değiştirerek, kendilerine misafir olmalıydılar. O güzel günlerin yeniden yaşanmasını istiyordu.

Türkiye'ye kaç kez gittiğimi, kaç konferansa katıldığımı artık anımsayamıyorum. Ancak atalarımın eşsiz vatanı Trabzon'a elli iki kez gittiğimi biliyorum. Çünkü her gidişimi kaydetmiştim.

Birçok konuşmam ve komşu ülkenin insanına seslenişim, Türk basınında, gazete ve dergilerde yayımlandı. Bu gerçeği, söylediklerimin onları etkilediğinin ve heyecanlandırıldığının bir göstergesi olarak yorumluyorum.

Bu konuşmalardan birini burada sizlere sunuyorum:

Sanat ve edebiyatla ilgilenen çok sayıda genç insanın burada, bu salonda toplanmasını tüm içtenliğimle selamlıyorum. Ege'nin çeşitli yerlerinden bu toplantıya katılmak üzere gelmeleri, iki halkın yakınlaşmasının köprüsü olduklarının işaretidir.

Dönemimiz zor bir dönemdir. Ülkelerimiz arasında, şimdiye dek politikacılarımızın çözmeyi başaramadığı sorunlar bulunmaktadır. Üstelik onlar kolayı seçerek, geçici prestijlerini korumak üzere, basit olan birçok sorunu büyütürken kullanıp halklarımızın ruhunu zehirlemekteler.

Siz karşıt olarak, bu reddedici sergileme yerine zoru seçerek ve yanınıza en etkileyici silah olan 'Sanat' ve 'Yazı'yı alarak, iki halkın yakınlaşması için köprüler kurdunuz.

Geçici değerlerle ilgilenmediniz, bilin ki zafer sonuçta sizin olacak. Kalem'le İktidar'ın çarpıştığı her dönemde, sonuçta istisnasız kalem kazanmıştır. Ve bu zafer iki halkın da zaferi olacaktır. Mantığın ve tutarlılığın zaferi:

Helen halkının mutluluğu ve refahının tek yolu, zorunlu olarak, Türk halkının mutluluğu ve refahından geçer. Bu savın tam tersi de geçerlidir.

Mutluluklarını, başka halkların mutsuzlukları ve haksızlığa uğramaları üstüne kurup destekleyenler bundan rahatsızlık duysunlar. Yalnızca bu temelden hareketle, sizden ve bizden doğru bir köprü kurulabilir. Karşılıklı yakınlaşmanın, anlaşmanın, barışın ve işbirliğinin doğru, yıkılmaz yapısı ancak böyle inşaa edilebilir.

Ve bu yapı yükseldiğinde, ki bir gün yükselecek, siz hepiniz mutlu olacaksınız. Çünkü bu yapının örülmesinde sizin de bir taşınız var ve bir nebze olsun yardımcı olduğunuz için mutluluğunuz artacak.

Her Türk ve Helen buluşması, aynen bugün olduğu gibi bir iddiadır; barış, dostluk ve işbirliği için bir iddiadır ve bu iddiayı bu bahsi kazanmamız gerekir.

Benim halkım, benzeri bir ruh hali içinde yıllarca devindi, ona, sarsılmaz bir inancım vardı ve inanmakta ısrar ediyorum.

Halka açık son toplantımı, 18 Ekim 1998'de Edirne Belediyesi ve Edirne Üniversitesi'nin çağrılısı olarak Edirne Kitap ve Kültür Haftası'nda oldu. Ayvalık'tan katılan dost yazar Ahmet Yorulmaz'la birlikte -ki onun kökleri de Girit'e dayanır- "*Sınırlar Ötesi Kardeşlik*" konusunu işleyecektik.

Söze Aristocu bir özdeyişle başladım: Politik bir hayvan olan insan, doğaya hükmedip bir sonuca varabilmek için mantığıyla

düşünen bir yaratıktır. Ancak çoğu kez mantıksız yaşar ve davranır, hayvanların aksine. Çünkü hayvanlar mantıklı değildir, ama kendi içgüdüsel mantıklarının ölçülerıyla yaşarlar.

İnsanın toplumsal evriminden ve çok eski olan bütünleştirici olma arzusundan söz ettim.

Tarihte önemli kişilikler, filozoflar ve din kurucuları, barış ve kardeşlik içindeki bir evren için konuştular. Ama sonuç ne oldu? Savaşlar ve mezalim. İnsanlara karşı insanlar: Komşulara karşı komşular: Kentlere karşı kentler: Uluslara karşı uluslar: Ve sonunda birbirlerine karşı cebelleşen müttefikler: Tarihte büyük simalar dünyayı birleştirmek adına her konuştuklarında dünyanın kendi görüşlerine ve iktidarlarına boyun eğmesini kastediyorlardı. Yani halkların kendi görüşlerine ve iktidarlarına uşaklık etmesini istiyorlardı.

Kaç ulusal, kaç dinsel, kaç ekonomik, kaç toplumsal savaş olmuştur. Tüm bu savaşlar doğada eşsiz var olabilmek için, mantık çerçevesinde olmuştur ve olagelmektedir.

Sınırsız bir dünya kardeşliği, sadece günümüzün rüyası değildir. Tarihte birçok düşün insanının da düşüydü. Ancak içinde bulunduğumuz günlerin eski günlerden bir farkı var. Aynı amacı güden insanların sayısı artmış ve sıradan insanları da kapsamıştır bugün. Bugün biz de bu toplantıda, sınırsız kardeşliğin yaratılacağı bir dünya için istekli olanlar olarak bu insanların grubuna dahiliz.

Geçmişte düşmanlık, insanların farklılıklarını bulmak ve vurgulamak gerçeğine dayanıyordu. Bu farklılıklar, masallarla, edebiyatla, her ülkenin milli eğitiminin önerdiği resmi tarihle büyütülüp abartılıyordu. Böylece, her ülkenin iktidarı her an bir

savaş çıkarabilecek bir zeminde oturuyordu. Savaş çıkıp da bit-tiği zaman, her iki taraf da ölülerini sayıyordu. Ve her zaman so-rumlu olan karşı taraftı. Bizim savaşlarımız her zaman kutsal, haklılığı kanıtlanmış ve Tanrı tarafından kutsanmıştır. Ölü asker-lerin ailelerine komşu hısımlarının aleyhine, madalyalar verip düşmanlığı arttırmak adına ölüleri de kullanıyoruz. İşte aşırı mil-liyetçiliğe böyle vardık. Ama bu durum, yalnızca bizim haklı, karışımızdakinin -ötekinin- haksız, bir hiç olduğu anlamına gel-mez. Onun her zaman haksız olduğu görüşünü mazur göstermez.

Bunlar için günlerce konuşabiliriz. Düşüncelerimde gerçek-lerden kopuk olmayı yeğlemem. Öncelikle size somut örnekler-den bahsetmek isterim. Bugün burada sizin karşınızda yapaca-ğım bu denemeyi:

Söyleyeceklerim belki de bu ülkenin, kendi ülkemin ve de başka bir komşu ülkenin çıkarlarına uymayabilir. Ama ben bura-ya, özel olarak idealime, “sınırlar ötesi kardeşlikten, barıştan” ya-na olan bir dünyanın yaratılması idealine hizmet etmek üzere gel-dim: Söyleyeceklerim herhangi birinizi üzse de bunu yapacağım:

Yunanistan’la Arjantin arasında ya da Türkiye ile Çinhindi arasında sınırsız bir kardeşlik, bir başarı ya da büyük bir kahra-manlık değildir. Büyük başarı, sınırlar ötesi kardeşliğin, komşu ülkeler arasında, tarihleri boyunca sorunları olmuş olan komşu ülkeler arasında gerçekleşmesidir.

Türkiye ve Yunanistan, bugüne dek süren bir yığın değişik ve düşmanca sorun nedeniyle sanırım konuya en iyi örneği teşkil edecek. İki ülkenin böyle bir kardeşliği hayata geçirmesi, ince-lenmesi gereken bir örnektir. Yoksa bunların hepsi soyut bir te-ori. bir ütopya mı?

Bütün dünyada benzeri bir kardeşliğin, kaçınılmaz olarak, Türkiye ve Yunanistan'ı kapsayacak biçimde gerekli olduğuna, derinden inananlardan biriyim.

Bu amaçla 1960'tan beri çalışıyorum. Bu nedenle de düşüncelerimi anlayışla ve açık bir usla izlemenizi diliyorum. Bana katılıp katılmamak hakkınızdır. İtiraf edeyim ki buraya, görüşlerimle size öğüt vermeye gelmedim. Ancak söyleyeceklerimle düşüncelerinizi harekete geçirmek istedim.

Dostluk ve kardeşlik; savaşların ve düşmanlığın daha ne kadar kan dökeceğini göz önünde tutarsak insanca yaşamın son umududur.

Eğer korkutucu kitlesel yıkımın aracı olan ve durmadan evrim geçiren silahlar kullanılırsa, bu, hepimizin yok olmasına yol açar. Bu felaketin galipler ve mağlupları olmaz. Ne yazık ki böyle bir felaket korkusuyla, insanlığın mantığının, sınırların olmadığı bir kardeşliği yaratma umudu var. Kişisel olarak, tüm insanlığın bu felaketin öcüsüyle karşılaşmadan aynı öngöründe bulunmasını yeğledim.

Şimdi de Türkiye ile Yunanistan arasındaki özel konuma gelmek istiyorum. Pratikte size söyleyeceklerimden hoşnut olup olmayacağınızı bilmiyorum. Ama umuyorum ki dile getireceklerim üzerine düşüneceksiniz:

Tüm bunlardan önce, ben siz Türklerin söylediğiniz gibi olduğuna inanmıyorum. Hani diyorsunuz ya, "Bizim hepimizin ataları Orta Asya'dan geldi," diye: Buna inanmıyorum. Bütün Helenlerin de saf kan olarak, arkaik Helenlerden, yüzyıllar önce aynı topraklarda yaşamış Helenlerden geldiğine inanmıyorum.

Doğal olarak dünyanın bu yakasında, saf kan ırktan söz etmenin delilik olduğuna inanıyorum. Bu köşe, dünya kültürünün üç bin yıl boyunca merkezi oldu. Değişik kollardan gelen milyonlarca insanın ayaklanmasına, karşılaşmasına ve işbirliğine sahne oldu. Dünyanın bu bölgesinde kuzeyden, Afrika'dan, doğudan ve batıdan gelmiş insanlar yaşadı.

Kendimi bir Helen olarak hissediyorum ve Yunanlı olmanın kıvancını duyuyorum. Çünkü onun kültürünü biliyorum ve onun bilincini taşıyorum. Siz de kendi kültürünüzü, kendi bilincini taşıyorsunuz ve Türk olmaktan da gurur duymalısınız. Ancak bu hiçbir biçimde tarih karşısındaki gerçekleri görmezlikten gelmemiz anlamına gelmemelidir.

Varsayalım ki siz Türkler saf kansınız, biz Yunanlılar da saf kanız. Ben yine de komşu olarak aramızdaki kardeşlikten yana olurum.

Bütün bunlar dışında tüm insanların akrabalık ve kan bağına, ayrıcalıklı bir önem verdiklerini biliyorum. Halklarımız arasında, böyle kaç mükemmel akrabalık bağı olduğunu sizi de tatmin ederek kanıtlayacağım.

Önemli dinsel problemlerin yaşandığı 1650 yılında Karadeniz Bölgesi'nde, birçok Hristiyan, topraklarında kalıp barış içinde yaşayabilmek için Müslüman gibi davranıp kendilerini gizlediler. Ancak bu insanlar -hepsi değil tabii- evlerinde gizlice Hristiyanlığın gereklerini yaptılar. Bu inanılmaz hikâye 1856'ya dek sürdü ve meşhur adıyla "Gizli din taşıyanlar" olarak anıldı.

Şubat 1856'da, sultan, ünlü Hatt-ı Hümayun'u imzaladı. Bu فرمانla birlikte, tüm Osmanlı tebalılar istedikleri dini seçme özgürlüğüne kavuştular. Bu kanundan önce Türkiye'de bir Müslüman

için din değiştirmek, ya da Müslümanlığı inkâr etmek çok tehlikeliydi ve cezası idamdı.

Yağlıdere'nin dağlık bölgesinde, Ardasa'nın doğusunda, Varenu adıyla anılan bir köyde yaşıyordu ailesiyle Molla Süleyman: Bütün köy klosti'ydi, yani gizli din taşıyanlardan: Molla Süleyman Hatt-ı Hümayun'dan önce öldü. Ve bir Müslüman gibi gömüldü. Evinde ise Hristiyan âdetlerine uygun bir cenaze töreni yapıldı.

O Molla Süleyman yaşlı bir kadının dedesiydi. Ve o yaşlı kadın daha bir çocukken, Hatt-ı Hümayun gerçekleşti. Ve işte o zaman açık seçik ortaya çıktılar, keşfedildiler. Annesi Gülbahar, evin içindeki adıyla Maria, Hatt-ı Hümayun imzalandığında yaşıyordu. Bütün o insanlar o dönemde açıktan açığa Hristiyanlığa döndüler.

Bu hikâyeyi bana anlatan kadın daha sonra Afrodit adını aldı. Ve o benim babaannemdi: Babamın annesiydi:

Şimdi benim beynimi kurcalayan soruyu size de yöneltmek istiyorum: Eğer Molla Süleyman, herhangi bir nedenle o dönem Müslüman olma kararını verseydi neler olacaktı?.. Eğer kararı Müslüman olmayı kabullenmek olsaydı, çocukları Müslüman olacaktı ve ben de daha sonra Müslüman olarak doğacaktım.

İşte bu, beni, tarihi incelemeye ve deşmeye itti. Sanırım olaylar sizin kitaplarınızda da kaydedilmiştir. Doğal olarak farklı bir biçimde. Çünkü her ülke kendi yorumunu ve öğütlerini vermeye çabalar.

Öylece “Yeniçeriler” başlığına vardım. Bizim kitaplarımızda Yeniçerilerin sadece Hristiyan ailelerden alınan çocuklardan oluştuğu yazılıydı. Fakir çiftçiler mutluydular, çocukları Yeniçeri

olduğu için, zira doyurmak zorunda oldukları on çocukları vardı: Hiç değilse biri kurtulmuş oluyordu. Alan memnun satan memnun misali, hem onlar mutluydular, hem de sultan, iktidarına inanmış, vefalı bir bende kazandığı için: Ve hepimiz biliyoruz ki bu Yeniçeri sistemi üç yüz yıl sürmüştür! Benim sorum, bugün size yönelttiğim soru ise şu:

“O Yeniçerilerin çocukları ne oldu?”

Bizans’tan kaç Hristiyan’ın Müslümanlığa geçtiği üzerinde durmak istemezdim. Ama yeni iktidarın nimetlerinden yararlanmak üzere Müslümanlığı kabul ettiler. Fatih Sultan Mehmet, Gümüşhane’den Trabzon’a karşı gelirken, askeri birliklerini iki gruba ayırmıştı. Bir grubun komutanı Mahmut Paşa’ydı, öteki grubun başında ise Fatih Sultan Mehmet’in kendisi vardı. Bu iki birlik Trabzon’a karşı, iki paralel yoldan ilerledi. Mahmut Paşa Amiroici’nin yeğeniydi. Amiroici son Trabzon kralı David’in danışmanıydı:

Biri Müslüman diğeri Hristiyan olan iki akraba, Trabzon’un teslimi sırasında, kentin ve halkın mahvolmaması için görüşmeler yaptılar. Aynı hafta Fatih Sultan Mehmet’in Trabzon’a varışında, Trabzonlu sekiz yüz genç, Sultan’ın ordusuna katılarak Müslüman oldu. Trabzon gibi bir kentte sekiz yüz genç ne demek?! O yıllarda kentin nüfusunun otuz bin civarında olduğu göz önüne alınırsa, bunu anlamak kolay olmasa gerek:

Babaannem Afrodit’in söylediklerini unutmuyorum. Bana bütün akrabalarımızın Yuyanistan’a dönmediğini söylerdi: Birçok akrabası Müslüman olarak kalmayı yeğlemiş: Şimdi onlar ne oldu? Benim durumum ne? Ben ne oluyorum?

Sonuçta bu yaşanmışlıklar üzerine, sizi belleğinizi yoklamaya ve Lozan Antlaşması üstüne düşünmeye davet ediyorum.

Bu antlaşma temelinde Türkiye ve Yunanistan arasında halkların mübadelesi (değiş tokuşu), gerekliydi. Bu, Kemal Atatürk 'le Venizelos'un kararıydı. Sorun bu değiş tokuşun temel ölçüsünün ne olacağıydı: Ölçü neydi? Ne olmalıydı?

O yıllarda Yunanistan'da ve Türkiye'de okur yazar sayısının çok az olduğunu, cahilliğin kol gezdiğini de unutmamak gerekir.

Babaannem bana "Türk" ve "Helen" ifadelerini hiç kullanmadıklarını söylemeyi alışkanlık haline getirmişti. Her zaman "Müslüman" ve "Hıristiyan" terimlerini kullanırlarmış. Eğer o dönemde "saf kan"ı uzmanca saptayabilseydik, ne Yunanistan'a gidenler gidecek, ne de Türkiye'ye gelenler gelecekti. O zaman mübadeledeki temel ölçü "din" olarak alındı. Hıristiyanlar Yunanistan'a gitti ve Müslümanlar Türkiye'ye geldi. Şimdi soru şu: Eğer Mübadele'nin temel ölçütü "dil" olsaydı ne olacaktı o zaman? Ve neden insanlara kendilerini ne olarak hissettiklerini sormadılar? Türk mü? Helen mi? Onlar "din" dışında başka bir ölçütü kabullenmediler, çünkü insanların ne olduklarını bildiklerinden emin değildiler. Unutmamak gerekir bugün Yunanistan'da olduğu kadar, Türkiye'de de genç kuşak eğitim aracılığıyla ulusçuluğun çemberinden geçti.

Ülkenizde yayımlanan kitaplarım nedeniyle Türkiye'den birçok mektup aldım. Sayıları bin yüz seksen dördü buldu. Hepsisi birbirinden güzel, alçakgönüllü ve sevgi dolu mektuplardı.

Böyle sevgili dostlar, eğer bütün dünyada dostluk, oluşturulması gereken zorunlu bir ihtiyaçsa, sanıyorum ki Türkiye ve Yunanistan'ı ilgilendirdiğince, dostluktan ziyade kardeşlikten bahsetmemiz gerekir.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>
Dünyada öteki hangi ulus olursa olsun, onların yanında.

inanıyorum ki kalıcı bir kardeşliğin yaratılması için en çok Türkiye ve Yunanistan'ın ortak tarihsel bir geçmişi vardır.

Cumartesi öğleden sonra saat dörtte, o güzel Edirne'nin bir anfi-teatrında konuşmam bittiğinde, sorular birbirini kovaladı. Bana göre en tehlikeli olanını seçtim.

Bir kız öğrenci Kıbrıs konusunda görüşümün ne olduğunu sordu. O günkü toplantının düzenleyicisi olan Türk öğretim üyesi şimşek hızıyla araya girerek konferansın havasını bozacağı için böyle soruların sorulmaması gerektiğini belirtmek zorunda kaldı. Ancak benim müdahalem aracısızdı. Yanlış bir soru değil, olsa olsa yanlış bir yanıt olabileceğini vurguladım ve soruyu yanıtsız bırakmayacağımı söyleyerek sürdürdüm konuşmamı. Araya girmiş olması öğretim üyesini güç durumda bırakmıştı.

Türklerin Kıbrıs'a kendiliğinden zorla girdiklerine inananlardan değilim. Eğer sükuneti bozmamak üzere, şu anı kurtarmak için, durumu kabullensem de, Türkiye'nin 25 yıldır Kıbrıs'ta kalmasının kendi kararıyla olduğuna inanmıyorum.

Konuşma bittikten sonra çoğunluğu gençlerden oluşan dinleyici kalabalığı, dağılmadı ve adacıklar halinde, tartışmayı öğleden sonra saat yediye dek sürdürdü. Üniversite öğrencileri heyecanla bana yaklaşıp, tebrik ederek, örtülü olarak konuyla ilgili görüşlerimi benimsediklerini ifade ettiler.

Edirne Belediyesi, beni fahri bir anı diploması ile onurlandırdı.

Aynı kentin üniversitesinin, Arkeoloji Bölüm Başkanı Ekrem Yücel aynı zamanda Ankara'da İngilizce yayımlanan *Turkish Daily News* gazetesinin de yazarı: Bir tam sayfayı yazarlık yaşamıma ve eylemime ayırdı. En önemlisi bu yazıda savaş karşıtı tavrımı, barış ve kardeşliğe olan aşkımı, tutkumu vurguladı.

Bütün o yıllarda sanırım altı aydan fazla Selanik'te Stavropolî'den yayınlanan "*Pontus'un Sınırdakileri*" adlı radyo programında da her cumartesi ve pazartesi bizim dünyamızın insanlarının nabzını tutuyordum. Onlarla sohbet ediyordum. Bu program şimdilerde "*Çıkıştan Toplu Göçe, Mitos'tan Eksodos'a*" başlığını taşıyor. Öyle sanıyorum ki, Pontus halkının folkloru ve tarihiyle ilgili olan bu programda her şey açıkça tartışılıyordu ve halkımız tarafından sevgiyle kucaklanan bir programdı.

Büyük bir heyecanla anımsıyorum. Yüreklendiren, cesaret veren mektup ve telefonlarıyla halkımız beni gönendiriyordu. Dinleyicilerle paylaştığım mektupların teması giderek programın da teması olmuştu. Ancak aynı zaman zarfında itiraf etmeliyim ki üç anonim mektup, bir de adsız bir telefon aldım.

İmzasız mektuplardaki dostlar, bizim olabileceğimizden daha çok kendini Yunanlı hisseden, Yunanlı olan birilerinin de olabileceğini vurgulayarak, yaptığım programlarla, dinleyicilerimin milli duygularını köreltip, sıfırladığımı söylüyorlardı. Ankara'nın paralı ajanı olduğum için böyle davranıyormuşum!

Ardından Yanya'dan telefon eden dinleyicim daha yiğit çıktı. Canlı yayında yönelttiği sorusuyla beni güç durumda bırakacağını sanıyordu. Sorusu şuydu:

“Sayın Andreadis, kitabınızı İzmir’de tanıttığınızda, Pontus’un Helen olduğunu söyleyebildiniz mi?” Anında, “Hayır” dedim. “Unuttum. Ancak öteki sefer gittiğimde sizi de yanıma alacağım, kendiniz söylersiniz.”

Neticede üç mektup ve bir telefon, dinleyicilerimden aldığım o binlerce duygusal mektup ve telefonla uyuşmuyordu: Ama benim için bir üzüntü kaynağıydı. Çünkü sunduğum programla yapmaya çalıştığım sadece bir armağandır ve öyle de kalacak. Ama beni yakından tanıyanlar, Pontusçaya olan tutkumun bana nelere malolduğunu çok iyi bilirler.

Kitaplarım Türkiye’de, Yunanistan’da olduğundan daha çok insan tarafından okunuyordu ve oradan hiç yadırgatıcı mektup almamıştım bugüne kadar. Bu gerçek beni sevindiriyordu. Ama beni dört Yunanlının bu denli algılayamaması derinden yaralıyor. Bu dört kişi biraz geç kaldı ama yine de destekçiler ve yandaşlar buldu.

Yunanistan’a dönüşümden kısa bir süre sonra, Türkiye’de sağ ve faşist eğilimli bulvar gazeteleri tarafından bana karşı bir savaş açıldı.

Konuyu ele alış biçimleri, saldırgan tutumları ve bu hücum için zamanlamaları, onların bu provokatörce tutumu kimlerin orkestra şefliğinde yürüttüklerini gösteriyordu. Bu, Türkiye’nin istihbarat örgütüydü. Onlar ki mesajımın bunca yaygınlaşmasından, kitaplarımın komşu ülkede elden ele dolaşmasından ve gençliğe ulaşmasından kaygı duyuyorlardı. Ve neler yazmadılar ki!..

Trabzon’da yayınlanan “**Karadeniz**” gazetesinde, imzasız bir haberle başladılar. Sözde “Aydınlar Ocağı” yazıyordu. Yaşam öykümü veriyorlardı. sanki gizliymiş de ilk kez kendileri keşfedip

yazıyormuş gibi yayımladılar: “Yorgo Andreadis’in kitapları Türk halkını incitip, zarar veriyor, babasının Bağımsız Pontus Meclisi’nin üyesi olduğunu bilmiyor musunuz?.. Büyük Atatürk’ün kapattığı, Merzifon Koleji’ nin devamı olan, Anadolu Koleji’nden mezun olduğunu biliyor musunuz kendisinin?”

İyi o işini yapıyordu da, bizimkilerin onun peşine takılıp, arkasından koşmalarının nedeni ne? Ne işleri var arkasında?

Bu imzasız röportaj elime geçti. Benim yanıtlım imzalıydı. Amacı milliyetçiliği kışkırtmak olan gazete, oradaki dostlarca açıklama yapmaya çağrıldı. Aynı dostlar bir yandan da aleyhimde yazılan bu yazının kim tarafından yazıldığını araştırdılar.

Yazıyı yazanın Trabzon’daki Karadeniz Teknik Üniversitesi’nin öğretim üyesi Prof. Dr. Ekrem Ekün olduğunu söylediler. Yanıtım gazetede yayınlandı. Ekrem Ekün’e ve bana, Trabzon’da, onun ve benim birlikte katılacağımız bir açıkoturum önerisi yapıldı. Ben öneriyi kabul ettim. Ama Ekün’ün telefonu yanıt vermiyordu. Otomatik teybe bağlanmıştı. Bugüne dek kendisinden bir haber çıkmadı.

Trabzon’da bu karşılıklı yazıların söylentileri sonlanır sonlanmaz ardından bir olay daha yaşandı.

Pontus’un Sürmene’sinde, oradaki dostlarımıza karşı bir seminer düzenlendi. Organizasyon bizim orada aynı görüşleri paylaştığımız arkadaşlarımızla, son iki yıldır oluşturduğumuz dostluk ve tanışıklığımız karşısında olan bir grup tarafından yapıldı. O toplantı tarihsel bir kilometre taşı olarak kalacak. Çünkü çıkarıldığı tarihsel vargılar korkunçtu. Bakın ne diyorlar:

“Bundan yetmiş beş yıl önce, toprağımızda, Yunanlılardan birinin annesi bir ağaç dikmiş, dedesi de bir kuliibe yaptırmış.

Şimdi memleketimize ipotek koymak istiyorlar. Ve o kara papaz Andreadis, Sürmene’de bir manastır yaptırmak istiyor:”

Bu açıklamayı soyadı “Mumcuoğlu” olan bir korgeneral yapıyor.

Yanıtım hemen geldi. Trabzon’da bir fıkra gibi dilden dile dolaştı:

“Hiçbir zaman Sürmene’de bir manastır inşa etmeyi düşünmedim. Hayal etmedim. Ama eğer bir manastır inşa etmek isteseydim, bu eylemi tek başıma gerçekleştiremezdim. Bir kilisenin ya da bir manastırın inşaatı için birden çok insana gereksinim vardır. Şimdi siz orada toplandığınıza göre, karar verme ve bir manastır inşa etme yeterliliğine ve girip içinde bir kara papaz, kara derviş ya da karagöz olarak oturma hakkına sahipsiniz.”

Bu olaydan sonra, kuşkulu bir sessizlik hüküm sürdü. Ta 11 Kasım 1998’e kadar. O gün görevi ne yazık ki **Yeni Şafak** gazetesi devraldı. Yazıları Hüseyin Likoğlu adlı bir gazeteci yazmıştı. Soyadından da anlaşıldığı gibi Pontus kökenliydi.

Neler yazmamıştı ki: Karadeniz’de yeni bir Pontus Rum Devleti’nin kurulmasına çalışılıyormuş. Bu hareketin başı da Yorgo Andreadis’miş. Gençleri bu amaçla toplayıp, Sümela Manastırı’nı yeniden işlerliğine kavuşturmayı amaçlıyordum. Benim bir fotoğrafımla, Sümela’nın bir fotoğrafı da bu yazıyı süslüyordu. İki tam sayfaydı. Ve benim eylemime ilişkin bildirimlerden söz ediliyordu. Gazeteci Hüseyin Likoğlu imzasıyla:

Gazetenin fotokopileri, dostlar tarafından bana ulaştırıldı. Ve ertesi gün 12 Kasım 1998’de Likoğlu ile telefonda görüştüm. Genç ve saygılı biri gibi geldi bana. Dostlarından ona gelen ve niye bu meseleyi karıştırdığını sorgulayan telefonların

onu kaygılandırıldığını söyledi. Kusursuz Pontusça konuşuyordu. Bana bu denli provokatörce saldırmasının nedenini sordum ve bu düzmece bilgileri nereden topladığı konusunda onu sıkıştırdım. Üzüldüğü aşikârdı. Bir aralık birdenbire, “Öyle söylediler, öyle yazdım,” deyiverdi.

5 Aralık 1998’de İstanbul’da bir röportaj için randevulaştık bu meseleyi konuşmak ve düzeltmek için: Randevunun 5 Aralık olarak kararlaştırılması, o hafta sonu İstanbul’da olmayı planladığım içindi. Bunun iki nedeni vardı. Birincisi, Fener’de Ayio Nikolao’nun eski tapınağı bulunmuştu. Ve pazar sabahı patrik tarafından açılışı yapılacaktı. İkincisi ise, aynı akşam İstanbul Harbiye’de önemli bir müzik festivali başlıyordu. Orada Karadenizli Türk dostlarımızla Selanikli Pontuslular birlikte şarkı söyleyecekti.

12 Kasım’dan, 6 Aralık’a dek olan sürede arabuluculuk yapmak isteyen, hemen hemen tüm dostların bu yolculuğumdan haberi olmuştu. Otelinde kalacağım sevgili dost Remzi Erbaş da haberdar edilmişti. Remzi Erbaş aynı görüşleri yürekten paylaşan bir dostumdum. Böylece tüm dostlarım Türkiye’ye yapacağım bu ziyareti öğrenmişler ve özen gösterip o koşullarda, orada bulunacağım için de huzursuzluklarını hissettirmişlerdi. Ben de şaka olsun diye kendilerine, cuma gecesi beni saat 22.00 civarında kalacağım otelden telefonla aramalarını, eğer bulamazlarsa herhangi bir hapishanede olabileceğimi söyledim. Samimiyetle söyleyeyim ki şaka yapıyordum. Çünkü resmi bir kurumun kendini bu denli düşürüp, düzeysizleşebileceğine inanmıyordum.

Yine de her halükârda, karşı bir tepki üstüne, olabilecekler için ben de endişeleniyordum. Çünkü seyahatim herkesçe biliniyordu. Bu nedenle havaalanında Trabzonlu dostlarımın beni

karşılarını sağlamıştım. Onlar da İstanbul'daki dostlarıyla beraber havaalanında hazırıldılar.

Böylece 4 Aralık 1988 Cuma akşamı saat 20.00'de İstanbul Havaalanı'na varmıştım.

İstanbul'un 12 kilometre dışında Agios Stefanos semti vardır, şu anda Yeşilköy olarak isimlendirilen: Agios Stefanos ismi bu semte, Büyük Konstantin'in orada, aynı adı taşıyan aziz adına yaptırdığı bir tapınak nedeniyle verilmiştir.

Agios Stefanos, dünyaca ünlü olup, tarihe geçmiştir. Çünkü 3 Mart 1878'de Rusya ve Türkiye arasındaki meşhur Agios Stefanos Antlaşması burada imzalanmıştır. Bu antlaşma iki ülke arasında 24 Nisan 1877'de başlayan savaşa son vermiştir. Ancak Türkiye'yi bazı bölümleri ile çok ağır şartlarda bağlıyordu. Büyük Bulgaristan'ın kurulması; Rus gemilerinin savaşta ya da barışta, özgürce boğazlardan geçebilmesi ve savaş tazminatlarının ödenmesi de bu maddeler kapsamındaydı. Bir de Ardahan, Kars ve Batum Rusya'ya verilecekti. Bu antlaşma bütün öteki Avrupalı güçlerin tehlikeli bir savaşa gebe olan çıkarlarına göre koşullanmıştı. Savaştan uzak durmak Bismark'ın yüzü suyu hürmetineydi. Berlin'deki konferansta, müzakerelerin sonucunda antlaşmanın iptalini sağlayan oydu. Berlin'deki görüşmelere katılmayı başarmış ve antlaşmanın iptalini sağlamıştı.

İstanbul'un bugün denize karşı olan bu küçük yazlık sayfiye köyünde, Türkiye çağdaş, Avrupa standartlarına uygun, hem ülkesinin hem de Balkanların en büyük havalimanını inşa etti. Havalimanı "Atatürk" adını taşıyor.

Türk-Yunan ilişkileriyle ilgili dostluk çabalarım ve bunu baltalamaya çalışanlarla mücadelelerim bundan 38 yıl önce başlamıştı.

Ve komşu Türk halkının geniş bir kesimince benimsenme şansı oldu bütün bunların: Ankara Hükümeti, 4 Aralık 1998 Cuma akşamı “Sınırdışı” edildiğimi belirten belgeyi elime tutuşturdu. Türkiye’ye girişi “istenmeyen kişi”ydım. Belgenin gerekçe kısmında “XXX” yazıyordu.

Sınırdışı edilmek, “istenmeyen kişi” ilan edilmek, mütecaviz bir girişi imlediği gibi, düşmanca bir geliş de içerir.

Her şeyden önce sınırdışı edilen kişi kendini nasıl mutlu hissedebilir? Yunancanın bir ağzında (yerel lehçe), “sınırdışı” sözcüğünün karşıtı olarak, “akın” ya da “hücum” anlamını da içeren başka bir sözcük bulunur. Tam karşıtı olduğunu belirtmek istiyorum. O sözcük bile bu düşmanca kavram karşısında çok yetersiz kalmaktadır. Sınırdışı edilmeye hiç kimse zorla karşı çıkamaz. O kendisini istemeyen kişilerin, “Gelme, git!” dedikleri bir insandır artık. Ya da diplomatik çevrelerdeki deyişle; “*PERSONA NON GRATA*”.

Halklar tarihleri boyunca birçok kez sınırdışı edilmişlerdi. Ve hepsi kana bulanmıştı. Doğal olarak saldırıları yapan işgalciler, Tarih’i yazarken, saldırının adını “reform”, “çağdaşlaşma” olarak koyuyorlar. Bütün saldırıların adı yüzyıllar sonra, sözümona “uygarlaşma” oluyor! Akıncılar bunu böyle yazıyorlar. Ne yazık ki çoğu kez Tarih mağdur olanların durumunu yazmıyor, bizi bu konularda bilgilendirmiyor. Eğer akına uğrayanların, can kayıplarını, mal kayıplarını ve her türlü mağduriyetini anlatabilselerdi, işte o zaman bizler Tarih’teki her akının (hücumun) ne tür bir uygarlaştırma olduğunu anlayabilecektik. Ve bir halkın öteki halk üzerinde ne tür bir bedel ödeterek oluştuğunu da:

Akınlar bütün bir halka yönelik bir hücumdur, ama sınırdışı edilmek bireylere... İktidarın görüşüne ve çıkarlarına karşı olan

bireyleri hedef almıştır. Daha da ötesi onlar, bazı önemli nedenlerle yaşamlarından da olurlar.

Böylece Yunancanın o ağzında iki zıt sözcük, “akın” ve “sınırdışı”: Bu iki sözcük arasındaki belirleyici özellik, ikisinin de aleyhte, düşmanca bir ilişkiyi içermesidir. İkisinde de anlaşılır olan, bir tarafta mütecavizlerin, öte tarafta kurban edilenlerin yer almasıdır.

Yunancanın bitmez tükenmez lehçeleri içinde aynı kökten türeyen bu iki sözcükle de ilişkili bir sözcük vardır. Bu sözcük “Perelasi”dir. “Resmi geçit”, “Geçit töreni” anlamlarına gelir. İnsanların büyük bir çoğunluğu bir törenle gelir dünyaya. Biyolojik yasalar gereği ömrü tamamlandığında da benzeri bir törenle çekip gider dünyadan. Yaşarken tören alayında yer alanlara “başarılı” deriz. Kabul görmüş insanlardır onlar. Hamarattırlar, ayakları yere basıyordur vs:

Hayatta resmi geçit -iktidara yakın olup, pastanın kremasından yemek- birçok kişiye çekici gelmiştir, birçok kişiyi sürüklemiştir. Ancak bu geçit töreninin her zaman birileriyle uzlaşmaya gereksinimi vardır.

Doğruyu söylemek gerekirse, aldığım eğitim ve uzlaşmaz mızacım nedeniyle tören alayları beni hayatta etkilememiştir. Bu nedenledir ki ta ilk gençlik çağımdan beri Edgar Allan Poe’nun şu sözleri aklımdan çıkmaz: “Gerçekten insan olmak isteyen uzlaşmaz olmalı.” Hemen ardından da ekler Poe: “Ancak uzlaşmayan, boyun eğmeyen bilmelidir ki hayat bu özelliğinden ötürü onu her daim kamçılayacaktır.” Beni yakından tanıyanların da bildiği gibi, itiraf edeyim, hayatımın büyük bir bölümünde “uzlaşmayan” dım. Buna taşıdığımız uzlaşmayan “Pontus ruhu” da tahayyül edemeyeceğiniz kadar yardımcı oldu.

Kaç Pontuslu kendi ruhuna yabancılaştıysa, önce uzlaşmayı seçti, sonunda da yok oldu.

O önemli geceye, bütün bu düşünceler içinde dayanabildim. İstanbul Atatürk Havaalanı'ndaki o dakikalar çok zor anlardı. Bir an sonra ne olacağını bilemediğim anlardı. Tedirgin olduğum anlardı. Ve daha da kötüsü insanı çöküntüye uğratan anlardı:

Ama çok kısa bir sürede gücümü topladım ve Türk polis yetkililerinin karşısında başımı dik tuttum. Böylesi zor anlarda her Helen, Meryem Ana'dan ya da bir azizden yardım ister. Bense Trabzonlu büyük gazeteci Niko Kapetanidi'nin, 1921 Eylül'ünde Amasya'da çıkarıldığı İstiklal Mahkemesi'nde darağacını boylamak pahasına, tüm haksızlıklara göğüs gererek tanıklık ettiği andaki portresini hayal ettim.

Giderek her şey bana daha kolay gelmeye başlamıştı. Mademki olayı kontrol altına alamıyordum, o halde bana düşen şey onurumu korumaktı. Ben de öyle yaptım. Ben içten insanlarıyla ünlü olan Selanik'in Kalamaria'sında doğdum. Kalamarialıları utandırmaya hakkım yoktu. O anda düşündüğüm tek şey hiç kimseyi utandırmaya hakkım olmadığıydı.

Çünkü o sırada Atina'ya dönüş için uçak yoktu. Havaalanı polis merkezinde o gece vardiya yapan polislerle 5. 12. 1998 Cumartesi sabahına kadar beklemek zorunda kaldım.

Sabah 9.15 uçağı ile Atina'ya hareket ettim.

İstanbul Havalimanı'nda on üç saat beklediğim gece, akademik bir tartışma dışında, emniyet görevlileriyle şimdiye dek yaptıklarım, anılarım ve geçmişteki çabalarım ile ilgili olarak konuşma fırsatım oldu. İki halkın, Türk ve Yunan halklarının barışı adına, doğal olarak da tüm dünya halklarının barışı adına.

yazarak ya da bizzat konferanslara katılarak yaptıklarım ve eylemlerim üzerine sohbet ettik.

Konferanslar ve günlük seminerlerdeki konuşmalarım, gazetelerde benim hakkımda yayımlanan yazılar ve benimle yapılan röportajlar, Yunanistan'dan çok Türkiye'de yankılandı.

Ege kıyılarında, İstanbul'da, Edirne'de ve Karadeniz'de, halkın karşısına çıktığım toplantılarda kabul gördüm ve benimsendim. Türkiye'de ünlü yazar ve gazetecilerle savaşa karşı ve barıştan yana ortak görüşleri paylaştık. Biricik mesajımız "Barış"tı ve herhangi bir savaş durumuna karşı çıkmaktı. Bu görüşlerim dolaşısıyla değişik şehirlerde altmış beş ödül ve anı plaketi aldım.

Bir dizi kitabımda kaydettiğim, Küçük Asya felaketinin dramını anlattım. Çünkü ben bu kazaya uğrayıp, topraklarından kovularak, Yunanistan'a gelen bir aileden doğmayım. Bilmem benzeri bir kaderi yaşamış bir ulus var mıdır? Ama dilerim hiç kimse bunu yaşamazın:

Tüm bunların dışında beni olayların yeri ve tarihi ilgilendiriyordu. Çünkü aynı serüvenin mağdurlarındandım. Ve komşu ülke halkının da kavrayıp, anlayacağı biçimde, hikâyeyi önyargısız yazdım. Beş kitabımın Türkçeye tercüme edilip dolaşıma girmesi, okunması, benimsendiğimin kanıtıydı.

Ve Türk halkı yazarlığımın ürününü alkışlıyordu. Dahası eğitim almamış olanlar bile, Tarih'in insan ölçütünü ıskalamayan yanını kavrayıp, görebiliyorlardı. Savaşa karşı olduğumu ve halkların barış içinde yaşamasından yana olduğumu anlıyorlardı.

Elbette kitaplarımda o döneme ilişkin gerçekleri, olmuş olanları anlattım. Okur aydınlandı. Eğer anlatılan gerçekler kendiliğinden anti-Türk'se. Türklere karşı ise ve Türk Tarih'i'ni incitiyorsa

bu benim sorumluluğum altında değil. Ve eğer Türkiye o yıllarda Karadeniz’de yaşanan gerçekler hakkında ısrarla gençliği bilgilendirmekten kaçınmışsa, her şeyin üstünü örtme yolunu seçmişse, bu da benim sorumluluğum içinde olmasa gerektir. Neticede gerçeği yazmak, apaçık yazmak benim suçum değil. O zaman bu gençliğin, bunca sadeleştirilen Tarih’le uzlaşmamasının ve gerçekleri bulup öğrenmek için, bilgilenmek için kaynak aramasının sorumluluğunu da Türkiye’deki rejim üstlenmelidir. Ve elbette doğaldır ki, böyle cevapsız bırakılan sorular ve aydınlatılmamış bir geçmiş, her genç insanın usunda bir başkaldırı düşüncesini de beraberinde getirir. Ne zaman ve nerede olursa olsun:

Kimbilir belki de komşu rejim, herhangi bir konuda yapılan bir propagandanın, genç insanların hepsinin araştırmacı usunu iğdiş etmeye gücünün yeteceğini sanıyordur.

Hiç kimsenin devletin ya da iktidarın dayattığı anlayışla, Tarih’i kasıtlı olarak çarpıtmaya hakkı yoktur. Ayrıca kişisel olarak, vatandaşı olduğum ülkeninkine bile iktidar yanlısı bir bağımlılığım olmadı. İktidarın nimetlerinden yararlanmak benim dünya görüşüme uymaz. Aralarındaki farklılıkları açıkça benimseyerek, demokratik davranan ve yasal olanla bütünleşen egemenlerden yanayım.

Ancak bunlar dışında hepimizin ortak düşü olan “Barış”ın karşısına dikilen iki tür insandan uzak durmalıyız diye düşünüyorum. Birincisi, barbarca davranan ve apaçık hakaret edebilen insanlar, ikincisi ve daha da tehlikeli bulduğum, eylemlerini yasal gibi gösterip, kitabına uydurup yanıltıcı olanlar.

Türk hükümetince her ne kadar “İstenmeyen kişi”, “sınırdışı edilmesi gereken kişi” olarak ilan edilsem de, bir kez daha bu

çizgideki sarsılmaz inancımı yinelemeliyim. Türk ve Yunan halklarının mutluluğunun biricik yolu, dostluk, işbirliği ve aralarındaki yakınlaşmadan geçer. Onun dışındaki her türlü yaklaşım iki ülkeyi de Tarih sayfalarına, dünya silah sanayiinin budala müşterileri olarak iliştirir.

Öte yandan tüm bu yıllarda, sözüm ve tüm eylemim halka yönelikti, iktidarlara değil. Her iktidarın (devletin) biçimi, ülkenin halkını da temsil eder. Ve 4.12.1998’de sınırdışı edilmem ve bana “GİT!” denmesi, beni Türk halkının bir tepkisine maruz kalmışım gibi incitmedi. Bunun faturasını asla Türk halkına çıkarmadım. Tam aksine Türk dostlarımdan gelen bitmek tükenmek bilmeyen telefonlar, eserimi, projemi tamamlamak konusunda beni motive etti. Ve onların hatırına başkoyduğum yolda devam etme gücü verdi bana.

O akşam telefonlar birbirini izledi. Türkiye’den olduğu kadar Yunanistan’dan da: Yunanistan’daki dostlarım polis merkezinin telefonunu eşimden öğrenmişlerdi. Türkiye’deki dostlar da otel sahibi Remzi Bey’den: Türkiye’deki dostlarım kalacağım oteli arayıp, varıp varmadığımı öğrenmek ve bana hoşgeldin demek istiyorlardı. Olan biteni öğrenen, beni havalimanının polis telefonundan arıyordu. O gece nöbetçi olan polis memuru geceyarısı 03’00’e kadar benim için gelen telefonları cevaplamaktan yorgun düştü.

Konsolos yardımcımız Veziroğlu her şeyden habersiz olarak çıkageldi. Ki kendisi de Pontus kökenlidir. Uzun süredir beni tanımak istiyordu ama, bu koşullarda tanışacağımız aklının ucundan bile geçmemişti tabii ki: Saat 02.00’ye kadar bana eşlik etti. Konuşmamız Pontus ve özellikle de Komnintuslar üzerineydi.

Türk emniyet görevlilerine beni itham eden gazetelerin faks-larını gösterdim. Ve onlara “istenmeyen adam” olarak ilan edil-memi bir türlü kavrayamadığımı söyledim. Neden bana “Git!” deniyordu?

Eğer gazetelerde yazılanlardan ötürüyse ve onlar doğruysa beni sınırdışı etmeleri değil, tutuklamaları gerekirdi! Cumhuri-yet’in kuruluş yıllarında da aynı suçlamayla Amasya’da 69 kişi asılmıştı, 1921’in Eylül ayında: İki görevli hiçbir şey bilmeksiz-in gerekçe göstermeksiniz, emrin Ankara’dan geldiğini ve sade-ce sınırdışı edilmem gerektiğini belirtiyorlardı.

O geceyi geçirirken başka konulardan da bahsettik o polis gö-revlileriyle. Aynı zamanda İngilizce de konuşuyorlardı. Türki-ye’nin yanında olup olmadığımı, özellikle de Abdullah Öcalan’la ilgili görüşlerimi anlamak istiyorlardı.

Bu öyle bir sorudur ki, Türkler bu soruyu yönelttikleri kişinin tüm ideolojik tavrının, bu soruya vereceği yanıtla anlaşılabilce-ğine inanırlar. Bu bir mihenk taşıdır onlara göre. Hiç düşünmek-sizin yanıtladım: Abdullah Öcalan’la ilgili benim kişisel görü-şüm önemli değildir ve bunun hiçbir değeri yoktur. Ancak Kürt halkının “Apo” için ne düşündüğü büyük bir önem taşır. Eğer “Apo” Türkiye’ye iade edilirse ya da öldürülürse, yandaşlarının gazabından nasıl ve ne zaman kurtulacağınızı bilemem.

Birçok kişi o gece İstanbul’da havaalanında beni görmeye gel-di. Çünkü başıma gelen talihsizlik onları üzmişti. Aralarından sadece iki kişi birkaç dakikalığına yanıma gelmeyi başarabildi. Remzi ve Mudanyalı genç Gökhan’dı gelenler:

Büyük bir üzüntüyle sarılıp öptüler beni. Gökhan beni çok duygulandırdı. Çünkü ağlamaklı bir sesle: “Bizim hakkımızda

kalbinizden kötü şeyler geçiriyor musunuz?” diye sordu. Hiçbir şekilde dedim. Kalbim size her zamankinden çok daha açık. Hepimiz için mücadele şimdi başlıyor.

Eve döner dönmez bir mektup yazdım. Bu mektup Türkiye’deki dostlara ulaştı. Hem de inanılmaz bir sistemle, geometrik bir artışla çoğalarak elden ele dolaştı. Mesajımın ulaştığı herkes bunu fotokopi ile çoğaltarak diğer kişilere iletliyordu. Böylece bu mektup Trabzon ve çevresine de ulaştı. Ve bir el ilanı biçiminde bütün evlere girdi. Bunu, bilginiz olsun diye buraya da alıyorum:

“Sevgili kardeşlerim,

Türkiye’yi ilk kez 1960’ta ziyaret ettim. Ve halkınızı yakından tanıdım. Bu tanışıklık benim yaşama biçimim oldu. O gün bu gün aranızda sayısız kez bulundum.

Ortak eylem ve düşlerimiz beni sizinle yan yana getirdi ve sizinle bir bütün olmamı sizden biri gibi düşünmemi sağladı. Bunun dışında, hayattaki en iyi dostlarım sizin ülkenizin insanların dan oldu. Bu gerçek asla bir tesadüf değildi.

Ortak bir Tarih’ten geliyoruz, ancak bugün içinde bulunduğumuz gerçek de, bana, Yunan ve Türk halklarının dışında hiçbir halkın kültürel, insansal ve biyolojik özelliklerinin bunca ortak ve benzer olmadığını gösterdi. Bu benzer özellikleri hiçbir halk bir arada taşıyamaz. Ancak gerçekleri gözardı etmek isteyenler, damarlarınızda bu denli ortak bir kanın aktığını kabul etmezler. Üstelik bu durum Türkiye ve Yunanistan’daki iki halkın yüzyıllarca birlikte yaşamamasından ötürü doğaldır.

Sizden birçok insanla birlikte, yıllardır iki halkın birbirini

tanıması, anlaması, birbirine yaklaşabilmesi için emek vermek-teyim. Buna inandım bir kere ve inanmaya da devam ediyorum.

İki ülkenin mutluluğu için tutulması gereken tek bir yol olduğuna ve bu yolun da kardeşlikten, dostluktan, işbirliğinden geçtiğine inancım sonsuz. Öteki her görüş ya da davranış, iki ülkeyi de tarihin sayfalarına gömer ve iki halkı da budalaca, dünya silah sanayiinin en iyi iki müşterisi yapmaktan başka şeye yaramaz.

Şimdi yıllardır değerli Türk meslektaşlarımla birlikte, Türkiye ve Yunanistan'da bize tanınan inkânlarla, basına yansıyan konferans ve panellerle bu mesajımızı özellikle gençlere iletme fırsatını bulduk.

Bu gerçek bir başarıdır. Eğer dünyanın bugünkü koşullarında, egemenlerin çıkarları karşısına dikilmenin ne denli güç olduğu düşünülecek olursa, bu başarı apaçık görülür.

İnsanlarımızın birbiriyle tanışması bir başlangıç noktasıydı. Geçtiğimiz yıllar içinde Yunanistan'dan ülkenize (Türkiye'ye) iki bine yakın gezi düzenlemeyi başardım. Türkiye'den de Yunanistan'a gelmek isteyenlere yardımcı oldum ve onları karşıladım. Bunlar insanlarımız arasında dostluklar oluşmasına neden oldu. Buna öncülük ettiğim için, bu çorbada tuzum bulunduğu için çok mutluyum.

Foça halkını, Yunanistan'da yaşayan Foçalılarla bir araya getirdim, bağlantılar kurmalarını sağladım. Beni en çok heyecanlandıran, bu ilişkinin bugün halen sürüyor olmasıdır. Aynı şekilde Karadeniz'deki Sürmenelilerle, Yunanistan'daki Yeni Sürmenelileri bir araya getirdim. İki ülkenin insanları arasında dostluklar yaratma girişimlerini Çeşme'de, Ayvalık'ta, Bafra'da ve Samsun'da da sürdürdüm.

Kitaplarımda bir dizi halinde, 1916 ile 1924 arasındaki trajik dönemi yazdım. O dönem beni ilgilendiriyordu, çünkü ben de o dönemin mağdurlarındandım. Bu dönem tam bir yansızlıkla, noksansız bir biçimde yazdım. Her okuyucu, hattâ eğitimsiz olan bir insan bile, mesajlarımdaki biricik umudun, savaşız bir dünya, miras aldığımız dünyadan daha iyi bir dünya yaratmak olduğunu anlayabilir. Bunun için çabaladığımı anlayabilir. Genç kuşaklar eski hataları tekrarlamasınlar, geçmişte yaşanan acılar bir daha yaşanmasın diye yazmayı zorunlu bir iş olarak gördüm.

Konuşma yapmak üzere halkın önüne son çıkışım 18 Ekim 1998 tarihindeydi. Edirne Kitap ve Kültür Haftası'nda: Orada bir Türk meslektaşımla "Sınırlar Ötesi Kardeşlik" konulu bir konferans verdik. Görüşlerimizi sunduk.

Ama anlaşılan kimileri bu idealleri ve düşleri paylaşmıyorlardı! Bunları paylaşmamakla kalmadılar, 5 Ekim tarihinde Yunanistan'a döner dönmez aleyhimde kışkırtıcı, pis bir provokasyon başlattılar. Hileyle ve ince bir zanaatkârlıkla bu durumun, gazetelere de yansımaları sağladılar. Türkiye'de geniş bir halk kesiminde, bana karşı düşmanlık duyguları yaratılar.

Neler yazmadılar ki! Karadeniz Pontus Devleti'ni kurmak isteyen hareketin başındaymışım! Orada yeniden kiliseler inşa edip faaliyete geçirmeyi planlıyormuşum! Ve bunlar gibi, ancak hasta bir zihinden çıkabilecek daha neler neler:

Bütün bunlar bu asılsız yazıları yazan ve yayımlayan gazetecilerle İstanbul'da randevulaşmaya itti beni: Gerçeklerin ortaya çıkması ve insanların aydınlanması için böyle bir karşılaşmayı zorunlu gördüm.

Randevu tarihi 5 Aralık 1998 olarak saptandı. 4 Aralık akşamı THY'nin uçağıyla Atina'dan İstanbul'a uçtum. Pasaport kontrolü yapan memur, Ankara'dan gelen bir emirle, bana "Git!" dendiğini, sınırışı edildiğini, yani Türkiye'ye girişimin yasaklandığını ve "istenmeyen adam" ilan edildiğini söyledi. Hemen bir dönüş uçağı bulunmadığı için, İstanbul havalimanının polis merkezinde on üç saat beklemek zorunda kaldım ve Atina'ya 5 Aralık 1998 Cumartesi sabahı, 9.15 uçağı ile döndüm.

Bütün Türk dostlarıma gösterdikleri dayanışma için teşekkürlerimi sunarım. Kalbimin onlara her zaman olduğu gibi açık olacağına dair güvence veriyorum. Ve hiçbir zaman resmi kararlarından etkilenmeden bu tavrı sürdürdüğümü bilmelerini isterim. Hiçbir zaman devletle çıkar ilişkileri içinde olmadım. Hattâ vadede yaşadığım devletle dahi: Mücadele, bütün dostlarla birlikte asıl şimdi başlıyor. İnsanca yaşanılır, güzel bir dünyayı, barışı öngördüğü için çok güzel bir mücadele:

Şimdi ben Türkiye'ye gelemediğime göre, sizin buraya (Yunanistan'a) gelmeniz gerekiyor. Kapım Anadolu'dan, Türkiye'den gelecek her ziyaretçiye açıktır. Ama sakın gelirken saçlarınızı yıkamayın, Anadolu'nun rüzgârını, havasını koklayabilmem ve içime çekebilmem için: Bu bana sunabileceğiniz en güzel armağan olacak.

Dostlukla

Kardeşiniz Yorgo Andreadis"

Dostların çoğu ağladı ve telefonları çok duygulandırıcıydı. Bu anlatıyı kaleme alırken bir de bir faks mesajı aldım. Sevgili dostum Bülent'ten geliyordu:

"Sevgili Yorgo, bana yazdığın her şeyin altına imzamı atarım. 1945'te doğdum. Pera'nın bir mahallesinde büyüdüm. Orada Yunan tavernalarımız vardı, Yahudi bakkallarımız, Ermeni esnaf: Bu çevrenin güzelliğini onları kaybettikten sonra anladık. 1978'den 1985'e değin Avrupa'da işçi olarak bulundum. Orada Yunanlı dostlarla, Yunan tavernalarında rakı ve uzo içtik. Birlikte sirtaki oynadık.

"Devletlerin resmi politikaları arasında farklılıklar olabilir ama Türk ve Yunan halkları arasında farklılık yoktur.

"Mücadeleni sürdür. İnaniyorum ki eskiden olduğu gibi, Boğaz'da oturup rakı içeceğimiz günler gelecek:"

Mart 1999'un ilk haftasında İzmir'de o yılın kitap fuarı gerçekleşecek. O yılki fuarda *Tamama* adlı yapıtımın Kürtçe çevirisi de satışa sunulacak. *Tolika* adlı son yapıtımın tanıtımı da yapılacak ve dilerim, *Tolika*'nın tanıtımını da kendim yapacağım.

Türk hükümeti, 5 Aralık 1998'de sınırışı edilmemi belki üç "X" işaretiyle hiçbir gerekçe göstermeksizin imzaladı. Ancak

uluslararası antlaşmaları temel alarak, hangi nedenle bu kararı aldıklarını ve kararın bir nüshasını Yunan Dışışleri Bakanlığı'na bildirmeleri gerekmektedir. Türk hükümetinin özel bilgilendirdiği biçimiyle sınırdışı edilme gerekçemi Yunan Dışışleri Bakanlığı'ndan öğrendim. Şöyleydi:

“Türkiye’de istenmeyen kişidir. Çünkü barışa karşı ve aşırı tehlikelidir. Türk halkının güvenliğini ve huzurunu bozmak isteyen güçlerle işbirliği içindedir ve Türk devletini tehdit edenlerle birlikte hareket etmektedir. Bu nedenle kendisine “Git!” denmiştir.”

FOÇA

Foça, zamanımızdan 1000 yıl önce koloniyal dönem boyunca ana Yunan yarımadasının eski sakinleri tarafından kurulmuş çok sayıdaki kentlerden biridir. Bu kolonileştirme, anavatan Yunanistan'ın dağlık ülkesinin nüfusu besliyememesinin, dolayısıyla yaşamını sürdürebilmek için yeni alanlar aramak zorunda kalmasının bir sonucudur. Küçük Asya kıyıları ve daha sonra İtalya ve Sicilya'nın güneyi ve nihayet, Akdeniz'in tüm kıyı alanı Yunan koloni yerleşimleriyle doldu. Yine, bu koloni yerleşimlerinin Yunanistan'daki anakentleriyle mutlak ve yakın ilişkiler ve temaslar içinde olduğu tarihsel bir gerçektir.

Küçük Asya'nın, şimdiki Ayvalık'ın kuzeyinde kalan bir bölümü, Yunanlı Aeloi (Eoli) kabilesi tarafından doldurulmuştur. Bu alanın güneyindeki tüm yerler ise Grek İyonyalılar tarafından kolonileştirilmiştir. Foça bundan dolayı, başta Atina olmak üzere Yunanistan'ın başlıca sitelerinden dünyanın bu bölümüne gelen İyonyalı Greklerce yaratılmıştır. Bu yeni oluşumlar büyük ticari kentler haline gelmiş ve kısa zamanda da Akdeniz'in bazı bölgelerinde kendi kolonilerini yaratmışlardır. Küçük Asya kolonilerinin çoğu, anakentlerinden çok daha büyük merkezler haline gelmişler ve giderek daha da büyümüşlerdir.

Foça, Küçük Asya'daki diğer kentler gibi genişlememiştir, fakat o eski dönemde bilinen dünyanın her yerinde çok sayıda koloniler yaratmış bir koloni kuruluşu olduğu tarihsel olarak kanıtlanmıştır. Akdeniz kıyısındaki sayısız kolonisi ile, Foça'yla yarışabilecek başka hiçbir koloni oluşumu yoktur.

Küçük Asya'nın ilk İyonyalı kuruluşları Militos, Klazomenes, Eriythres, Fokea/Foça, Teos, Levedos, Kofolon, Efesos, Melii, Priini ve Myous'tur. Rivayete göre, Symrna, Kolofon vatandaşları tarafından işgal edilene kadar olmak üzere, başlangıçta bir Aeoli kentiydi. Fakat Symrna'nın kalıntıları içinde, İzmir kentinin başlangıçta bile yeterli sayıda Atinalı koloniciyi kabul ettiğini kanıtlayan Atina sanatından yeterince kap-kacak vardı.

Foça daima İyonya'nın en küçük kentlerinden birisi olmuştur, fakat ticaret, ve dahası kolonileştirmede en aktif kent olduğu kanıtlanmıştır.

Trakya ve Marmara denizinin yakınında, en kuzeydeki İyonya kentidir. Foça'nın sakinleri bu alanları kolonileştirmeye çalışırken, başkaları tarafından işgal edilmiş bütünüyle ilginç yerler bulmuşlardır. Bunden dolayı Foça yalnızca Lampsakos kenti olan HellisPontos'u (Çanakkale) yaratmış ve daha sonra ilgilerini Batı Akdeniz'e yöneltmek zorunda kalmıştır.

Foçalı denizciler, Samos'tan Kolaïos'un gelmesinden birkaç yıl sonra Tartissos'a ulaşmışlardır. Fakat onun tersine, Ege Denizi ile Akdeniz'in batısı arasında düzenli bir ticari hat oluşturmuşlardır. Foçalı sakinler ticari faaliyetlerini organize etmelerinde kendilerine her türlü kolaylığı sağlayan Tartissoslu kral Agathonios'un lütfuyla karşılaşmışlardır. Ayrıca kralın Foça'daki duvarların yapımında para desteği verdiği söylenir. Bu yıllar Foça'dan

Akdeniz'in batısına uzun bir yolculuk gerekirdi. Yine, doğa, kor-sanlar ve buna eek olarak Etrüsklü ve Karçidonyalı dakipler do-layısıyla çok tehlikeli bir yolculuktu bu. Bu güçlüklerin üstesin-den gelmek amacıyla ticaret için, savaş gemilerini ve ticari olma-yan gemilerini kullanmışlardır. Tartissos'a giderek, çeşitli egeli grek kasabalarından ürünler getiriyorlardı. Bu ürünleri İtalya ve Sicilya'daki Grek kolonilerine ve de İspanya ve Fransa kıyısında yaşayan Etrüstlülere ve diğer halklara satıyorlardı. Tartissos'tan dönerken, esas olarak gümüş ve teneke getiriyorlardı. Gümüşü Sicilya ve İtalya'daki Grek kolonilerine satıyorlardı, çünkü Ege-li Grekler gümüşü Trakya ve Likya'dan alıyordu. Değişerek al-dıkları her türlü ürün Ege pazarında satılırdı. Bazı yerlerde, ileri-de büyük koloniler haline gelecek bazı istasyonlar kurdular. Bun-lar Rodonos nehri ucundaki Marsilya (İ.Ö. 600), Güney İspan-ya'daki Mainaki (İ.Ö. 600) ve Korsika'daki Alalia (İ.Ö. 565) idi.

Persler Küçük Asya'ya geldiklerinde, İyonya kasabaları Lid-ya hükümdarı Kroisos'un hükümdanlığı altındaydı.

Pers kralı Kyros, Kroisos'a karşı bir savaşa kalkışmadan ön-ce, İyonya kentlerinden Kroisos'a karşı ayaklanmalarını istedi. İyonya kentleri isteğini reddettiler. Kyros, Korisos'u yendikten sonra İyonya kentlerine saldırdı. Tüm İyonya kentlerinin temsil-cileri Panionion'da toplandılar ve Sparta'ı yardım istemeyi kararlaştırdılar. Aynı karar Küçük Asya'nın Aeoloi kasabaları ta-rafından da alındı.

Yabancı bir ordunun tehditi altında bulunan küçük Asya'lı Greklerin Ege Denizinin karşı yakasındaki anavatanlarından yar-dım istemeleri tarihte ilk kez oluyordu. İyonyalı ve Acoliolu tem-silciler Sparta'ya, yardım konusunu görüşmek üzere gittiklerinde,

Foçalı Pythermos'u isteklerini bildirmekle görevlendirdiler. Spartalılar başlangıçta herhangi bir yükümlülük üstlenmekten kaçındılar. Daha sonra, durumu incelemesi için İyonya'ya bir komite gönderdiler ve o bölgedeki herhangi bir Grek kentine rahatsızlık vermemesi için Kyros'a bir mesaj yolladılar. Kyros mesajı reddetti, fakat Freklerle ilgilenemedi, çünkü doğudaki bazı Pers komşularıyla sıkıntıları vardı. Kyros Persya'ya geri döndüğünde Lidyalı Paktyis Lidyalıları ve Grekleri Perslere karşı ayaklandırdı ve önceleri Pers hükümrانlığı altında bulunan Lidya başkenti Sardeis'i kuşattı. Kyros bunu duyunca, Mazaris'in komutasında küçük bir askeri birlik gönderdi. Paktyis, Mazaris'in mokutası altındaki Pers ordusunun gelmekte olduğunu duyunca, Sardeis'i bıraktı ve Kymi'ye döndü. Herhangi bir Lidya tehditinin kalmadığını gören Mazaris İyonya kentlerine yöneldi, Priini ve Megnesia'yı fethetti ve kısa bir süre sonra öldü. Halefi Argapos işe Foça'yla başladı. Foça'yı tecrit etti ve onlara, kalelerinin tahribini kabul etmeleri ve temsili nedenlerle Foça'da kendilerine bir ev vermeleri kaydıyla onları rahatsız etmeden çekileceğini söyledi.

Foça halkı teklifini düşünmek için bir günlük süre istedi. bu süre içinde, yanlarına ailelerini, mobilye ve heykellerini ve tapınaklarındaki taşınabilir herşeyi alarak gemileriyle Chios/Sakız adasına doğru denize açıldılar. Ertesi gün Persler Foça'nın boş kentini fethettiler. Foçalılar, Chios halkından Oinouses adasını satın almayı teklif ettiler. Ancak Chioslular, ticaretleri açısından bir sorun olacağı düşüncesiyle bunun reddettiler. bundan sonra Foçalılar Korsika'daki kolonileri Alalia'ya gitmeyi kararlaştırdılar. Oraya gitmeden önce Foça'ya uğradılar ve Persli muhafızları öldürdüler. Foça'yı terk ederken. denize bir demir parçası attılar ve

demir kendi kendine su yüzeyine çıkana kadar asla geri dönmeyeceklerine yemin ettiler. Ayrıca onlarla gelmek istemeyen herkesi de lanetlediler. Buna rağmen nüfusun yarısından fazlası kasabalarından uzakta olmaya dayanamadı ve geri döndü. Diğerleri yeminlerini tuttu ve İ.Ö. 545 yılında Alalia'ya gitti.

Daha önce belirtildiği gibi, Akdeniz'in batısında Foçalılar vasıtasıyla ticeri koordinasyon pekçok koloninin oluşmasına neden oldu. Bunların en önemlisi, Foçalılar tarafından İ.Ö. 600 yılında Foçalılar tarafından inşa edilen Marsilya'ydı. Foçalılar heriki taraf açısından da olumlu olacak şekilde bölgedeki Galatyalılar ile iyi ilişkiler kurdular. Marsilyalılar vasıtasıyla Grek ürünleri anavata gidiyordu. Aynı kıyıda Foçalılar Olvia'yı ve Marsilyalı koloniciler de Nicea ve Antipolis'i kurdular. İspanya kıyıları boyunca, Foçalılar Emperion kolonisini (İ.Ö. 600), Hemeroskopeion ve Mainaki kolonilerini inşa ettiler. Vlearid Adalarındaki bazı kolonilerin de Foçalılar tarafından inşa edildiği hemen hemen kesindir. Aynı alanda, Rhodos adası halkı ortaya çıktı ve onlar da Foçalı Emporion yakınında kendi kolonileri Rodi'yi kurdular.

İ.Ö. 560 yılından sonra Foçalılar korsika'da Alalia'yı ve Sardenia/Sardunya adasında Calliari ve Olvia'yı oluşturdular. Birkaç yıl sonra, buraya Foça'dan ikinci bir kolonici dalgası geldi. bu neredeyse Foça nüfusunun yarısını buluyor ve Pers egemenliğinden kaçmak isteyenlerden oluşuyordu.

Beş yıl boyunca Alalialı Foçalılar, Akdeniz'in batısında hüküm süren Carchidonyalıları rahatsız ettiler. İ.Ö. 540 yılında Cerchidonya ve Etrüsk birleşik filosu Alalia'nın karşısına geldi. Heriki tarafın da 60 gemisi vardı. Savaş sırasında Foçalılar filolarının üçte ikisini kaybettiler ve kalanı da kötü durumdaydı.

Bundan dolayı Alalia'yı terk etmeye karar verdiler ve Güney İtalya'da Elea'ya gittiler (İ.Ö. 535).

Yukarıda sözü edildiği gibi, İyonyalılar kültür ve ticarete düşkündüler, İyonya üslubu ünlüydü ve mimarlıkta estetik açıdan doruk üsluptan üstündü. Fakat İyonyalıları asıl üstün kılan bilgi ve araştırmaya olan "tutku"larıydı. "İnsanlar doğaları gereği bilmek isterler" şeklindeki aristotelik doktrin onlara tam uygun düşebilir.

Militos ilk Bilim ve Felsefe merkezi idi. Kentin duvarları içinde ticaretin yanı sıra felsefe ve araştırma konusunda sevginin en yüksek düzeyine ulaşıldı. Bu felsefenin kurucuları militoslu Thales (İ.Ö. 570-546) ve filozof, meteorologist, coğrafyacı ve astronom olan Anaksimandros (İ.Ö. 610-546) idi. Son olarak da Militoslu Anaksimenis (İ.Ö. 585-525) sayılabilir.

Fakat Küçük Asya kıyılarında, ünlü sözü "Her şey değişir" olan evrim teorisinin kurucusu Efesli Heraklit gibi çok sayıda filozof yaşamıştır. İyonyadaki bu büyük bilimciler grubu Kolo fonlu Ksenophanes (İ.Ö. 570-540), Klazomenoslu Anaksagoras (İ.Ö. 500-428), Somoslu Melios (İ.Ö. 440) ve Çhios/Sakız'lı Mitrodoros ile tamamlanmıştır.

Günümüzde Ayvalıklı Fotis Kontoğlu bize, eski Foça'nın 6300'ü Grek olan yaklaşık 8000 sakini olduğunu bildiriyor.

Yeni Foça'da 7500 insan vardı ve hepsi de Grekti. Son yüzyılın sonlarında ve şimdiki yüzyılın başlarında, hem eski hem de yeni Foça halkı balıkçılık, tuz ticareti ve genel olarak ticaretle uğraşıyordu. Tarım açısından en önemlileri, başlıca gelir kaynağı olan üzüm ve kuru üzümdü. Foça üzümleri şarap üretimini açısından ünlü ve kaliteliydi. Bu kalitede üzümler mülteciler tarafından Yunanistan'a götürülmüştür.

[Abdi İpekçi Türk-Yunan Dostluk Ödülü sahibi olan yazarımız Yorgo Andreadis'e yönelik haksız ve belli bir odak tarafından yöneltilen haksız saldırılar inatla sürdürülmektedir. Basın mensuplarının bu tür haberleri süzgeçten geçirmeleri, gazeteciliğin en temel ilkeleri arasındadır.

Ne yazık ki, böylesi bir haber Milliyet gazetesinin 16 Aralık tarihli nüshasında yer almıştır. Aşağıda yazarımız Yorgo Andreadis'in kişilik haklarını ayaklar altında çiğneyen bu düzmece habere ilişkin açıklamasının çevirisi yer almaktadır. Gereken ilgiyi göstermeniz ve bu açıklamaya yer vermeniz dileğiyle.]

Belge Uluslararası Yayıncılık

YORGO ANDREADİS'İN AÇIKLAMASI

MİLLİYET VE HÜRRIYET GAZETELERİNE ÇAĞRI

Selanik, 16 Aralık 2002

İki Türk gazetesi (Hürriyet Ekim ayında, şimdi de Milliyet 16 Aralık tarihinde), kişiliğime saldıran, doğrulanmamış, gülünç iddialara yer verdi.

Hürriyet, Trabzonlu öğrencilerin Atina'daki Pantion Üniversitesinde, kendi ülkelerinde bir Pontus Devleti yaratmak için eğitildiklerini yazdı. Habere göre, bu iş, Fransa'da Marsilya yaşayan Yunanlı iş adamı Konstantin Konstantinidis ve Profesör Dr. Yorgo Andreadis tarafından her öğrenciye 500 Dolar aylık vermek şeklinde finanse edilmekteymiş. Hürriyet gazetesine yanıtım şöyle:

Eğer bu haber doğru ise;

1) Eğer Pantion Üniversitesinde böyle bir kurum varolduğu sanılıyorsa, Türkiye neden Yunan hükümetini resmen protesto etmiyor? Bu dosyayı Avrupa Birliğine iletmiyor?

2) Konstantin Konstantinidis'in yunan Pontus hareketini 1916-1922 yılları arasında desteklediği doğrudur, ama bu kişi 1930 yılında ölmüştür. Şimdi bu davayı nasıl finanse eder.? 1916 yılında Batum'da yükselen Yunan pontus hareketi, tıpkı 1908 yılında Selanik'te yükselen Jön Türk Hareketi gibi, nüfus mübadelesi sonucunda tarihsel olarak sona ermiştir.

3) Kişi olarak bana Profesör, Dr. diye hitap ettiği için Hürriyet gazetesine teşekkür ederim, ama açıklamalıyım ki, hiç bir zaman ne Profesör ne de Doktor oldum.

4) Hayatım boyunca asla tek bir Türk öğrenciyi eğitim görsün diye Yunanistan'a davet etmedim. Şimdi emekli bir insan olarak, benim buraya, Yunanistan'a gelen her meçhul Türk öğrencisine 500 Dolar ödeyebileceğime inanılması da son derece gülünç. İki halk arasında gerçek bir dostluğun gelişmesi için 40 yılını harcamış bir insan olarak, iki ülke arasında öğrenci değişimi yapılmasından yana olduğumu itiraf ediyorum, ama bu ilgili eğitim bakanlıkları arasındaki devlet sözleşmeleri aracılığıyla yapılmalıdır. Ve bu da ancak Türkiye'deki durumun ve Türkiye ile Yunanistan arasındaki ilişkilerin "Avrupa" standartlarında ve barışçıl olduğu bir durumda gerçekleştirilebilir. Ve bu olay meydana geldiğinde, halklarımızın birbirini daha iyi anlamasını sağlayacak köprüler kuracak olan böylesi bir öğrenci değişiminden hiç kimenin bir kaybı olamaz.

Milliyet muhabiri bayan Şukran Pakkan'a yanıt olarak şunu açıklığa kavuşturmak zorundayım: Bana yönelik olarak, Bir Karadeniz Pontus Rum Devleti kurmayı amaçladığımı, ya da bölgede yeni kiliseler inşa etmek istediğimi ileri süren iddialar, Binbirgece Masalları kadar hayalidir ve bunların kendisine saygı

duymak isteyen bir gazeteci tarafından desteklenmemesi gerekir. Benzeri iddialar bana karşı ilk kez 11 Kasım 1998 tarihinde aynı anda otomatik biçimde ileri sürüldü: a) Ankara’da Turkish Daily News, b) İstanbul’da Yeni Şafak ve c) Trabzon’da Karadeniz gazetesi. Açık fikirli herkes, benim kişiliğime karşı bu “savaş”ı hangi Servisin organize ettiğini hayal edebilir. Bununla birlikte Yeni Şafak muhabiri Bay Hüseyin Lükoğlu ile konuştuğumda, bana sadece kendisine ulaştırılan bir makaleye imzasını koyduğunu söyledi. Bu gazeteciyle 5 Aralık 1998 Cumartesi günü İstanbul’da, bir röportaj yapmak ve hakkımda verilen yanlış resmi düzeltmek üzere sözleştik. 4 Aralık Cuma gecesi İstanbul’a gelmemin nedeni buydu. Havaalanında polis bana, Ankara’dan gelen talimat üzerine ülkeye girmeme izin verilmeyeceğini bildirdi. Bu kararın gerekçesi ise, üç adet X harfi ile ifade olunmuştu. Bütün geceyi havaalanında dostça davranan bu polislerle, iki halk arasındaki ilişkileri düzeltmek için neler yapılması gerektiğine ilişkin çok güzel bir tartışma ile geçirdim ve onlar bana bu kararın nedenini bilip bilmediğimi sordular ve 5 Aralık 1998, Cumartesi günü Yunanistan’a dönmek zorunda kaldım. Bn. Şükran Pakkan’ın belirttiği gibi geçen yıl olmadı bu olay. O günden bu yana, dört yıldır çok sayıdaki Türk arkadaşımı ziyaret edemedim. Yine de onların hepsine teşekkür ediyorum, çünkü çoğunluğu gelip beni ziyaret ettiler ve Türk devletinin bana karşı aldığı bu kararı onaylamadıklarını ifade ettiler.

İşte gerçek bundan ibaret. 1998 tarihinden beri, sadece beni itham eden bazı Türk gazetecilerinin TV programlarında ve gazete-lerdeki monologları ile yüzyüze kaldım. Bu haksız saldırılar karşısında beni savunmak için Yunan devleti de kılını kıpırdatmadı.

Onların bana sadece, bırak istediklerini söyleyip yazsınlar dediler ve hiç yanıt vermemeyi tavsiye ettiler. Yine de bir kerelik yanıt vermek zorundayım, çünkü saldırılar sıklaşmaya ve gittikçe daha aşırı olmaya başladı. Sanıyorum Türk hükümet sistemi hep bir düşmanın varlığına ihtiyaç duyuyor, halkı dehşete düşürmük ve alarm halinde tutmak için. Bu sistemin düşmanı olmasa bile, düşmanı kendileri yaratmak zorunda hissediyorlar. Herhalde kolay bir hedef olarak beni buldular, yöntemlerini ve sistemlerini hayata geçirmek için.

Bana karşı sürdürülen bu kirli kampanyaya katılmayı kabul eden tüm Türk gazetecilerine sadece iki soru yöneltmek istiyorum:

1) Eğer ben Türk halkının böylesine dehşetengiz bir düşmanı isem, ilk saldırılardan sonra İstanbul'a gelecek kadar çılgın bir insan olabilir miyim? Ya da Türk devleti böylesi bir düşmanı, İstanbul'da mahkeme önüne çıkartmak yerine, Yunanistan'a geri gitmesine izin verecek kadar aptal olabilir mi? Bu soruları İstanbul Havalimanındaki polislere de sordum. Bana bir cevap verebilecek herkese müteşekkin olacağım.

2) Eğer Karadeniz bölgesinde yeni kiliseler inşa etmek istiyorsam (Kim için olacaksa?), o zaman Müslüman bir Türk yurttaşını damat olarak kabul etmek ve sonra Türkçe isimler taşıyan (Filiz ve Hakan) iki toruna sahip olmak için deli olmam gerekirdi.

Apdi İpekçi ödülü de alan kitaplarım, benim idealim olan iki halk arasındaki birbirini anlama ve dostluğa yönelik mesajlar taşımaktadır. Benim ailecek davranışım, dinsel ve milliyetçi önyargılara sahip olmadığımı olgular üzerinden kanıtlamıştır. Yüz yüze kaldığım haksız saldırılar bana Goebbels'in NAZİ propa-

gandasını anımsatıyor. Atabildiğin kadar çamur at, bazılarının izi kalır ve sıradan halkı inandırabilirsin. Beni bizzat ziyaret eden 450 Türk'e ve bana yazarak ya da telefon ederek sempatilerini bildiren binlerce Türk insanına teşekkür ediyorum. Onların hepsi bana, halklarımız arasında gerçek, samimi bir dostluk ve ilişkinin kurulabilmesi için çabalarımı devam ettirmem için cesaret verdi. Ve benim tek çabam tüm Türk halkının mutlu geleceği içindir. Hepinize teşekkürler.

HULKİ CEVİZOĞLU'NA AÇIK MEKTUP

4 Aralık 1998 günü, İstanbul Atatürk Havalimanına vardığımda, Türk polis yetkilileri tarafından durduruldum ve bana Türk devletine ait bir yazı verdiler. Bu yazıya göre benim Türkiye'ye girmem artık imkansızdı. Neden olarak üç tane XXX işareti gösterilmişti. Böylece bütün geceyi (13 saat) havaalanındaki polis karakolunda geçirmek zorunda kaldım ve 5 Aralık 1988 Cumartesi günü, Olimpik Havayollarının ilk uçağıyla Yunanistan'a döndüm. 38 yıllık Türkiye ve Yunanistan halkları arasında gerçek bir dostluğun kurulması amacıyla verdiğim mücadele böyle ödüllendirilmişti. Dostluk, bir daha tekrarlanmasını asla istemediğimiz geçmiş bilerek kurulabilir. Türkiye'den aldığım tüm ödüller ve 1993 Abdi İpekçi Ödülü dikkate alınmadı ve bunlara hiç saygı gösterilmedi.

Dört yıl sonra, Giresun'da görev yapan Onurlubaş isimli bir subay tarafından Karadeniz'i ziyaret eden Yunanlılara karşı bir kampanya başlatıldı ve bir kez daha oradaki "tüm melaneti örgütleyen kişi" olarak benim adımdan bahsedildi.

12 Ocak 2002 Cumartesi günü, Yunanistan-Türkiye ilişkileri çerçevesinde bana da değinilerek bir canlı program (Ceviz Kabuğu) hazırladığınızı öğrenmekten ötürü mutlu oldum.

O programa telefon aracılığı ile katıldım ve size olan teşekkürümü yazılı olarak ilettim, çünkü ilk olarak bana, hakkımdaki suçlamaları duyma ve XXX işaretinin ne anlama geldiğini öğrenme fırsatını verdiniz ve ayrıca bana sesimi ve argümanlarımı Türk dinleyicilere iletme fırsatını verdiniz.

Programdan sonra, birçok arkadaşım sizi aradı ve benim lehime birçok belgenin olduğunu size anlattılar ve sizi, onları telefonla programa bağlamadığınız için protesto ettiler. Onların, 19 Ocak 2002 Cumartesi günkü programa katılacaklarına dair söz verdiniz ve ben de size bir video kaset ve 1960'dan beri halklarımız arasındaki karşılıklı birbirini anlama doğrultusunda yaptığım katkıları özetleyen yedi sayfalık bir rapor gönderdim.

Buna karşın, 19 Ocak 2002 tarihli programınızda, lehime olacak materyalleri kullanmadığınız gibi, Türkiye'deki dostlarımın programa telefonla katılmasını da bloke ettiniz. Sadece daha önceden seçilmiş insanlar programa bağlandı. Her halukarda, aklı başında tüm Türklerin, sizin objektiflik anlayışınızı ve gazetecilik dışı metotlarınızı anladığından eminim. O gece hiçbir arkadaşım telefonla bağlanmadı. Hatlar o gece sadece beni tanımayan ve benim de kendilerini tanımadığım önceden belirlenmiş kişilere açıldı. Benim hakkımda söyledikleri de tamamen kendi problemleridir.

Buna karşın, bir gazeteci olarak sizin davranışınızı tüm Türkiye ve Avrupa Basın Birliklerine bildirmek durumundayım, ki böylece onlar da Sayın Hulki Cevizoğlu'nun kim olduğunu, nasıl çalıştığını ve Türkiye'de kime hizmet ettiğini bilebilsin. Şahsen, size çok yakında bir çok dilde, buna Türkçe de dahil, yayınlanacak bir kitap hazırlayacağıma söz veriyorum. Bu kitabın başlığı,

"Ceviz Kabuğu, Hulki Cevizođu" olacak. Kafamı meşgul eden tek nokta, bu kitabın bir trajedi mi, yoksa bir komedi mi olacağıdır. Bu kitap, sizin ilerideki adımlarınızı ve vicdanınızı, tüm bir gelecek boyunca takip edecek.

Selamlar

Yorgo Andreadis

Fax No: 0030 310 41 14 65

İSMAİL CEM'E ÇAĞRI

Barış için çaba harcamak, hele hele travmatik davranışları bir miras olarak devralan halklar arasında dostluk geliştirmeye çalışmak gerçekten çok zor bir iş.

Türk-Yunan ilişkilerinde, 1998 yılında had safhaya ulaşan gerginliğin bedeli, Türk-Yunan halkları arasında dostluğa kendine adanmış bir yazara ödetiliyor hala.

Bay Papandreu ile Bay Cem, sirtaki oynuyor, ama 1993 yılında Abdi İpekçi Barış Ödülü sahibi bir yazarın Türkiye'ye girişi hala yasaklı.

Ve iki ülkenin dışişleri bakanı da bu durumdan herhangi bir rahatsızlık duymuyor. Sirtaki oynamaya devam ediyorlar, böyle "önemsiz" şeylere aldırmaksızın. İki tarafın "mühim" şahsiyetleri arasında da, sayısız buluşmalar düzenlendi, ortak filmler bile yapıldı. Ama sözkonusu yasak hala sürüyor.

Benzeri bir durum, bu düzeyde olmasa bile Almanya ile Türkiye arasında da vardı. Zülfiyare dokunan kimi Alman gazeteci, bilim adamı ve insan hakları savunucularının Türkiye'ye girişi yasaklanmıştı. Üç yıl kadar önce Mesut Yılmaz'ın Almanya ziyareti öncesinde bu yasak kararı kaldırıldı. Almanya "büyük" ülke olduğu için, kendi yurttaşına yönelik haksız bir kararı kaldırtabiliyor.

ya da Türkiye böyle bir "jest" yapıyor. Ama Yunanistan, "küçük" bir ülke olduğu için, bu haksız kararın kaldırılmasını istemiyor, Türkiye de böyle bir "jest"e gerek görmüyor. Nasıl yorumlarsanız yorumlayın işte!

Sonuç olarak iki ülke arasında dostluk geliştirme çabası içinde olan bir Yunan yazarının, Yorgo Andreadis'in Türkiye'ye girişi hala yasak. Bu bir skandal! İki ülke arasındaki ilişkilerde görülen iyileşme bir türlü Karadeniz kıyılarına ulaşmıyor. Bırakın ulaşmayı, haksız suçlamalar, bir çeşit yargısız infaz hala devam ediyor.

"Cumhuriyet" gazetesine teşekkür borçluyuz, eğer bir kaç gün önce, Giresun'da jandarma komutanı olan bir general'in verdiği konferansın haberini yapmasaydı, orada Soğuk Savaş havasının hala devam etmekte olduğundan haberimiz olmayacaktı. Bu konferansta, Yorgo Andreadis ve dağıtımı serbest olan kitapları kadar, Trabzon'da bir avuç ülkücü tarafından protesto edilen Koç'un, Patrik Barthelameus'un katıldığı "Karadeniz'de Çevre Sorunları" temalı gezi (Türk devletinin onayladığı bu gezi, "çevre" etiketi altında bir "komplo" imiş), Yunan yurttaşlarının bölgeye yaptığı geziler, Atina'da okuyan bir avuç burslu üniversite öğrencisi de, "Pontos komplosunun" parçaları olarak aktarıldı. (Binlerce öğrenci ülke dışında okuyor, sadece Yunanistan'daki 20 öğrenci büyük tehdit!) Halk uyanık olmaya çağrıldı.

Bunu ülkücü ideolojide olan birinin, bir "İslam-Türk" sentezi yandaşının, aşırı milliyetçi birinin yapması anlaşılabilir. Aşırı sağ ve ırkçılık, dünyanın her köşesinde yaşanan bir olgu. Yunanistan'daki aşırı milliyetçi, "megalo idea" hayaliyle yaşar, Türkiye'deki "turancılık", Irak'taki "panarabizm", vs. vs. Bunlar

olabilir, ama marjinal şeylerdir. Bu tür görüşlerin, "resmi" sorumluluk taşıyan kişilerce dile getirilmesi ise, son derece "vahim"dir. Ülke içi ve dışı gerginlik yaratmaktan başka işe yaramaz.

Yorgo Andreadis, halktan bir insan, iki halkı da seviyor, ve 1960'lardan beri baba diyarı Trabzon'a gidip geliyor. Damadı da Trabzonlu, kız torunu Türkçe bir isim taşıyor. Öldüğünde Trabzon'a gömülmesini vasiyet etmiş. Trabzonlular da onu çok seviyor. Belki de bu sevgi, yüreği kararmış, nefretten başka duygu taşımayan bazı kişileri rahatsız etti.

Aşırı milliyetçi marjinal yerel bir gazetede ona yönelik bir düzmece haber çıktı. Sonra yazarının sözde Aydınlar Ocağı mensubu sözde akademisyen bir kişi olduğu anlaşıldı. Sözde diyorum, çünkü, gerçek "aydın", gerçek "akademisyen" ırkçı, din ve ırk ayırımına dayalı suçlamalar yapmaz.

Örneğin Yorgo Andreadis'in dostları arasında ülkücü, o zaman-ki Refah partili insanlar da vardı. Çünkü o, halklar arasında dostluğun, siyasal görüş ayrımı yapılmadan kurulacağına inanırdı.

Demek ki, bizim "İslam-Türk" sentezcileri açısından bu daha büyük tehlike imiş.

Ve takma isimle yazan bir sözde bilim adamı, Andreadis'i, "Pontos devletini kurma çabası içinde olmakla, misyonerlik yapmakla" suçlayan bir yazı yayınladı. Daha sonra bunun bir kopyasını "Akit" gazetesinde de yayınlattılar. Muhabir, daha sonra, kullanıldığını söyleyip, özür dileyecekti.

Oysa, Yorgo, bir sohbetimizde, babasını bile eleştirdiğini anlatmıştı, "Osmanlı imparatorluğunun o dağılma sürecinde, hiç bir güce sahip olmadığınız halde, niçin Pontos macerasına kalkışıp, kendi halkınızın geleceğini riske soktunuz" diye... Bırakın,

günümüzde böyle bir hayalin peşine takılmayı, geçmişte bile böyle bir hayalin peşine takılınmasını, en azından kendi halkına bedel ödettiği için eleştiriyordu.

Yorgo'ya ilk saldırı Yunan faşistlerinden geldi, onu bu dostluk girişimlerinden dolayı "Türk casusu" olarak suçladılar. Türk kardeşleri onlardan geri mi kalacaklardı, onlar da Yorgo'yu "misyoner", "Pontosçu" olarak ilan ettiler.

Ve bir Aralık günü, galiba 4 Aralık 1998'de, Yorgo'nun Türkiye'ye girişi yasaklandı, sınır dışı edildi. Eğer girişi engellenmeseydi, onu suçlayanlarla ortak bir toplantıya katılacak, ne kadar yalnış suçlamalar yaptıklarını anlatmaya çalışacaktı. Çünkü onun alını ak, içi dışı birdi. Ötekiler ise, bu buluşmadan adeta paniğe kapıldılar. Çünkü söyleyecek sözleri yoktu.

Hala söyleyecek sözleri yok ki, Yorgo'nun yasağı hala sürüyor. Bay Papandreu'nun "dostu" Bay Cem'e duyurulur. Lütfen halklar arasındaki dostluğa da izin verin. O, daha kalıcıdır ve hiç bir çıkara dayanmaz!

YORGO ANDREADİS'İN BAZI KONUŞMALARI

BARIŞ VE DOSTLUK İÇİN^(*)

Sevgili arkadaşlar,

Buraya, yanınıza gelirken, size nasıl hitap edeceğim diye meraklanıyordum.

Hiçbir tercihim beğenmeden ve hiçbir karar alamadan dün gece yatmaya gittim.

Uykumda bir rüya gördüm, ama fevkalade güzel bir rüya.

Beyazlar giyinmiş güzel bir kızın beni karşılamaya geldiğini gördüm.

Bu kız beni karşıladıktan sonra kulağıma eğilip adının TA-
RİH olduğunu söyledi.

İsmi ve bana söylemek istediklerini işitir işitmez, kafamda hemen size hitap edebileceğim doğru şekil belirdi.

Buna göre, sevgili KANDAŞLAR ve sevgili kardeşlerimiz:

^(*) Yazarın 1996 yılının Mart ayında TÜYAP 1. İzmir Kitap Fuarı'nda yaptığı konuşma. Daha sonra Türkiye'nin birçok kentinde yapılan toplantılarda da dile getirildi.

Buraya, Türkiye'ye gelişimizin iki nedeni var.

Birincisi, hepimizin, bir ömür boyu, o kadar lafını işittiğimiz ve şarkılarını duyduğumuz ana babamızın vatanını tanımak.

İkincisi, sizlerle tanışarak birbirimizin elini sıkarak ve birbirimize, geçmişte, hem sizin hem bizim ebeveynlerimizin başaramadıklarını, bizim başaracağımıza dair söz vermek.

Dünyanın bu köşesinde bir kültür, saadet ve refah merkezi kurmak bizim elimizdedir.

Ama, kendimizin ve çocuklarımızın bugününü ve geleceğini mahvetmek de yine bizim elimizdedir.

Biz, barışın ve dostluğun iki halkın mutluluğu için tek çıkar yol olduğuna inanıyoruz ve size bu haberi getirmek istiyoruz.

Aynı zamanda sizlere, bu haberi, bütün tanıdıklarınıza, akrabalarınıza, komşu ve arkadaşlarınıza iletme yetkisi veriyoruz.

Sizin de aynı barış ve dostluk duygularına sahip olduğunuza ve bizi, sizin dostluk ve barış haberinizi Yunanistan'a götürmekle görevlendirdiğinize inanıyoruz.

Komşular arasında her zaman sorunlar meydana gelebilir. Maksat bu sorunların adaletli bir şekilde çözülmesidir.

Sorunlar, günümüzde, felaketlere yol açan çarpışmaların ve rekabetin sebebi olamazlar.

Bizler, yani her iki ülkenin insanları, her fırsatta, siyasi iktidarlarımıza, tek ve doğru yol olan barış, işbirliği ve dostluk yolunda yürümeleri için baskı yapmalıyız.

Biz buraya bu umutla geldik ve bu haberle gidiyoruz.

Sizlere, unutulmaz misafirperverliğiniz için teşekkür eder, aynı misafirperverliği Yunanistan'da sizlere karşı gösterme fırsatını bize de vermenizi dileriz.

Ege'nin iki kıyısından, bunca genç söz ve sanat temsilcisinin buradaki mevcudiyetiyle uluslarımız arasındaki yakınlaşma köprülerini kurmasını içtenlikle selamlıyorum.

Yaşadığımız günler zordur. Özellikle iki ülke arasında, siyasetin şimdiye kadar çözemediği birçok sorun vardır. Zaten siyaset adamları bu sorunları çözmemekle kalmıyor, aralarından çoğu, şahsi çıkarları uğruna, bu problemleri tam tersine, halkın düşüncelerini, duygularını zehirlemek için kullanıyorlar.

Siz aksine, bu görüşe ve şahsi çıkarlara karşı, zor yolu seçerek, tek silahınız kaleminiz ve sanatınızla, iki ulus arasındaki yakınlaşma ve anlaşma köprülerini kuruyorsunuz.

Herhangi bir geçici kazanç sizi ilgilendirmiyor. Bunu biliniz ki neticede zafer sizin olacaktır. Her ne zaman ki kalem, iktidarla, top tüfekte vuruştuyorsa, sonunda daima kalem yenmiştir. Ve bu zafer her iki ulusun zaferi olacaktır. Mantığın zaferi.

Yunan halkının saadeti ve iyi geçimi mecburi Türk halkının saadet ve iyi geçim yolundan geçiyor. Aynı şekilde Türk halkının

⁽¹⁾ 1993 yılında Abdi İpekçi Ödülü alan Türk ve Yunanlı yazarlar onuruna Selanik Ticaret Odası'nın düzenlediği toplantıda yapılan konuşma.

saadet ve iyi geçimi de Yunan halkının saadet ve iyi geçim yolundan geçer. Saadetini komşularının mutsuzluğuna ve onlara karşı haksızlığa dayayan uluslar endişelensin.

Hepimiz tarafından, yakınlaşma, anlaşma, barış ve işbirliğinin doğru köprüsü, dürüst yapısı, yalnız bu temel ilke üzerinde yükselebilir.

Ve bu yapı yükseldiğinde, ki bir gün muhakkak yükselecek, hepiniz, inşa edilmesi için gerekli malzemeleri taşıdığınız ve yapının tamamlanmasında yer aldığınız için mutlu olacaksınız. Tarih size hak verecektir.

İki yılda bir, sırasıyla İstanbul ve Atina'da, ilgili iki heyet toplanıp İpekçi ödüllerini veriyor. Bu ödüller sanat, faaliyet ve yazıları ile iki ulus arasındaki dostluğa ve yakınlaşmaya yardımcı olanlara verilmektedir.

Bu sene, İpekçi ödüllerini vermesi için sıra Atina'da. Biz, ödül kazananlar arasından faaliyetlerini epey zamandan beri takip ettiğimiz birkaç kişiyi seçerek Selanik'e davet ettik. Onları, bir kez daha, burada, mültecilerin başkentinde şereflelendirmek istiyoruz. Bizim için bunun Selanik'te yer alması çok önemli. Ayrıca bu onura hak kazandıklarına da özellikle inanıyoruz.

Seçtiğimiz kişiler arasında, Türkiye'den şair ve yazar Feridun Andaç, gazeteci ve eleştirmen Necati Sönmez ve Trabzon'un Of ilçesi doğumlu tarih araştırmacısı Ömer Asan bulunuyor. Özellikle araştırmacı Ömer Asan'ın 1996 senesinde yayınlanacak Pontus'ta konuşulan Pontus dili ile ilgili kitabı büyük ilgi ile bekleniyor.

Bizim Yunanlı tarafa gelince, Makedonya'nın Pontus ailesinden, Selanikli iki kişi seçildi. Birincisi iki ulus arasındaki

yakınlaşma için devamlı çalışan Yannis Çaluhidis, diğeri ise çok önemli eseri Rafael ile hiçbir ard düşünce ve milliyetçilik kompleksleri olmaksızın, olayları tarihler boyu daima olduğu gibi, kendi yoluna bırakarak, ulus ve felsefeleri kaynaştıran genç yazar Dimitrios Papadopoulos'tur.

Ben, bugün, en başta iki Türk yazarın şahsiyetlerini ve her birinin hedefi uğrundaki faaliyetini önemsemek istiyorum. Fakat, aynı zamanda, bu sene ödöl alanlar arasında üç Pontuslunun bulunması üzerinde (İkisinin Yunanlı birinin Türk oluşu hiçbir surette fark etmiyor) durmama müsaade buyurun. Bu, iki ulusun yakınlaşmasında Karadenizli Türk ve Yunanlıların önemli rolü olacağının bir işaretidir. Tarih bunu ispat edecektir.

KARDEŞLİK İÇİN ⁽¹⁾

Neden Kardeşim Hüsnü? kitabım, 1960 senelerinden başladığım ve bugüne kadar memnuniyetle, sabırla, hiç durmaksızın devam ettirdiğim bir mücadelenin candan ve kalpten ifadesidir.

Bu mücadele boyunca, hem Türkiye’den, hem Yunanistan’dan pek çok kişi ile yanyana geldik. Ne var ki, bu yolda, her iki taraftan birçoğu, karşılaşılan kötü olaylardan etkilenerek, mücadeleyi terkedip beni yalnız bıraktılar.

Ortak mücadeleyi asla terketmeyen bir tek kişi vardı: Hüsnü. Düşünce ve hayal değişiminin mutluluğunu birlikte yaşadığımız kardeşim Hüsnü. Bu düşlerin amacı sadece Türk ve Yunan halkı arasındaki dostluk değil, aynı zamanda, dünyanın bu köşesini, yeniden, asırlar önce olduğu gibi, dünyanın ve uygarlığın merkezi haline getirecek kardeşlikti.

Bu kitaptan, akıl ve hayal gücüne sahip insanlara yararlı, birçok mesaj çıkıyor. Ve sakın unutmayın, bu dünyayı akıl ve hayal gücüne sahip olanlar yaratıyor. Fakat, kardeşim Hüsnü doğru davranmadı! Bu mücadele sırasında, beni aniden terkederek, bu yolda yapayalnız bıraktı. Hem de nasıl bir terkediş? Ani, habersiz ve kesin.

⁽¹⁾ 1996’nın Kasım ayında TÜYAP İstanbul Kitap Fuarı’nda yapılan konuşma.

Arkasında büyük bir boşluk bırakarak bu hayattan aniden ayrıldı. Ölümü beni çok sarstı. Hem kardeşimi, hem de mücadele arkadaşımı kaybettim. Trabzon'a mezarına gittim. Mezarın başında sessiz, gözlerim yaşlı dururken, kendisine seslenmeye çalışarak aniden haykırdım: **Neden Kardeşim Hüsnü?** Niçin beni, bu yüksek mücadelede yapayalnız bıraktın? Ve bu sesleniş, bugün size sevinç ve gururla takdim ettiğim kitabın başlığı oldu. Bu kitabın, Yunanistan'da çok yankı yaptı. Aynı şeyin Türkiye'de de olacağını umuyorum.

1960 senesinden beri, Yunan ve Türk halkı arasındaki dostluğa, her şekilde hizmet ettiğimi itiraf etmek istiyorum. Yazılarımla, radyo programlarımla ve günlük tartışmalarımla. Bunu bir borç biliyorum. Dünyanın bu köşesi, ancak, iki halkın, güya kendilerini ayıran unsurların yerine, onları birleştiren unsurları aramaya başlamaları ile mutluluğa kavuşacaktır. Buna öncelikle inanıyorum. Ve iki ulus, bizi bir araya getiren değerlerin çokluğuna muhakkak şaşacaklar.

İki halkımızın arasındaki dostluğa hizmetimin kökleri ta ruhumun derinliklerindedir. İtiraf etmeliyim ki hayatımda iki şeye derin bir aşkla bağlıyım. Bunlardan biri uluslararası dostluk ve bütün dünya uluslarının barış içinde yaşamalarıdır. Diğeri ise özgürlüktür. Gezegenimiz üstündeki bütün insanların özgürlüğü. Bu her iki erdem için kuvvet ve inatla çalıştım. Özellikle, gözümüz gibi baktığımız, özgürlüğümüz için.

Çünkü Özgürlük, dünyanın herhangi bir yerinde acı çekiyorsa, o zaman her yerde acıdır. Ve semtimizde dahi acı çekiyorsa, evimizde de aynı şekilde acı çeker. Özgürlüğün bütün şekilleri aynı derecede önemlidir ve hiçbirisi ayırdedilmez. Bence, sadece, bir

tür özgürlük yasaklanmalı. Daha doğrusu dünya yüzünden yok edilmelidir. Bu da yanımızdakinin özgürlüğünü hükümsüz kılma özgürlüğüdür.

Bu mesaj ile sizi selamlıyorum. Ve *Neden Kardeşim Hüsnü?* kitabımın, hem burada, hem Yunanistan'da, yeni Hüsnülerin ortaya çıkarak, bizim senelerdir düşleyip sürdürdüğümüz mücadeleyi devam ettirmelerine yol açmasını diliyorum. Teşekkür ederim.

GÜNLÜK HAYATTA DEĞİŞİK KİMLİKLER VE ORTAK KÜLTÜR ^(*)

Her insan içinde doğduğu ve büyüdüğü toplumun ve eğitimin ürünüdür. Buna herkes inanır ve ısrarla ileri sürer.

Bu belki doğrudur. Ama aynı zamanda, tabiatı ve karakteri bakımından, içinde doğdukları dünya ve topluma karşı gösterdikleri kendi tepkilerinin ürünü olan insanların da varoldukları doğrudur.

Allahtan ki bu ikinci kategorinin insanlarına aitim. Yani, içinde doğup büyüdüğüm toplum ve dünyaya karşı duyduğum tepkinin ürünüyüm.

İçinde Türkiye'den gelen mültecilerin kapandığı bir sefalet ve yoksulluk gettosunda doğup büyüdüm.

Bu gettonun etrafı dikenli tellerle çevriliydi. Böylece, hiç kimse gettodan çıkıp yakındaki şehir olan Selanik'in mutlu hal-kına karışamazdı.

Bizler üçüncü sınıf insanlar, Anadolu'dan gelen mültecilerin çocuklarıydık.

^(*) 1998'in Mayıs ayında düzenlenen Edirne Kitap Fuarı'nda yapılan konuşma.

Hepimiz Yunanlı idik, ama buna rağmen değiştik. Hepimiz Hıristiyandık, ama uğradığımız felaket yüzünden başka bir tür-lüydük.

En kötüsü de gettomuzun kademelere ayrılmasıydı. Yani, gettomuz içinde de getto vardı.

Bizim getto Karadeniz'den gelen Hıristiyan mültecilerden ibaretti.

Bizden daha ötede, deniz yakınlarında, Türkiye'nin Çeşme'sinden gelen Hıristiyan mülteciler kalıyordu. Öteki yandan Mudanya ve Darıca'dan gelen mülteciler vardı.

Biz çocuklar, hiçbir surette ötekilerin mahallesine yaklaşmazdık. Komşularımızın çocukları taşlarla karşılardı bizi. Sefaletimiz ve ortak kaderimiz bizi bağlayacağına, aksine aramızda ayrılığın ve düşmanlığın duvarlarını yükseltmişti.

Benim yaşlılarımın hepsi ya taş atar ya da taşları kafasına yerdi. Ama ben, ta o zamandan beri bunları anlamaz ve tepki ile karşılardım. Ancak bütün tepkim kendime karşı idi. Çünkü böyle bir şeyi mahallemin çocuklarına söylemek hep ayıp sayılacak hem de beni korkak ve çaresiz gösterecekti.

Ve bu durum yirmi seneden fazla bir zaman için devam etti. Ta ki bundan çok daha büyük bir felaket, Alman istilas ve korkunç bir savaşın felaketi, bu insanların hepsini nihayet bir araya getirinceye kadar. Bugün aynı milletin, aynı vatanın ve aynı dinin çocukları olmamıza rağmen, o zamanlar aramızda geçenleri anlattığımızda, biz de artık gülüyoruz.

Yıllar sonra, o günlerin olaylarını düşündüğümde, bir çocuk olarak bütün o olup bitenlere tepki gösterdiğim için, büyük gurur duyarım.

Diğer çocukların öteki mahallenin çocukları ile taş kavgasına tutuşacakları anlarda, ben büyükannemin anlattığı güzel hikâyeleri dinlemeyi tercih ederdim.

Bu mübarek kadın, tamamen değişik bir dünyayı anlatırdı bana. Güllük gülistanlık bir dünya. Bir kardeşlik dünyası. Herkesin bir olmadığı bir dünya. İnsanların değişik olmasına rağmen, birbirleriyle kardeşçe, barış içinde, taş kavgası ve aralarında kin olmaksızın yaşadığı bir dünya. Bana hep Karadeniz'den bahsederdi.

Bana Batum, Trabzon ve köyü olan Varenu'den bahsederdi hep. Kötü kaderleri onları sefaletin ve ilticanın içine atmadan evvel, o yerlerde nasıl insanca yaşadıklarını anlatırdı bana.

Bana kendileri ile bir olamayan komşularından bahsederdi. Onlar Müslümandı. Biraz ötede başkaları, dediğine göre, Ermeniydi. Kürt olanları da vardı. Bir İranlı aile ile birkaç Gürcü de vardı.

Bütün bunlarla beraber, yıllarca, yan yana ve ayrı yaşarlardı. Panayırlarında kemençelerle, davullarla hep birlikte şarkı söyler oynarlardı. Tarlalarda da şenliklerde de hep beraber.

Büyükannemin bu hikâyeleri nasıl da alevlendirirdi benim hayal gücümü. Acaba Müslümanların çehreleri neye benzerdi? Ermeniler nasıldı? Kürtler ve Gürcüler ne biçim insanlardı?

İnsanların bir olmadığı, benzemediği o yerlerde doğmadığıma çok yazık olmuştu. Değişik insanların arasında yaşamak bana son derece ilginç, rengarenk bir hayat yaşamak gibi geliyordu.

Şimdi, hep birlikte yaşamamızdan sanki ne çıkıyordu? Yunanlı ve Hristiyan olmamıza rağmen birbirimize yaklaşmaya çekiniyorduk. Orada, birbirleri ile kardeşçe, barış içinde yaşayan değişik insanlarla yaşamak ne kadar güzeldi.

Peki öyleyse büyükanne, niçin o güzel cennet gibi dünyayı bırakıp ta buralara yaşamaya geldiniz diye sorardım.

Savaş oldu evladım derdi büyükanne. Savaş oldu da dünya altüst oldu. Birçok insan kayboldu, geriye kalanların arasına da büyük kin bulaştı. En nihayetinde de bizi oradan kovdular. Böylece buralara geldik. Buradan da bir sürü insan evini barkını terk ederek Türkiye'ye göçtü. Kargaşalık, karmakarışıklık:

Bir yandan mahallelerdeki taş kavgası, diğer yandan büyükanne'nin hikâyeleri, bütün bunların tesadüf eseri olmadığına beni iyicene inandırdı. Ve tepkili bir karakter sahibi olmama neden oldu.

Bugün ki bütün bunlar geçmişe attır, belki taş kavgaları yaptığımız o günkü çocuklarla kucak kucağa, o günleri hatırlayıp gülüyoruz. Fakat, o olaylar, hayatımızdan çok sene kapıp gitti.

Benim çocukluğumu ve ergenliğimi zehirleyen bu olayları inceledikten sonra, çıkardığım sonuç şudur: Bu büyük felaketin esas sebebi değişik kültürü olan çevrelerden gelen insanların aniden ve kötü şartlar altında kaynaştırılmalarıdır.

Ortak dil, din ve milliyete sahip insanlar, birbirlerine kültürel olarak yaklaşabilmek için önce savaş siperlerinden geçmek zorunda kaldılar.

Bazı durumlarda ortak milli ve dini köklerine rağmen değişik dile sahip toplumlar da vardı. İşte o zaman aralarındaki rekabet çok daha büyüktü.

Ben kendi hayalimde ve büyükanne'nin söyleyişlerine dayanarak, herkesin değişik olacağı, başka dil ve başka dine sahip olmasına rağmen kültürü ortak olacak bir dünyada yaşamayı düşünüyordum.

Büyükannemin köyünde veya Trabzon'da yaşadığımı, minareden müezzinin sesini, kiliseden çanları duyduğumu hayal ediyordum.

Şimdi benimle aynı olan insanların arasında yaşıyorum. Aynı dil, aynı millet, aynı din. Ama ne büyük bir kültür yoksulluğu:

Biz kemençeyi çalarken onlar kulaklarını tıkartı. Aynen onlar da kendi çalgılarını çaldığında biz kulaklarımızı kapatırdık. Aynı olmamıza rağmen tamamen farklıydık. Oysa, büyükannemin hayali köyünde, insanların o kadar farklı olmalarına karşılık kültürleri apaynıydı.

Hayatın bütün gösterilerinde, yemekte, gelenekte, şarkı ve oyunda birbirlerinden farksızdılar.

İşte, böyle bir kültür zenginliğine sahip olan zamanda ve yerde yaşama fikri beni daima heyecanlandığı için ve maalesef tarihin baskısı böyle kararlaştırdığından, bunun gibi bir yer bulunmadığı içindir ki devamlı Karadeniz'e gidip gelerek, birbirlerinden zoraki ayrılan zaman ve yerleri yakınlaştırmaya çalışıyorum.

İşte beni bugün yanınıza getiren yine bu düşünce, bu arzu. Sizden ayrı kimliğe sahip olmama rağmen, aynı zamanda beni sizlere bağlayan ortak bir kültür kökünün bulunduğunu hissediyorum.

Bu ortak kültür kökümüzün varlığını, aramızdaki ayrılığa rağmen, en çok Almanya'da yaşadığım sürece, orada tanıdığım ve çok yakın arkadaş olduğum Türk mültecileri ile hissettim ve yaşadım. Bu insanlarla ayrılışımızın üzerinden 70 seneye yakın zamanın geçmesine rağmen, Karadeniz kökenli ortak kültürümüz, bizi halen bir araya getiriyordu.

Çoğumuz ikinci, üçüncü, hattâ dördüncü nesil çocuklarıydık. Fakat aramızdaki bağlantıyı kuran kültür halkası, şuuraltı, bizi yan yana getiriyordu. Daha doğrusu, bizim dediğimiz gibi, et tırnaktan ayrılmaz ve kan daima çeker.

Değerli arkadaşlar, bu kısa takdimimle, bizi iki komşu ulus olarak bağlayan bütün o kültür izleri için duyduklarımı size de iletmeye çalıştım. Kitaplarım, aynı mesajı çok daha kuvvetli ve teferruatlı olarak içermektedir.

Bugün, bu mesaj için aynı isteği, aynı inancı sizlere de verebildimse sizi bu hususta ikna edebildimse, ne mutlu bana.

Daha olmasa, aranızdan birkaçınızı duygulandırabildimse, yine memnun olurum. Bir tekinizi bile duygulandırdıysam tatmin olmuş sayılırım.

Yine de bütün bu söylediklerimden hiçbirini başaramadımsa, ben yine memnun sayarım kendimi. Tarihe karşı, yeryüzünün bu köşesinde daha iyi bir dünya hayali kuran ölülerinize, ölülerimize karşı vazifemi yapmış olduğum için tatmin olmuş sayarım kendimi.

TÜRK VE YUNAN GENÇLERİNE MESAJ ⁽¹⁾

Ege'nin iki kıyısından, bunca genç söz ve sanat temsilcisinin buradaki mevcudiyetiyle uluslarımız arasındaki yakınlaşma köprülerini kurmasını içtenlikle selamlıyorum.

Yaşadığımız günler zordur. Özellikle iki ülke arasında, siyasetin şimdiye kadar çözemediği birçok sorun vardır. Zaten siyaset adamları bu sorunları çözmemekle kalmıyor, aralarından çoğu, şahsi çıkarları uğruna, bu problemleri tam tersine, halkın düşüncelerini, duygularını zehirlemek için kullanıyorlar.

Siz aksine, bu görüşe ve şahsi çıkarlara karşı, zor yolu seçerek, tek silahınız kaleminiz ve sanatınızla, iki ulus arasındaki yakınlaşma ve anlaşma köprülerini kuruyorsunuz.

Herhangi bir geçici kazanç sizi ilgilendirmiyor. Bunu biliniz ki neticede zafer sizin olacaktır. Her ne zaman ki kalem, iktidarla, top tüfekte vuruştuyorsa, sonunda daima kalem yenmiştir. Ve bu zafer her iki ulusun zaferi olacaktır. Mantığın zaferi.

Yunan halkının saadeti ve iyi geçimi mecburi Türk halkının saadet ve iyi geçim yolundan geçiyor. Aynı şekilde Türk halkının

⁽¹⁾ Yunanistanlı ve Türkiyeli Gençlerin Ortak Toplantısı'na mesaj.

saadet ve iyi geçimi de Yunan halkının saadet ve iyi geçim yolundan geçer. Saadetini komşularının mutsuzluğuna ve onlara karşı haksızlığa dayayan uluslar endişelensin.

Hepimiz tarafından, yakınlaşma, anlaşma, barış ve işbirliğinin doğru köprüsü, dürüst yapısı, yalnız bu temel ilke üzerinde yükselebilir.

Ve bu yapı yükseldiğinde, ki bir gün muhakkak yükselecek, hepiniz, inşa edilmesi için gerekli malzemeleri taşıdığınız ve yapının tamamlanmasında yer aldığınız için mutlu olacaksınız. Tarih size hak verecektir.

Türkiye’den seçkin gençlerin aramızda bulunmasıyla bayram havasına bürünen bugünkü gösterimizi selamlıyorum.

Türkiyeli kardeşlerimiz, sizleri Yunanistan’da sevinçle karşılar, ortak uygarlık mirasımızın desteğı olarak şereflelendiririz.

Buradaki ikametinizin hoş ve unutulmaz olması için elimizden geleni yapacağız. Tıpkı, sizin de, Yunanistan’dan Türkiye’ye gelen özlem dolu grupları her seferinde karşıladığınız gibi:

Buradan gidişinizde, vatandaşlarınıza, Yunanlıların dostluk ve barışı sevdiklerini bildirmenizi isteriz.

İstanbul’da söylediklerimi burada da tekrarlamak isterim:

Biz sizleri ne dost, ne de akraba veya komşu sayarız, biz sizleri kandaş sayıyoruz.

Geçmişte, çekişmeler çok kana, özellikle günahsız kana mal olmuştur. Bunun hiçbir zaman tekrarlanmamasını diliyoruz.

İki ulusumuz, tarihleri boyunca, birbirleriyle çok kere çatışmışlardır. Ve bu çatışmalar masum kanı dökülmesine neden olup, öksüzlüğe ve mülteciliğe yol açmıştır.

Bu çatışmalar, her seferinde, tarihle girilen bir iddia idi.

Her zaman, sadece yenilgi getiren bir iddia.

Türklerle Yunanlılar arasında, bugünkü gibi, her buluşma da, yine bir iddiadır.

İki ulusumuz arasındaki yakınlaşmanın ve dostluğun yaratılışı için beraberce giriştiğimiz bir iddia.

İki ulusumuz arasındaki dostluğu hedef tutan bugünkü iddiamız sadece zafer vaat ediyor. Bu zaferin galipleri de iki ulusumuz olacaktır.

Ve bu iddiayı kazanmanız şarttır.

SON VASIYETİM

Yorgo Andreadis, savaşa karşı barışı destekleyen tutumunu yazılarında, söyleşilerinde her zaman belirtmiştir. Ayrıca, öldüğü zaman Trabzon’da gömülmek isteyen ilk Karadenizli Yunanlı olacağını da mektuplarında yazmıştır. Bu arada, Yunanca ve Türkçe olarak mezar taşını hazırlattığını yine kendisinden öğreniyoruz:

“İki ulusumuz arasındaki dostluğu istemeyenler duygularını serbestçe mezarımın üstüne sersinler. Onlara küsmüyorum. Ama bu dostluğa inanan her kim varsa bana gelip söylesin. Sanırım benim sevincim onu daha bir yüreklendirecek. Fakat bu dostluk gün gelip gerçekteştiğinde ki, buna büyük inancım var, sakın unutmayın. Biriniz mezarımın başına gelerek gür sesiyle bana haber versin. Ben onu duyacağım.”

Yorgo Andreadis

YORGO İÇİN YAZILANLARDAN BAZILARI

SINIRSIZ KARDEŞLİKLER VE TAMAMA ⁽¹⁾

Yunanlı yazar Yorgo Andreadis Edirne Belediyesi'nce 12-18 Ekim 1998 günlerinde düzenlenen II. Kültür ve Kitap Fuarı'na katılarak "Sınırsız Kardeşlikler" konulu, toplumlara yol gösteren, akılcı bir söyleşi yaptı. İnsan olgusunun akıl istediğini belirten yazar, onun sayesinde toplumların dillerini, bilimlerini ve felsefelerini ortaya koyduklarını ileri sürdü. Ardından dünyada vahşi ve evcil hayvanların bulunduğunu, bunların akıl eksikliğinden ötürü herhangi bir gelişim gösteremediklerini söyledi ve sonra da akıllı kullanamamanın sonuçları üzerinde durdu. Tarihte büyük filozofların, düşünürlerin yetiştiğini, ancak bu kişilerin de birlik beraberlik içerisinde yaşayamadıklarını, herkesin birbiriyle kavgalı olmasındaki çelişkiye değindi. Kısacası komşular komşularıyla, devletler devletlerle, daha doğrusu herkesin birbiriyle kavgalı oluşlarını yerdi.

⁽¹⁾ Erdem Yücel. 'Turkish Daily News'de yayımlandı.

Yorgo Andreadis, böylece söyleşisini dostluklar ve sınırsız kardeşlikler üzerinde sürdürdü:

Türkiye’de *Pontus’un Yitik Kızı Tamama* isimli trajik bir öykü ile tanınan Yorgo Andreadis 1936 yılında Selanik’in muhacir barakalarından oluşan Kalamaria’nın mülteci mahallesinde dünyaya gelmiştir. Babası Kyriakos Andreadis, Pontus Ulusal Meclisi üyesi olup aslen Gürcistanlı bir ailedendir. Andreadisler ilk kez Batum’a, ardından da 1930 yılında Yunanistan’a göç etmişlerdir.

Yorgo Andreadis, Fullbright bursu ile Selanik’teki Anadolu Koleji’ni bitirdikten sonra Almanya’da Freiburg Üniversitesi’nde iktisat eğitimi görmüştür. Karadeniz Bölgesi’nin kültür ve tarihini konu alan kitaplar yazmıştır. Bu eserlerinde aile çevresinin, dostlarının yaşadığı Karadeniz’i, Gümüşhane’yi, Trabzon’u, Tonya’yı dile getirmiştir. Bu kentlerle ilgili yazdığı bölümlerde ayrılığı, hasreti hissetmemek olanaksızdır. Bu arada, Türkiye ile Yunanistan’daki kültürel çalışmalarla her iki ülke arasındaki dostluğun daha iyiye gitmesine de çalışmıştır. Özellikle bu duyguların sonucu olarak da Karadeniz Bölgesi’ne, Sümela Manastırı’na Yunanistan’dan turlar düzenlemektedir. Kendi deyişiyle de Türkiye’ye elli bir kez gelme olanağını böylece bulmuştur.

Bu kitabında yazarın amacı; uluslararası barış ve dostluğun sağlanabilmesidir. Ona göre; insanlar insanlıklarını unutmadan, ırk, dil, din ve renk farkı gözetmeksizin kardeşçe yaşayabilmelidir. Nitekim onun bu düşünceleri *Temel Garip Todoran* (1995), *Neden Kardeşim Hüsnü?* (1992) ve *Tamama* (1993) isimli kitaplarında açıkça görülmektedir. *Pontus Kültürü* (1960), *Klost-koi* “Dönme Hristiyanlar” (1993), *Mitostan Eksodüse*, *Pontus*

Rumlarının Tarihi (1994), *Gizli Din Taşıyanlar* isimli kitaplarında da aynı duygulara yer verilmiştir. Bunlardan 1993 yılında Abdi İpekçi Edebiyat Ödülü'nü alan "Pontus'un Yitik Kızı Tamama" yüzyılımızın başlarında günahsız, akıl almaz çileler çeken insanların yaşamını, daha doğrusu insanlık dramını gözler önüne seren trajik bir öyküdür. Yorgo Andreadis'in değişiyile, "Gerçekten yaşanmış bu trajik öyküyü dinleyen herkes derinden etkilenmiştir."

Yunanistan'da üç kez basılan, İngilizce ve Almanca çevirileri de yapılan *Tamama*'da Tirebolu yakınlarındaki Espiye isimli sevimli köyde yüzyılımızın başında geçen olaylara yer verilmiştir. O zamanki ismiyle Espiye'de Müslüman ve Hristiyanlar iki ayrı mahallede kardeşçe yaşamaktadırlar. Birlikte olmanın mutluluğu içerisinde, aynı duyguları paylaşan bu insanlardan Müslümanlar camilerinin, Hristiyanlar da kiliselerinin çevresinde yaşamlarını sürdürüyorlardı. Bu da hepsinin Espiyeli oluşlarından kaynaklanıyordu. Onların bu dostlukları çok eski yıllara iniyordu. Bu duygular babadan oğula sürüp gitmişti: Nitekim *Tamama*'daki Papayiannis'in komşusu zavallı İbrahim, gerçek dostluğunu alnının ortasına yediği bir kurşunla ödemişti.

Espiye'nin güzel günlerini, birlikte kardeşçe yaşamı çok geçmeden kara bulutlar karartmıştır. Bu şirin köyün yazgısı Rusların Osmanlı İmparatorluğu'na savaş açması, Balkan bozgunu ile birden değişmiştir. Rus ordusunun bir kolu Batum'dan Trabzon'a doğru ilerlerken bir diğer kolu da Kars'tan Anadolu'nun içerisine yönelmişti. Bu arada Balkan göçmenleri de Karadeniz'in kasaba ve köylerine yerleştirilmeye başlanılmıştı. Bölgedeki başıbozuk çeteler halka eziyet ediyor, etrafı haraca kesiyor ve

Osmanlı güçleri de onlara engel olamıyordu. Bölgenin askeri sorumlusu Vehip Paşa, Alman danışmanlarıyla birlikte hazırladıkları plan doğrultusunda orada yaşayan gayrimüslümleri Anadolu'nun içerisine götürmeyi kararlaştırmış ve bunu uygulamaya başlamıştı. Ne var ki, yerinden yurdundan edilenlerin bu defa geçecekleri yollar çeteler tarafından tutulmuştu. Soğuk, hastalık ve çeteler Karadeniz göçmenlerini kırıp geçirirken aileler dağılmış, *Pontus'un Yitik Kızı Tamama*'nın babası, aynı zamanda köyün papazı Papayannis, amcası Kostis, küçük kardeşi Aleksandros yolda yaşamlarını yitirmişlerdi. Öte yanda tifüs salgını da bu çaresiz insanları kasıp kavurmuş Tamama'nın annesi Kyrizki ölünce kız kardeşleri Marigoula ve Symela ile bilmedikleri topraklarda yaşam mücadelelerini yalnız başlarına sürdürmeye başlamışlardı. Yaklaşık iki buçuk ay süren çileli bir yürüyüşten sonra Espiyeli köylüler ile yollarda onlara katılanlar Sivas'a ulaşabilmişlerdi.

Sırası gelmişken sözü Yorgo Andreadis'e bırakmak isterim:

“Hangi köylüler? Yaşam dolu, capcanlı bir köyden geriye kalan kalıntılar sadece: Eski bir Bizans kenti ve Türkiye'nin askeri merkezlerinden biri olan Sivas o dönemde son derece canlıydı. Sürekli bir sürgün akını ile dolup taşıyordu. Devlet, hayatta kalan mültecileri kışla ve okullara yerleştirmişti. Bütün bu sürgünleri askeri mutfaklar doyuruyordu. Tabii insanların, özellikle de çocukların karnı bir tas çorba ile doymuyordu. Çocuklar kendilerine bir çözüm bulmuştu. Kışladan kaçıyor, Sivas'ın dar sokaklarında dolanıyor, kapıları çalıp yardım istiyorlardı. Küçük Tamama da aynı yolu seçti. İlk başlarda nasıl yapılacağını bilemiyordu ama daha sonra ablalarının peşinden giderek nasıl

dilenileceğini öğrendi. Sivas halkı sevecen ve iyi niyetliydi. Hıristiyan ve Rum karşıtı saplantılar ve fanatizm buraya bulaşamamıştı. İnsanlar ilkelerine es geçemiyorlardı. Çevrelerindeki sefaleti görmezden gelerek, gönül rahatlığıyla yiyip içemiyorlardı.

“Birçok Türk ailesi, yetim Hıristiyan çocuklarını, sefaletin pençesinden kurtarmak için evlat edindi. Hacı Emir örneği oldukça çarpıcıydı. Hacı Emir mahallede ayakkabı tamir eden yoksul bir zanaatkârdı, küçük ve mütevazı bir evde yaşıyordu. Sekiz çocuğu vardı, hepsi de kızdı. İki yetim oğlan çocuğunu kendi çocuklarıyla birlikte büyütmek için gönüllü olarak yanına aldı. Ve ne kadar çok sevdi bu çocukları. Onca hasretle beklediği bu oğlan çocuklarının savaşın bitiminden ve Hıristiyanların köylerine dönmesinden sonra da yanında kalacaklarını umut ediyordu. Belki Tanrı’nın da yardımıyla bu yetimleri evlat edinmesine izin verirlerdi.”

Tamama da yavaş yavaş çaresizlikten cesaretlenmiş ve tek başına dilenmeye başlamıştı. Belki de yazgı, ona Binbaşı Mustafa Bey’in (Okay) kapısını çaldırmıştı. Binbaşının kızı Ayşe’nin sevecen yüreği Tamama’nın perişan halinden etkilenmişti. Bundan sonra da Tamama baba kızın yanında kalmaya başlamıştı. Binbaşı Mustafa Bey Tamama’ya Raife ismini vermiş ve onu evlat edinmişti. Öte yanda kardeşleri ile hayatta kalabilen göçmenler Yunanistan’a gitme olanağını bulmuşlardı.

Yorgo Andreadis kitabında savaşın güzeli, adili olmadığını bir kez daha vurgulamıştır. Tüm savaşların gaddar oldukları, katılanların onları çirkinleştirdiği gerçeği Tamama’da bir kez daha gündeme getirilmiştir. Yorgo Andreadis’in *Tamama*’sı ile Dido Sotiriyu’nun Benden Selam Söyle Anadolu’ya isimli eserinde

büyük benzerlikler vardır. 1982 Abdi İpekçi Türk-Yunan Dostluk Ödülü'nü alan Dido Sotiriyu'nun yazdıkları da Andreadis'e çok yakındır.

“Babam sabun yapımcısıydı. Çocukluk yıllarımda ailemle birlikte doğduğum Aydın ilinde yaşadım. 1922 yılında Anadolu'dan ayrılarak Yunanistan'a amcalarımın yanına gelmek zorunda kaldım. Ailem daha sonra göçtü. İlk çocukluk yıllarımdan anıları belleğimden silinmiyordu. Babamın arkadaşı Talat Beyler, sokakta oynadığım Rum ve Türk çocukları bugün bile aklımda. Yaşadığım günlerin, duyduğum gerçek olayların o kadar etkisi ve büyüğü altında kalmıştım ki, bu konuyu ele alan bir kitap yazma arzusu içimde çığ gibi büyüyordu.”

Sınırsız kardeşlik kavramı gerçekleşemeyecek bir olgu değildir. Hoşgörü ve toleransın çözümleyemeyeceği hiçbir sorun olmamalıdır. Yeter ki, insanlar kardeşlik sözcüğünün gerçek anlamını algılasınlar, aklın, bilimin ışığı altında sorunlara yönelebilsinler.

Yorgo Andreadis'in Tamama'sı nedense Karadenizli Aydınlar Ocağı tarafından tepki ile karşılandı. Onların tepkisinin nedenini anlayabilmek gerçekten güç: İddia ettikleri gibi eserde “milletimize hareket, tarihi gerçekleri tahribat ve komşu bir ülkenin emellerine hizmet amacı” yoktur. Tarihi olayların küçük ayrıntılarında bazı yanlışlar varsa da burada savaşın acı gerçekleri, çile çeken, yerinden yurdundan edilen insanlardan söz edilmektedir. Bunlar hem Anadolu Rumları hem de Yunanistan Türkleri için geçerli olmuştur.

Sınırsız kardeşlikler sloganı ile yola çıkan Yorgo Andreadis'i ve onun düşüncelerini dile getiren yazımızı Dido Sotiriyu'nun bir sözü ile noktalamak isterim:

“Benden Selam Söyle Anadolu’ya: Toprağını kanla suladık diye bize gazezenmesin: Ve kardeşi kardeşe kırdıran cellatların, Allah bin belasını versin!..”

BİZİM YORGO'DAN MEKTUP VAR ⁽⁶⁾

Köşemde bugün size sevgili dostumuz Yorgo Andreadis'in mektubunu sunuyorum. Yorgo Andreadis Türk ve Yunan halkı arasında resmi değil gerçek dostluğun gelişmesi için inanılmaz çaba harcamış bir insan. Bu çabaları nedeniyle Türk ve Yunan aşırı sağının haksız saldırısına uğradı ve aralık ayından bu yana Türkiye'ye girişi komik bir suçlamayla yasaklandı. Bu anlamsız yasağın artık kaldırılacağına inanmak istiyoruz.

* * *

Türkiye'deki değerli okurlarım, sevgili kardeşlerim,

Türkiye'yi ilk kez 1960 yılında ziyaret etmiş, halkınızı yakından tanımıştım. Bu ilk tanışmanın ömür boyu sürecektir bir ilişkiye dönüşmesi kaderde varmış ki o günden sonra defalarca aranızda

⁽⁶⁾ Ragıp Zarakolu, *Özgür Bakış* Gazetesi'nde 8 Eylül 1999 tarihinde yayımlandı.

bulundum. Ortak duygu ve düşüncelerimiz beni, sizlerin çok yakınına getirdi. Kendimi sizlerle bir hissetmeme yol açtı. Halen en iyi arkadaşlarımdan çoğu Türkiye’de bulunmaktadır. Bu gerçek, bir tesadüf eseri değildir.

Gerek tarihin, gerekse günümüzün gerçeklerini incelerken, dünyada hiçbir halkın, bizim halklarımız kadar, ortak kültürel, insani, biyolojik bağlarla birbirine bağlı olamayacağını gördüm. Bu gerçeklik, iki halkın yüzyıllarca süren birlikteliğinin doğal sonucudur. Sadece gerçekleri görmek istemeyenler, bakar körler: Yunanistan’daki ve Türkiye’deki insanların damarlarında akan kanın ne denli ortak olduğunu göremezler.

Yıllardan beri, halklarımızın birbirini tanıması ve karşılıklı birbirlerine anlayış göstermeleri için, birçoğunuzla birlikte candan uğraş vermekteyim. Bu uğraşlarımın nedeni, iki halkı refaha ve mutluluğa ulaştıracak yolun dostluk, işbirliği ve yakınlaşma sürecinden geçtiğine olan sarsılmaz inancımdır. Bunun dışındaki her görüş, her çözüm yöntemi iki halkı da ortak tarihin dışına itmekte ve onları aptalca, uluslararası silah tekellerinin en iyi müşterileri haline getirmektedir. Türkiye’deki dostlarla birlikte gerek Yunanistan’da gerekse Türkiye’de, yıllardır düzenlediğimiz herkese açık, çeşitli toplantı ve konuşmalarla bu dostluk ve işbirliği görüşünü gençlerimize aşılama çalıştık. Eğer iktidarların çıkarları ile uluslararası koşulların, gerçeklerin ifadesine engel olduğu dikkate alınırsa yaptığımız büyük bir başarı sayılabilir.

Öncelikle insanlarımızın birbirleriyle tanışmaları önemliydi. Siyasi durumun ortaya çıkardığı engeller nedeniyle oluşan büyük zorlukları aşarak son yıllarda, iki bin dolayında insanın Türkiye’yi ziyaret etmesini sağladım. Türkiye’den Yunanistan’a gelen

ziyaretçileri karşıladım. Bu ziyaretlerden insanlarımızın arasındakı dostluklar doğdu. Bu gelişmelere katkıda bulunduğum için kendimi mutlu sayıyorum.

Foça halkını Yunanistan'da yaşamakta olan Foçalılarla ilişkiye geçirdim. Aynı dostluk ilişkisini Karadeniz'deki Sürmenelilerle Atina'da yaşamakta olan Sürmeneliler arasında kurdum. Çeşmeli, Ayvalıklı, Bafra, Samsunlu insanların dostluk ilişkileri kurmalarını sağlamak, önüme koyduğum hedeflerdendir. Karşılıklı tanışma önerilerimin her iki tarafta da destek görmesi beni özellikle sevindirmektedir.

1916-1924 arasındaki acılı döneme ilişkin 22 kitap yazdım. O dönemin kurbanlarından biri olduğumdan o yılların olayları beni özellikle ilgilendirdi. Olayları olabildiğince tarafsız, olabildiğince nesnel ele aldım, araştırdım, inceledim ve yazdım. En ilgisiz okuyucu bile yazılarımdaki, kitaplarımdaki barış ve dostluk mesajlarını görebilir. Bu barış uğraşlarım nedeniyle "1992 Abdi İpekçi Dostluk Ödülü" ne layık görüldüm. Miras aldığımız dünyayı daha yaşanılır bir hale getirmek için yapılan her türlü girişimi destekledim. Yeni nesillerin benzer hatalara düşmemeleri, tarihten olumlu dersler çıkarmaları için 1916-1924 dönemlerini çok yönlü olarak inceleyip halkımıza sunmayı gerekli görüyorum.

Bu yöndeki son girişimim 9 Eylül 1998 günü Edirne'de düzenlenen "Kitap ve Kültür Haftası" etkinlikleri sırasında oldu. Bir Türk meslektaşımınla birlikte "Sınır tanımayan kardeşlik" konusunu işledik.

Ancak bazı kişilerin barış ve dostluk idealinden gocundukları görülüyor. Bu kişiler sadece gocunmakla kalmıyor, fiilen harekete geçiyorlar. Eylül ayında Yunanistan'a döner dönmez

Türkiye’de bana karşı planlı, sistemli, pis bir kışkırtma, karalama kampanyası başlatıldı. Yersiz, yalan yanlış iddialar bazı gazetelerde yayınlandı.

Bu planlı kışkırtma ve saldırıların amacı bir yandan beni Türk kamuoyuna olduğumdan başka göstermeye; diğer yandan ise beni korkutarak Türkiye’ye bir daha ayak basmamı önlemeye yöneliktir.

Bana karşı neler yazılmadı ki! Ben Karadeniz bölgesinde yeni bir Pontus Rum devleti kurmak isteyen bir hareketin başındaymışım! Yok, orda bulunan manastırların yeniden faaliyete geçmesini amaçlıyormuşum! Yok, Karadeniz bölgesinde yeni yeni manastırlar kurulmasına çalışırmışım. Ve daha neler neler: Bir sürü deli saçması iddia!

Gerçeklerin ortaya çıkması için; şahsıma karşı yürütülen kampanya sırasında, çeşitli gazetelerde yayınlanan gerçek dışı yazıları yazan kişilerle, gazetecilerle İstanbul’da buluşmayı önerdim. Çünkü söz konusu iddiaların bazı güçler tarafından bilinçli olarak ortaya atıldığını biliyordum.

Bir dizi temaslardan sonra bana karşı yazı yazan, suçlamalarda bulunan basın mensuplarıyla 5 Aralık 1998’de İstanbul’da buluşmayı kararlaştırdık. 4 Aralık 1998 Cuma günü Türk Hava Yolları’nın akşam seferiyle İstanbul’a uçtuk. Pasaport kontrolü sırasında bana Ankara’dan gelen bir emirle “Türkiye’ye girişimin yasaklandığı” bildirildi. Dönüş uçağını beklerken tam 13 saat polis nezaretinde tutuldum. 5 Aralık 1998 Cumartesi günü Atina’ya dönmek zorunda kaldım.

Tüm Türk arkadaşlarıma polis nezaretinde tutulduğum sürede bana gösterdikleri dayanışma için teşekkür ederim. Her zaman

olduğu gibi kalbimin kendilerine açık olacağını bilmelerini isterdim. Devlet kararları hiçbir zaman beni etkilememiştir. Vatandaş olduğu Yunanistan dahil hiçbir devletle ilişkiye geçmeyi düşünmedim. Tüm Türk arkadaşlarımla birlikte iki halk arasındaki barışı sağlama uğruna vereceğimiz uğraş daha özverili, daha bilinçli olarak asıl şimdi başlıyor. Bu uğraş daha güzel, daha insancıl, daha barışçıl bir dünya yaratmaya yönelik olduğu için verilmesi gereken haklı ve onurlu bir uğraştır.

Şimdiki koşullarda artık benim size gelmem olanaksız olduğuna göre sizin bana gelmeniz gerekecektir. Anadolu'dan gelecek dostlarıma, arkadaşlarıma, her ziyaretçiye kapım açıktır. Yalnız bana geleceklerden bir ricam var; lütfen ayağınızın tozu, üstünüzdeki toprak kokusuyla gelin. Sizi kucakladığımda Anadolu'nun o güzel kokusunu soluyabileyim. Bundan sonra eksikliği ni duyacağım ve sizlerden bekleyeceğim tek hediye bu olacaktır. Sağlıcakla kalın.

Derin dostluk duygularıyla:

Kardeşiniz Yorgo Andreadis

Selanik 1 Ocak 1999

BİR YUNANLININ KARADENİZLİ OLARAK PORTRESİ

YORGO ANDREADİS ^(*)

Yorgo Andreadis. Bir Yunanlı. Ama aynı zamanda bir Karadenizli. Bir yazar, bir barış koşucusu. İşadamlığı yanında sözel tarih temelinde onu aşkın kitap yazmaya vakit bulabilmiş. Onu ilkin Enis Rıza'nın "Öte Kıyıdağiler" adlı belgesel filmiyle tanıdık. Espiyeli yitik bir Rum kızının öyküsünü anlatıyordu, yaşayan tanıkların da katılımı ile. "Tamama" adlı bu yitik kızın öyküsü iki yakadaki insanları derinden etkilemişti. Herkes bu öyküyü kitaplaştırmasını istiyordu. Kitaplaştırdı ve ardından da 1993 Abdi İpekçi Türk-Yunan Dostluk Ödülü'nü aldı. En sevilen kitabı "Tamama"nın şu sıralarda Rusça çevirisi basılmak üzere. Geçmişte Rusya'ya göç etmiş yüz bini aşkın Pontuslu kitabını rahatça okuyabilsin diye. Gelen en son haber ise "Tamama"nın Kürtçe çevirisinin yapılmakta olduğu. İngilizce, Almanca basımları ise anmıyoruz. Andreadis, "oral history" ya da sözel tarih dediğimiz bir yöntemle çalışıyor. O bir yaşanmış öykü avcısı. Ve anlattıkları, sohbetleri insanları yakından etkilemeye devam ediyor.

^(*) Ragıp Zarakolu. 16 Ağustos 1997. Radikal Gazetesi. Cumartesi Eki

Büyük dostu ve daha sonra Anadolu deyiimiyle dünürü olan Hüs-nü Paşaoğlu ile birlikte iki yakanın insanları arasında bir dostluk köprüsü inşa etmeğe çalışmış. Hüs-nü'nün beklenmedik ölümü onu bu projeyi tek başına omuzlamak durumunda bırakmış. Onun anısına “Neden Kardeşim Hüs-nü?” adlı kitabını yazdı. İki yüzyıldır iki din arasında gidip gelen Gümüşhaneli atalarının öy-küsünü ise ninesinin ağzından derleyerek, “Gizli Din Taşıyanlar” adlı yapıtıyla kitaplaştırdı. Yorgo’yu bütün Karadeniz tanır desek, bu bir abartma olmaz. Ama onun özellikle Foça ve Bodrum başta olmak üzere Ege’de de yığınla dostu vardır. Herkes yaşadığı yörenin tarihsel köklerini onun ağzından dinlemek ister. Ve Andreadis geçen yıl İzmir’de Kardak krizinin en gergin günle-rinde, her türlü riski göze alarak iki yakanın insanları arasında dostluğu savunan bir mesajı iletmekten kaçınmamıştır. Daha sonra ise dostları onunla Foça’da düzenlenen bilimsel bir toplan-tıda buluştular. Onun dostları arasında her eğilimden, her türlü meslekten insana rastlarsınız ve şaşırırsınız. Çünkü o asıl kalıcı köprünün sıradan dediğimiz basit insanlar arasında kurulacağını bilir. Geçtiğimiz günlerde Andreadis 46. Kez Karadeniz’i ziyaret etti. O yoğun koşturmacası içinde onu bir köşede yakalayıp, aşağıdaki söyleşiyi bu kez gerçekleştirmeyi başardık.

. *Sevgili Yorgo, bu 46. ziyaretinde edindiğin ilginç izlenimleri anlatır mısın?*

Hem Karadenizlilerin hem de Yunanlı ziyaretçilerin sergiledi-ği coşku çarpıcıydı. Mükemmel ve her kesimden insanın yer al-dığı bir gruptu bu. Aramızda yüksek eğitim görmüş üç papazın yanında, iki genç kemençeci ile harika bir davulcu bile vardı. Her yaştaninsanın katılımı yanında, genç kız ve delikanlılarımız

Karadeniz danslarını çok iyi biliyorlardı. İki genç kardeş Avusturalya doğumlu idi, anne ve babaları ise Karadenizli idi. Ta oralardan gelmişlerdi. Amerika'dan gelen yaşlıca biri ile Almanya'dan gelen üç kişi vardı ayrıca. Hepimiz 51 kişiydik.

Karadeniz kökenli olmayanlar da var mıydı aranızda?

Katılanların hemen hepsi Karadeniz kökenli idi. Geçmişte yöreyle ilişkisi olmayan, Yunanistan'dan gelen sadece dört kişiydi. Benim kitaplarımı okumuş ve bu yolculuğumuzda bize eşlik etmek istemişlerdi.

Peki, Karadeniz yöresinde sizi bekleyenler var mıydı?

Üç kitabımın Türkçe'ye çevrilmiş olması ve bunların yörede de dağılmış olması nedeniyle, bizleri bekleyen hayli insan vardı. Söz konusu kitaplardan dolayı son iki yıldır bir sürü mektup almıştım. Yazışmalarımız nedeniyle de bu yolculuğumuzun haberi çok hızlı yayıldı. Hemen her şehirden bir-iki gün kendileriyle kalmamız için davet aldık. Bu mümkün değildi, ama günlük programımız içinde her birine birkaç saat ayırarak onları hoşnut etmeğe çalıştık.

Nerelere gittiniz?

Sürmene'de geniş bir halk katılımı ile toplantı düzenledik. Hep birlikte oynayıp dans ettik eski Karadeniz türküleri ile. Aynı olay Sümela Manastırı'nda ve Tonya'nın ana meydanında da tekrarlandı. Trabzon Valisi bizi dostça karşıladı ve mükemmel İngilizcesi ile sohbet etti, barış kampanyamızı cesaretlendirdi. Aynı olay Vakfıkebir'de de yinelendi. Ama en muhteşem karşılama Espiye'de, Tamama'nın memleketinde yaşandı. Espiye'deki bu açık toplantıya Kaymakam da dahil tüm halk katıldı. "Tamama" kitabının kahramanlarından biri olan Arif Karadeniz,

bu toplantıya katılmak için ta İstanbul'dan geldi. Bizim Yunanlı konuklar halkın bu sıcak tavrından son derece etkilendiler ve oradaki ziyaretimiz tam 5 saat sürdü.

Kitaplarınızı hayli imzalamışsınızdır herhalde?

Evet, birçok yerde insanlar kitaplarımla birlikte yanıma gelip, bunları imzalamamı istediler. Bulancak'ta yazar Durcan Yaşarcan'la birlikte iki saatlik bir imza günü düzenlendi. O kadar çok genç kadın ve erkek yanıma gelip benimle sohbet etmek ve kitap imzalatmak istedi ki çok etkilendim. Aynı şey, halkın beni dostlukları ile şaşırttığı Bafra'da da yaşandı. Özel dostum olan Bay Saffet Arslan, Bafra'da grubumuz için her şeyin en güzelini yapmaya çalıştı. Davulun eşlik ettiği gençlerimizin dansları ve türküleri, ortamı daha da yakınlaştırdı, ziyaretimizi çok daha sıcak kıldı. Kolay beldesinin halkı da çalışkan belediye başkanları ile birlikte bizi çok iyi karşıladı. Bütün bu açık toplantılarda Kaymakam ve diğer yetkililer de benim kendilerini selamlayan mesajlarımı yanıtladılar. Kısacası hemen her yerde, açık toplantılarda, insanlarla sohbet ederek, onları selamlayarak kitaplarımı imzaladım. Yukardaki yerler yanında Trabzon, Giresun ve Samsun'da da kitaplarımı imzaladım.

Toplantılarınızda katılanlara çevirmen aracılığıyla hitap etmemeyi, Yunanca ve Türkçe olarak kendiniz konuşmayı tercih ediyorsunuz. Neden?

Türkçemin çok bozuk olduğunu biliyorum. Ama inanın insanlar, kendilerine kendi konuştukları dil ile hitap etmemi çok daha sıcak ve samimi buluyorlar. Aradaki duvarlar, tüm yabancılaşmışlık daha kolay aşılabiliyor. Yakın bir geçmişte birbirimizin dilini çok daha kolay konuşabiliyor, çok daha kolay anlaşılabiliyorduk.

Dünyanın diğer yörelerindeki Tamamalar için mesajınız nedir?

Ne yazık ki dünyamız Tamamalar ile dolu. Bosna ve coğrafyamızdaki diğer savaşları, Afrika'daki, kısacası gezegenimizde son yıllarda meydana gelen tüm savaşları unutmamak gerek. Benim mesajım, Tamama gibi dram ve trajedilerin meydana gelmeyeceği yeni bir dünyanın yaratılması içindir. Kardeşliğin, dostluğun ve barışın korunması için yapılmış bir çağrı:

Teşekkürler sevgili Yorgo Andreadis.

Tüm dostlara selamlar, sevgiler.

Son söz olarak Andreadis'in Karadeniz'deki konuşmasından bir alıntıyı aktaralım:

Sevgili KANDAŞLAR ve sevgili kardeşlerimiz,

Buraya, Karadeniz'e gelişimizin iki nedeni var.

Birincisi, hepimizin, bir ömür boyu, o kadar lafını işittiğimiz ve şarkılarını duyduğumuz ana babamızın vatanını tanımaktır.

İkincisi, sizlerle tanışarak birbirimizin elini sıkmak ve birbirimize, geçmişte hem sizin hem bizim ebeveynlerimizin başaramadıklarını, bizim başaracağımıza dair söz vermektir.

Bizler, yani her iki ülkenin insanları, her fırsatta, siyasi iktidarlarımıza, tek ve doğru yol olan Barış, İşbirliği ve Dostluk yolunda yürümeleri için baskı yapmalıyız.

‘YORGO’NUN YASAĞI KALKSIN!’

Yorgo Andreadis Karadeniz kökenli Rum bir yazar. Abdi İpekçi Türk-Yunan Barış ve Dostluk Ödülü sahibi. 1960’dan bu yana tam 52 kez gitmiş Karadeniz’e. Kızı bir Türklerle evli. Ancak 1998’de Türkiye’ye girişi yasaklanmış. Yakında yeni kitabı ‘Bir Yunanlı’nın Karadenizli Olarak Portresi’ yayınlanacak. Türkiye’nin önde gelen yazarları ve yayıncıları bir imza kampanyası başlattı ‘Andreadis’in Türkiye’ye girme yasağı kaldırılsın’ diye

Orient Ekspres Bulgaristan’dan Yunanistan’a yöneldiğinde başından aşağıya kızgın sular döküldü. Çünkü o Yunanistan’a hiç girmeden Türkiye’ye geçmek istiyordu. Ter basmıştı. O anda kesseler bir damla kanı akmayacaktı.

Almanya’da beş yıl iktisat okumuştı Yorgo. O süre içersinde, yaz tatillerinde bile bir kez gitmemişti ülkesine, bir daha dışarı çıkamam, diye. Ailesinin iç savaşa katılmışlığından, solculuğundan o da ‘sakıncalılar’ listesine girmişti Yunanistan’da. Bu yüzden üniversite öğrenimi için Almanya’ya gitmesi bile sorun olmuştu. Tam altı ay beklemişti pasaport dairesinin önünde.

Öğrenimini bitirip ülkesine geri dönme zamanı gelince, belki bir daha pasaport vermezler, deyip önce Türkiye’ye gitmeye, oradan ülkesine geçmeye karar vermişti. Çünkü babasının, dedesinin doğduğu toprakları görmek istiyordu. .

Yıl 1960'tı ve Yorgo 24 yaşında bir genç olarak Türkiye'ye doğru yola çıkmıştı.

Tren Yunanistan'dan transit geçiş yapıp Meriç'in öte yakasına vardığında karşısına çıkan Türk gümrük memuru da trende bir Yunanlı görünce şaşırılmıştı.

Ama Yorgo Türklerle kolay ilişki kuruyordu. Çünkü üniversite öğrencisiyken çok Türk arkadaşı olmuştu ve onlarla daha kolay anlaşabilmek için Türkçe dersleri almıştı.

Bu yüzden de kendisiyle 250 kilometre yol gidecek olan Türk gümrük memuruyla da hemen iletişim kurdu ve hatta ona Almanya'da en çok rakıyla helvayı özlediğini söyledi.

“Söylemez olaydım. Zavallı gümrük memuru, her tren istasyonunda taze ekmek, helva ve rakı ikmal yapıyordu. Sonunda İstanbul'a kör kütük sarhoş bir halde vardım. Minareler sallanıyordu ve üzerime devrilmeleri an meselesiydi. O adamcağız bize ikram ettiği onca şeye karşılık bir trahmi bile kabul etmedi. Karadeniz'e gitmek istediğimi duymuştu. Türkiye'de Türk insanı ile ilk ilişkim böyle olmuştu. Türkiye'nin öteki bölgelerini de görmek istediğimden Karadeniz'de (Pontus) çok az kalmayı tasarlamıştım. Ama oraya vardığım zaman Karadeniz'in misafirperver insanları beni bırakmadılar. Orada bir buçuk ay kaldım. O günden bu yana Türkiye'ye o kadar çok gidip geldim ki sayısını çoktan unuttum. Sadece Karadeniz ziyaretlerini kaydettim. Anneannemin ve babamın yurdu Trabzon'a 52 kez gitmişim.”

Bu anlatılanlar Yorgo Andreadis'in yakında Belge Yayınları'ndan çıkacak olan son kitabı 'Bir Yunanlı'nın Karadenizli Olarak Portresi'nde yer alıyor.

Yorgo'nun ailesi 1880'de Trabzon'dan Batum'a göçmüş. Babası Kyriakos orada kurulan Pontus Ulusal Meclisi'nin üyesiy-miş. Aile 1930'da Yunanistan'a gitmiş. Yorgo da altı yıl sonra Selanik'in muhacir barakalarından oluşan Kalamaris Mahalle-si'nde doğmuş.

1960'ta Türkiye'ye ilk gelişinden sonra da kitaplarını ard ar-da sıralamış. Kitaplarında ağırlıklı olarak Karadeniz Bölgesi'nin kültür ve tarihine ilişkin bilgiler, gözlemler, yaşanmışlıklar var. Pontus'un Kayıp Kızı Tamama, Neden Kardeşim Hüsnü, Pontus Kültürü, Dönme Hristiyanlar, Pontus Rumlarının Tarihi, Gizli Din Taşıyanlar, Tolika Yorgo'nun kitaplarının bazıları. Pontus'un Kayıp Kızı Tamama ile 1993'te Abdi İpekçi Türk-Yunan Barış ve Dostluk Ödülü'nü almış Yorgo. Ödül de "iki halk arasındaki en büyük uyuşmazlığı, önyargılardan uzak, açık bir anafikirle, savaşa karşı, barıştan yana işleyip su yüzüne çıkardığı için" ve-rilmiş. İstanbul'daki ve İzmir'deki TÜYAP kitap fuarlarına onur konuğu olarak katılmış.

1998'de önce Karadeniz'deki bazı toplantılarda ve yerel ga-zetelerde, ardından da ulusal bir gazetede Yorgo'ya karşı iftira kampanyası açılmış.

Kampanyada kullanılan 'malzemeler' zaten Yorgo'nun ki-tabının ilk sayfalarında yaşam öyküsünü anlatırken yer alıyor. Ama bir 'sır' gibi sunuyorlar Yorgo'yla ilgili bilgileri:

"Yorgo Andreadis'in kitapları Türk halkını incitip zarar veri-yor. Babasının Bağımsız Pontus Meclisi'nin üyesi olduğunu bi-liyor musunuz? Büyük Atatürk'ün kapattığı, Merzifon Kole-ji'nin bir devamı olan, Anadolu Koleji'nden mezun olduğunu bi-liyor musunuz?"

İddialara göre Yorgo Karadeniz’de yeni bir Pontus Rum Devleti kurulmasına çalışıyormuş. Bu hareketin başı da Yorgo Andreadis’miş. Gençleri bu amaçla toplayıp Sümela Manastırı’nın yeniden işlerliğe kavuşturmayı amaçlıyormuş.

Haberin fotokopileri ulaştırılıyor Yorgo’ya. Haberi yazan gazeteciye telefonla ulaşıyor Yorgo. Yazdıklarının ne kadar yanlış olduğunu anlatıyor. 5 Aralık 1998’de İstanbul’da bir röportaj yapmak üzere randevulaşıyor gazeteciyle.

4 Aralık 1998’de saat 20.00 Atatürk Havaalanı’na gelir Yorgo. Polis eline ‘sınırdışı edildiğini’ belirten bir belgeyi tutuşturuyor. Türkiye’ye girişi ‘istenmeyen kişi’dir. Belgenin gerekçe kısmında da ‘XXX’ vardır.

Yorgo’ya ‘X’lerle bildirilir Türkiye’ye neden giremediği. Ancak gerekçesini daha sonra Yunan Dışişleri’nden öğrenir.

“Türkiye’de istenmeyen kişidir. Çünkü barışa karşı ve aşırı tehlikelidir. Türk halkının güvenliğini ve huzurunu bozmak isteyen güçlerle işbirliği içindedir ve Türk devletini tehdit edenlerle birlikte hareket etmektedir. Bu nedenle kendisine ‘Git’ denmiştir.”

“Sevgili kardeşlerim” diye başlayan bir mektup yazar. Türkiye’deki dostlarına gönderir. Elden ele dolaşır mektubu. Dostları fotokopiyle çoğaltarak her yere iletirler. Yorgo’ya göre mektubu Trabzon ve çevresindeki bütün evlere girer.

Mektubunda “Ortak eylem ve düşlerimiz beni sizinle yan yana getirdi ve sizinle bir bütün olmamı, sizden biri gibi düşünmemi sağladı” diyor Yorgo. Yunanistan’dan Türkiye’ye iki bine yakın gezi düzenlediğini, Türkiye’den Yunanistan’a gitmek isteyenlere yardımcı olup onları karşıladığını, Foça halkını Yunanistan’da

yaşayan Foçalılarla; Karadeniz'deki Sürmenelilerle, Yunanistan'daki Yeni Sürmenelileri bir araya getirdiğini, aynı girişimleri Çeşme, Ayvalık, Bafra ve Samsun için de yaptığını anlatıyor.

Bu yılın haziran ayında Başbakan Recep Tayip Erdoğan'a da bir mektup yazıyor Yorgo. "Bu haksız olayı Avrupa Birliği'ne ihbar etmek istemedim. Bunun tek sebebi ülkenin Avrupa Birliği'ne girmesi için bu kadar büyük bir çaba harcanan bu devirde, bu hareketimin Türkiye'ye karşı düşmanca bir davranış olarak algılanmaması içindir" diyor. Ancak bu başvurusundan da olumsuz yanıt alıyor.

Şimdi Yorgo'nun Türkiye'deki dostları bir metni Başbakanlığa, Kültür ve Turizm Bakanlığı'na iletmek üzere imzaya açtılar. Bu anlamsız yasağın kaldırılmasını istiyorlar.

Mektupta Yorgo'nun yıllarca Türk ve Yunan halklarının barışı ve kardeşliği için uğraş verdiği, bu yüzden Yunanistan'daki radikal milliyetçilerin tepkisini çektiğini, ülkemizdeki benzer çevrelerin de onun kardeşlik ve barış mesajlarından rahatsız olup 1998'deki Türk-Yunan devletleri arasındaki gerilimden de yararlanarak Türkiye'ye girmesinin yasaklandığı anlatılıyor. Ayrıca "Öldüğünde bu topraklara gömülmeyi vasiyet edecek kadar bu coğrafyaya bağlı bir insandır. Bu yasak nedeniyle Türkçe isim taşıyan torunları da acı çekmektedir" deniliyor.

Yaşar Kemal'inden Vedat Türkali'sine, Gülten Akın'ından Adalet Ağaoğlu'na kadar Türkiye'nin önde gelen yüzlerce yazarı, yayıncısı imza atmış bu metne.

Onlar Yorgo'nun bir an önce atalarının topraklarına gelip köklerinin kokusunu alabileceği günleri bekliyorlar. Yorgo da aynı beklenti içinde. Türkiye'deki dostlarına yazdığı mektupta

“Şimdi ben Türkiye’ye gelemediğime göre sizin buraya gelmeniz gerekiyor” diyor “Kapım Anadolu’dan Türkiye’den gelecek her ziyaretçiye açıktır. Ama sakın gelirken saçlarınızı yıkamayın, Anadolu’nun rüzgarını, havasını koklayabilmem ve içime çekebilmem için.”

Yasağı kalsın ki Yorgo’nun yaşamla bağıını yeniden kırduğu Anadolu havasından yoksun kalmasın!

Yazarın Öteki Yapıtları

Pontus Kültürü

Tamama (Yunanca)

Tamama (Pontusça)

Tamama (Almanca)

Tamama (İngilizce)

Tamama (Rusça)

Tamama (Türkçe)

Tamama (Kürtçe)

Gizli Din Taşıyanlar (Yunanca)

Gizli Din Taşıyanlar (İngilizce)

Gizli Din Taşıyanlar (Türkçe)

Neden Kardeşim Hüsnü? (Yunanca)

Neden Kardeşim Hüsnü? (Türkçe)

Mitos'tan Günümüze

Unutulmayan Kalamarya

Thodoron

Thodoron (Türkçe)

Pontus (Antik)

Uçtakiler

Tolika (Yunanca)

Tolika (Türkçe)

Ofeos Nehrinin Ülkesinde

ABDİ İPEKÇİ ÖDÜLLÜ GEORGİOS ANDREADİS

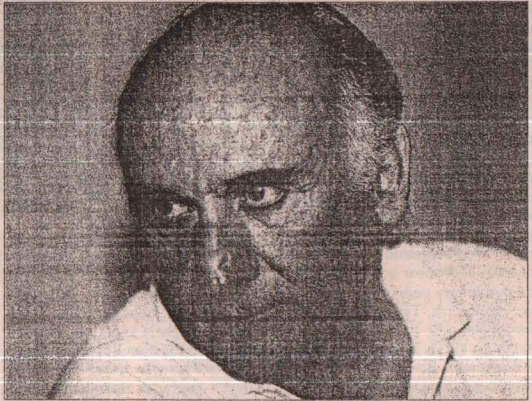
“Sizi kardeş sayıyoruz”

Necati SÖNMEZ

Ege'de sular sık sık ısınadurun, Türkiye ile Yunanistan halkları arasında barış çubuğunu tütüren, büsbütün sönmesine izin vermeyen Don Kişot'lar da yok değil. Denebilir ki, Türk-Yunan sürtüşmesinin tarihi, aynı zamanda bitmez tükenmez dostluk çabalarının da tarihidir. İki halk arasındaki kültürel hissiyatı öne çıkarmaya çalışanlar, her zaman yangına körükle giden siyasilere karşı, akıntıya kürek çektiler. Kimisi bu uğurda yaşamını yitirdi. İşte Abdî İpekçi...

Georgios Andreadis, Abdî İpekçi'nin adına konan ödülün sahibi, aynı zamanda onun ülkülerini pratiğe dökmeyi görev edinmiş bir Yunanlı. Abdî İpekçi Dostluk ve Barış Ödülü'nü üç yıl önce "Tamama" adlı kitabıyla alan ve Pontus'lu Rumların tarihi ve kültürü ile yakından ilgilenen Andreadis, Türkiye'ye şimdiye kadar sayısız kez gelmiş. Yunanistan doğumlu olmasına karşın, atalarının yurdu Karadeniz'i, özellikle Trabzon'u karış karış gezmiş. Bazen bir grubu peşine takarak, bazen de tek başına atlayıp buradaki dostlarını görmeye geliyor sık sık.

Son olarak, geçtiğimiz günlerde 30 kişiden oluşan bir Rum topluluğu ile birlikte Karadeniz'i boydan boya doşölen Andreadis'le, gezilerinin hem ilk hem de son durağı olan İstanbul'da görüştük. Karadeniz Vakfı'nı verdiği veda yemeğinde, kemençeler çalındı, horon tepildi ve tabii, Temel Fıkraları anlatıldı. Grubun rehberliğini yapan Andreadis, yemek öncesinde yaptığı kısa konuşmayı Türkçe sözlerle şöyle bitiriyordu: "Biz sizleri ne arkadaş, ne akraba ne de komşu sayıyoruz. Biz sizleri kardeş sayıyoruz."

FOTOĞRAFLAR: MEHMET BARIS

Türk-Yunan ilişkilerindeki "geleneksel" gerginlik, iki halk arasındaki kültürel ve tarihsel bağları koparmaya yetmiyor. Tersine, kişisel dostluklar, gayri resmi girişimler bu bağları daha da pekiştiriyor. Georgios Andreadis de, yaşamını iki balkın dostluğuna adayanlardan. Türkiye'de defalarca gelen ve Karadeniz'i artık yurdu gibi belleyen Andreadis, 30 kişilik bir Rum kafilesiyle birlikte geçtiğimiz günlerde yine Türkiye'deydi.

Hepsi de Yunanistan doğumlu olan gruptakiler, ilk kez bu turda tanışmışlar. İlk başta tek ortak yanları atalarının Karadeniz'den gelmiş olmalarıydı. Ancak iki üç gün içinde yakın dost, neredeyse aile gibi olmuşlar. Dedelerinin yaşadığı toprakları merak eden, bu merakın peşinden sürüklenen bu insanlar, tatillerini böyle bir serüven için ayırmışlar. Aralarında göçmen atalarının dilini, Türkçe'yi halen konuşanlar da var. Grubun yaş ortalaması yüksek, ancak aralarında elinden kemençesini bırakmayan Nikos Michailidis gibi 19'luk delikanlılar da var. Söylediklerine göre Karadeniz'de çok iyi vakit geçirmişler. Özellikle ilk defa gelip de içlerinde hafif tereddüt taşıyanlar açısından gezi hayli sürprizli geçmiş. Düşmanlık duygularını yerine, dostluk duygularıyla karşılanmak, yerli halkla çok iyi kaynaştıklarını görmek, korkuları silip süpürmüş. "Akşamları dörtten önce yattığımız olmuyordu" diye anlatıyorlar.

Anneme Türkiye'de olduğu- nu söylemeyin...

Georgios Andreadis'le yemek sırasında sohbet ediyoruz. Söz ödüllü kitabı "Tamama"nın açılıyor. Kitap yayınlandıktan sonra, ABD'den, başka ülkelerden arayanlar, telefonda ağlayanlar olmuş. Andreadis anlatıyor: "İki yıl önce Tamama'nın öldüğünü öğrendim. Ve oturup uzun bir şiir yazdım" diyor. (Bu şiiri kitabın son baskısına eklemiş). Şiirde trajik olanla komik olanı birlikte kullandığını söylüyor. Ardından Trabzon'daki orijinali örnek alarak Selanik'te inşa edilen Yeni Sümela mana tırının papazı olan yakın dostunu anıyor ve şiirini ona okuyor. "Nasıl beğendin mi", diyor, "Yoksa saçmalanmış mıyım?" Papaz "Çok beğendim" diyor, kapatıyorlar. Dört saat sonra Andreadis'in telefonu çalıyor. Arayan Papaz efendiymiş, Tamama'nın ölüm haberinden o da çok etkilenmiş ve oturup bir şiir de kendisi yazmış!

Andreadis, Karadeniz'e ilk kez 1960'ta gelmiş. O zamanların Trabzon'unu kayalardan ve denizden oluşan bir şehir olarak hatırlıyor. "1960'larda Kıbrıs sorunu vardı" diyor. "Yunanistan'dan tek bir turist

Türkiye'ye gelmiyor. Ben o zamanlar Almanya'da öğrenciyim. Türkiye'ye gelirken oradaki arkadaşına on tane mektup bıraktım. Hepsi de Yunanistan'daki anneme yazılmıştı. Ben Türkiye'deyken her hafta bir tanesini postalayacaktı. Böylece annem benim burada olduğumu bilmecekti."

Andreadis'in iki halkın dostluğunu konu alan önemli bir kitabı daha var: "Kardeşim Hüsnü".

Altı yıl önce ölen Hüsnü Paşaoğlu adlı yakın bir dostunun anısına adanmış bir roman bu. Hüsnü'nün Trabzon Boztepe'deki mezarını her gelişinde ziyaret ediyor. Selanik'te ona mermerden bir tabela yaptırmış: "Türk-Yunan Dostluğunun Büyük Savaşçısı Hüsnü Paşaoğlu. İmza: Andreadis Ailesi". Sonradan Hüsnü'nün oğlu ile Georgios'un kızı birbirlerine aşık oluyorlar ve evleniyorlar. "Selanik'te yaşıyorlar, bir çocukları oldu" diye anlatıyor. "Böylece iki ulusun

Andreadis, Karadeniz Vakfı'nın geçesinde...

dostluğu konusundaki teoriyi pratiğe dökmüş olduk. Bir Yunanlının kızını Türk'e vermesi öyle kolay bir şey değil."

Belli ki Andreadis'in anlatacağı daha çok şey var. Ancak kemençenin sesi ve horonun coşkusu, sesimizi bastırıyor. Konukların hemen hepsi ayakta, artık salona sığmayan, uzun bir halayın ucundan tutuyorlar. ■

Pontus'un kayıp kızı Tamama

Georgios Andreadis'e 1992 yılında Abdi İpekçi Dostluk ve Barış Ödülü kazandıran romanı "Tamama", kitaba adını veren kız çocuğunun şahsında, Türkiye topraklarında

yaşayan Rumların yaşam savaşını yansıtır. Tamama, yüzyıl başlarında Karadeniz Esipte'de doğmuş bir Pontus-Rum kızı. Roman, bu kızın çocukluğundan başlayarak yaşlılığına kadarki destansı öyküsünü anlatıyor. "Pontus'un Kayıp Kızı" alt başlıklı taşıyan romanında, 1918'de Rumların Esipte'den Sivas'a kadar yayan iki buçuk ay süren sürgün yolculuğuna geniş bir yer verilmiş. O sırada 16 yaşında olan Tamama da sürgüne gidenler arasındadır. Yolculuktan sağ çıkanlar Sivas'ta kampa yerleştirirler. Diğer çocuklarla birlikte aylarca açlık ve sefalet içinde yaşayan Tamama, sonunda bir Türk ailesi tarafından evlat edinilir. Romanın diğer bölümlerinde, Tamama'nın Ankara'daki yeni yaşamı, üvey kardeşi Ayşe ile kurduğu sıcak dostluk, Ayşe'nin ölümü gibi dramatik gelişmeler, dönemin politik iklimini fon alan duygulu bir anlatımla okuyucuya aktarılıyor.

Kitap, İngilizce ve Almancaya çevrilmiş, şu ana kadar üç baskı yapmış. "Tamama"nın İngilizce baskısını geçen yıl dergimizin Kitap sayfasında tanıtmış, Türkçeye çevirmesi dileğinde bulunmuştuk. Yazarımdan öğrendiğimize göre, kitap çeviri aşamasında ve sonbaharda yayımlanıyor.

Andreadis, kitabının sonlarında şöyle yazıyor: "Bütün savaşlar, insanın içinde saklı olan kötülükleri açığa çıkarır. Savaşların en kötüsü de, dinsel, ulusal, ırksal ve sivil olanlardır. Zamanında Pontus'ta yaşanan barbarlık, işte tüm bunları kapsıyordu. (...) Barış ve sükunet dönemlerinde insanı olumsuz etkiler. Ancak savaşın baskısı altında gerçek yardımsever kalabilmek, iki kere insan olmayı, dolayısıyla insanüstü bir çabayı gerektirir." Ardından kitabında adı geçen ve savaşın acımasız koşullarında bile erdemlerinden bir şey yitirmeyen insanlara, adsız kahramanlara olan şükran borcumuzu hatırlattıktan sonra şu cümleyle bitiriyor kitabını: "Dünya barışının ve kardeşliğin teminatı olan halkların kardeşliği, ancak bu tür insanlann iyi niyet ve erdemleri üzerinde yükselebilir."

**Dünya
değişirken
ZÜLFÜ LİVANELİ**

Dostluk Girişimcileri

BUGÜNDEN itibaren Türkiye'de ve Yunanistan'da barış köprüsü kampanyasına imza veren kişi ve kurumları yayınlıyacağız.

Önce Yunanlı konuklarımızdan başlayalım:

Mikis Theodorakis (Besteci), Türkiye Yunanistan Dostluk Derneği Üyesi), Vasilis Vassilikos (Yazar), Dido Soliriyu (Yazar), Anna Avenitilian - Pagarapoulou (Atina Üniversitesi öğretim Üyesi), Loucas Adamopoulos (Besteci), Andreas Adamopoulos (Besteci), Stamatis Alaihotis (Patras Üniversitesi Rektörü), Konstantinos Aleksandris (Profesör, Janina Üniversitesi), Alekos Alexandrakis (Aktör), Petros Abacioglu (Yazar), Nora Anagnostaki (Eleştirmen), Manolis Anagnostakis (Şair), Georgios Andreacis (Yazar), Ilias Andriopoulos (Besteci), Mimis Ardioulakis (Politikacı Eski Parlamento Üyesi), Nikos Antonakos (Yunan Sahne ve Film Yönetmenleri Derneği Yönetim Kurulu Üyesi), Evgenia Arvaniti (Filolojist), Christoforos Argypoulou (Avukat), Nikos Armaos (Film Yönetmeni), Kitty Arseni (Aktör), Vassilis Arfanis (Şair), Vicky Valavani (Gazeteci), Thanasis Valtinos (Yazar), Athanasios Vertetis (Atina Üniversitesi Doçenti), Giorgos Votsis (Gazeteci), Ilias Voudouris (Orkestra Şefi), Pantelis Voulgaris (Yönetmen), Spyros Vralos (Şair), Petros Gemtis (Atina Üniversitesi Rektörü), Dionisis Ceramylatos (Heykeltıraş), Dimitrios Georgas (Atina Üniversitesi Psikoloji Profesörü), Kostas Georgoussopoulos (Filolog, Tiyatro Eleştirmeni), Dimitris Giolassis (Atina Müzik Sarayı'nın Sanat Danışmanı), Michalis Ganas (Şair), Vangelis Goulas (Yazar, Şair), Dimitros Glaros (Janina Üniversitesi Rektörü), Georgios Gramatikakis (Crete Üniversitesi Rektörü), Afentakis Danasis (Atina Üniversitesi Psikoloji Bölüm Başkanı), Lavrentios Delasoudas (Atina Üniversitesi Doçenti), Angelos Delivorias (Arkeolog, Benakis Müzesi Müdürü), Michail Dimitrakopoulos (Atina Üniversitesi Psikoloji Bölümü Doçenti), Nikos Dimou (Yazar), Giorgos Dialekmenos (Yazar), Maro Douka (Yazar), Aris Droukopoulos (Filolog), Manos Eleftheriou (Şair, Gazeteci), Giorgos Emirzas (Yönetmen), Spyros Ergalavos (Filolog, Yazar), Vera Zavitslanou (Aktör), Sofia Zarabouka (Yazar), Manos Zaharias (Yönetmen), Alki Zei (Yazar), G. Ziogas (Thessaloniki Üniversitesi Doçenti), Yannis Theodorakis (Gazeteci), G. Kazazis (Trakya Üniversitesi Filoloji Bölümü Başkanı), Kostas Kazakos (Aktör, Eski Yunan Kültür Hareketinin Başkanı), Nikos Kakaviaris (Ressam), Roulia Kaklamanaki (Yazar, Eski Sosyal Güvenlik ve Eğitim Bakanlığı Yardımcısı), Yannis Kakoulidis

**Dünya
değişirken
ZÜLFÜ LİVANELİ**

Dostluk Girişimcileri (2)

TÜRKİYE'de ve Yunanistan'da barış köprüsü kampanyasına imza veren kişi ve kurumları yayınlamaya devam ediyoruz.

Tasos Lafazanis (Mimar, Eski İl Konsey Üyesi, Nikea), Stefanos Lineos (Aktör, TürkYunan Dostluk Komitesi Üyesi), Dimitrios Liantinis (Atina Univ. Doç.), Christoforos Liotakis (Şair), Kostas Logaras (Yazar), Giorgos Logothetis (Gazeteci, Thessaloniki Univ. Öğrt. Üyesi), Margarita Lymberaki (Yazar), Nikos Mamangakis (Besteci), Yannis Manousoyanakis (Piraeus İş Merkezi Gen. Sek.), Dimitria Manta (Atina Üniversitesi Öğrt. Üyesi), Evangelia Maragianou (Atina Univ. Öğrt. Üyesi), Ioanis Markantonis (Atina Univ. Pedagoji Böl. Prof.), Giorgos Mavrikos (Yunan Genel İşçi Konfederasyonu Gen. Sek.), Georgios Mavrogiorgos (Prof., Janina Univ. Felsefe, Pedagoji ve Psikoloji Böl. Bşk.), Yannis Mavromatis (Doç. Dr., Janina Univ. Filoloji Böl. Bşk.), Notis Mavroudis (Besteci), Evangelos Maheras (Avukat, Yunan Barış ve Silahsızlanma Hareketi Bşk.), Katia Mitropoulou (Fotoğraf Sanatçısı), Kostoula Mitropoulou (Yazar), Rose Millix (Yunan Akademisi Üyesi), Critsi Tatiana Millix (Yazar), Stefanidi Efrosini Motti (Atina Univ. Doç.), Dimitrios Moukanos (Atina Üniversitesi Felsefe Bölümü Profesörü), Matheos Mountes (Şair, Yazar), Kostas Mourselas (Yazar), Evangelos Moutsopoulos (Atina Univ. Felsefe Böl. Prof. ve Yunan Akademisi Üyesi), Nikolaos Moutsopoulos (Thessaloniki Univ. Prof.), Konstantina Bada (Janina Univ. Doç.), Pant. Barlas (Patras Kültür Merkezi ve Folklor Müzesi Bşk.), Ilias Bezevengis (Atina Univ. Doç.), Giorgos Bogdanopoulos (Ressam), Konstantinos Niarchos (Atina Univ. Doç.), Thanassis Niarchos (Yazar), Vera Nikolaidou (Avrupa Birliği Bölge Komitesi Üyesi), Victor Nikolaou (Mozart Müzik Okulu Müd.), Marios Nikolinos (Prof. Dr.), Vasilios Nitsiakos (Doç. Dr.), Panayotis Noutsos (Prof. Dr.), Antonis Drekos (Yunanistan Ekonomi Odası Yönetim Kurulu Üyesi), M. Pagitsas (Thessaloniki Üniv. Prof.), Konstantinos Panayotakopoulos (Ressam), Yannis Panousis (Trakya Univ. Rektörü), Mary Panteli (Janina Eczacılar Derneği Bşk.), Lefteris Papadopoulos (Şair, Gazeteci), Victor Papazisis (Yayıncı), Vangelis Papathanasopoulos (Yayıncı), G. Papanastasiou (Prof. Dr.), Giorgos Papapeliou (TürkYunan Dostluk Komitesi Üyesi), A. Louizi Papa (Doç. Dr.), Ioanis Papaskevopoulos (Atina Üniv. Felsefe, Pedagoji ve

Yunanlı yazar Yorgo Andreadis, Türkiye'de daha fazla dostu olduğunu söyledi. (Üstte) 1996 Nasrettin Hoca Yılı'nda düzenlenen Fuar'da "Hoca" da boy gösterdi. (Sağda)

Kitap Fuarı'nda barış köprüsü

Fuar'da bugün

- 12.00 Okurlarla sohbet
- 13.00 Çağdaş Toplumda Basın, Bilim, Sanat ve Birey Paneli
- 15.00 Edebiyatçılar Derneği'nin düzenlediği Toplumsal Değişim ve Şiir Paneli
- 17.00 Gazeteciler Cemiyeti'nin düzenlediği Milli Mücadele Basını Paneli
- 19.00 Semih Balçoğlu için ödül töreni

İzmir'de ilk kez açılan TÜYAP Kitap Fuarı'na 120 yayınevi katıldı. Yunanlı yazar Yorgo Andreadis, fuarda düzenlediği basın toplantısı da barış mesajları verdi. 1993'te Tamara adlı kitabıyla Türk ve Yunan toplumlarının barış içinde yaşamaları gerektiğini söyledi.

UNESCO'nun 1996 yılını 'asrettin Hoca Yılı' ilan etmesi nedeniyle ana konusu 'Mizah ve Kitap' olarak belirlenen 1. TÜYAP İzmir Kitap Fuarı'nın açılışına çok sayıda yayınevi, yazar sendika ve dernekleri İzmir milletvekilleri ile İstanbul Milletvekili, Kültür eski Bakanı Ercan Karakaş katıldı.

Andreadis'in fuara katılması Türk-Yunan dostluğunun pekiştirilmesi açısından önemli bir gösterge olarak değerlendirildi. Andreadis konuşmasında, Türkiye'deki dostlarının Yunanistan'dakilerden fazla olduğunu söyledi. Fuar katılacak olan ancak sağlık se-

bebiyle katılamayan diğer Yunan yazar Antonis Samarakis de bir dostluk mesajı gönderdi.

Andreadis, fuarı çok beğendiğini belirttikçe, "Dostların Foça Belediye Başkanı Nihat Durum ve Trabzon'dan benim için gelen kafiyeyle teşekkür ederim. Foça Belediye Başkanı'na zor bir görev verdim ve iki şehri dost yaptı. Ben Karadeniz'den göç eden bir ailenin çocuğuyum ve bu güne kadar 40 defa Karadeniz'e gidip geldim" dedi.

17 Mart akşamına dek sürecektir olan fuarda yayınevi ve dernek standlarında 170 yazar, bilim adamı, araştırmacı ve gazeteci kitaplarını imzalayacaklar. İzmir'de ilk kez düzenlenen bu kitap ve edebiyat şöleninde ayrıca 'Semih Balçoğlu Karikatür Sergisi', 'Karikatürcü er Derneği' in düzenlediği 'Nasrettin Hoca Figürleri Sergisi', 'Karma Resim Sergisi' yer alıyor.

(NUR YILMAZ / İSMAİL GÖKMEN)

MERHABA

TÜYAP'ın mesajı: "Barış ve gülmece"

Herseyden önce "TÜYAP" yetkililerini ve tüm çalışanlarını içtenlikle ve keyifle kullanmak gerek.

İzmir imize bir gerçek kitap fuanının nasıl yapılacağına "çalışma yöntemi ve rafine tutumlarıyla" pek güzel gösterdiler. İzmirli de, lezzetini tadını hemen kavradıkları için büyük bir yönelişle geniş bir yelpazede hizmet üretin standları, sergi galerisini, soyless salonunu, yazarların imza kuyruklarını doldurdular. Özellikle öğrenciler için bir ücret talep edilmemesi, direkt olarak okulları özendirerek ve kitlesel kültür alışverişini sağlamanın çok önemli bir jesti sergiledi.

Haydi İzmir okulları. Öğretmenlerinizin eşliğinde "bir gerçek kitap fuarını" tanımanız için "TÜYAP" sizi bekliyor.

Kültürpark'taki Lozan kapısının tam karşısındaki eski Türkiye pavilyonuna girdiğinizde sokaklara ayrılmış geniş bir mahalle ile karşılaşacaksınız. Bu mahalle, kültür mahallesidir.

Her türlü ideolojik eserin satıldığı standların hemen yanbaşında, kültür, sanat, bilgisayar, tarih, eğitim, spor, çevre gibi sayısız dalda çeşit çeşit kitaplar, bir çok dilde gözleminizin önüne serilmektedir.

Bir tarafta yazarlar kitaplarını imzalayarak, öte tarafta bir paneli gerçekleştiriyor, başınıza daha ötelere çevirdiğiniz zaman bir ödül töreniyle veya bir sergi açılışıyla karşılılaşıyorsunuz. Gel keyfini gel..

ortadan kaybolmanın ve de TÜYAP'ta kitapla buluşmanın tam zamanıdır. Bir başka heyecan.. Bir başka zevk.. Bir başka galaksi..

Kitapla buluşmanın zevkine, "tüm İzmirli"ler layık diye düşünüyorum.

"İ.İzmir Kitap Fuarı"nın ilk mesajı "barış" ..

Birinci gün (Cumartesi) düzenlenen basın toplantısında dostum Ragıp Zarakolu'nun yönetiminde toplantıda Bulgar yazar Nikolay

Haytov ve Karadeniz kökeni Yunanlı yazar Yorgo Andreadis, yazarın ve kitabının ilk amacının "barış olduğunu" büyük bir acıklıkla dile getirdiler ve büyük sempatisini topladılar.

UNESCO'nun 1996 yılında "Nasreddin Hoca Yılı" ilan etmesi nedeniyle fuarın ikinci mesajı, "gülmeceydi" ..

Muzaffer İzgü onuruna düzenlenmiş olan paneli yönettim ve Hüseyin Yurttaş, Hidayet Karakas, Hülya Nutku konuşmacı olarak katıldılar. İzgü'nün gülmesinin bir güldürme değil, toplumsal ilişkileri aydınlatan düşündürücü bir gülümseme olduğuna hem fikir olduk. Sevgili arkadaşımızı büyük bir dinleyici kitleyle birlikte kucakladık. Aynı gün İlhan Selçuk'un "İzmir'de Kuşayr Miti"ni, Furatlı konuşmasına katıldım. Furatlı buluşam bu önemli konuşmayı ayrı bir makalede yorumlamak istiyim.

Cumartesi ve Pazar günü olmak üzere tam iki günüm, dolu dolu "TÜYAP'ta geçti. Basın toplantıları, paneller, sergiler, ödül törenleri izledim, panellere konuşmacı olarak katıldım, panel yönettim, nice İstanbullu yazar dostumu kucakladım (Şükran Kurdakul, Ragıp Zarakolu gibi), yeni yazar dostlar tanıdım (Alpay Kabacalı, Nedim Gürsel gibi), basılmamış kitaplanmağı gösteren büyük yayınevi sahipleriyle anlaştım (isimleri güldür), kucak kucak kitap aldım (özellikle Tudi Tanır Kurumu standında), bazı kitapları kafamın bir kosesine yerdim (örneğin İ. Milliyon etiketli Mairacı Nasuh'un Minyatürleri'ni), verpeyi okuyucularım buldum, dostlar kazandım (Dr.Halil Giresunlu, Feyyaz Yükselen, Mural Baykara gibi), çaylar içtim, kokteyle (Semih Balçoğlu'nun ödül töreninde) katıldım, çok genç İzmirliyle gelecekte neler yapabileceğimizi tartıştım. Velhasıl tanı formdaydım, çünkü kitap denilen bir mahallede, kitap sokakları üzerinde, kitap üzerine avarelik yapıyordum.

Vallahi şunda miskin olumsuz, yazını gazetedeyi yazıyorum. İsim bilsin, kimse beni tutamaz, hoopu yine "TÜYAP'a" damlayacağım. Vallahi dostlarımla, isten kacamamın, sevgiliyi atlatmanın,

Andreadis ve Gelendost
Kitap Fuarı'nın ilk günü bir araya gelen Yunanlı yazar Yorgo Andreadis ile Sayın Gelendost, "Barış" mesajı veriyor. (Fotoğraf:NUR YILMAZ)

İkinci günü Yasar Kemal ile ilgili destek etkinlikleri Şükran Kurdakul'un gayretiyle sabah gerçekleştirdi.

"Ege'de Milli Mücadele Dönemi Basını" konulu paneli de yönettim. Prof.Ergün Aybars, Prof.Zeki Ankar, Prof.Bilge Unvar ve Türkmen Parlak, Ege ve İzmir'de ihanet basını ile kuşayr milliyetçi basını pek güzel anlattılar. Ben, "Hasan Tahsin ilk kursunu atmada" diye iddiada bulunan ve bu büyük yurttaven karalamak isteyenlerin karanlık amaçlarına karşı tüm İzmirli gazetecileri ve aydınlarını, dünden daha güçlü bir cümle gövve beninde olduğumuzu belirttim. Ve dinleyicilerin haklı tepkisi de beni sevindirdi. Bazıları meydana pek boş olmadıkları herhalde anlaşıldı.

Yine Semih Balçoğlu'nun sanatına bir saygı olarak yapılan ödül töreni ve Semih Poroy ile Turgut Gönenç'in konuşmaları çok doyurucuydu. Kulluyorum.

TÜYAP yönetimi konulu baskarı Bulent Ocal ve Genel Koordinatör Deniz Kavukcuoğlu ile İzmir kökenli olmaları sebebiyle akraba kardeş yakın oldu. Bunuzu anlatıyorum büyük zevk aldım ve sevindim. Tatlı tatlı sohbet ettik.

Bu büyük fuar İzmir'i hediye edenlerin aşında İzmir kökenli olmaları, İzmir'in dikkatinden kalmamalarıdır.

"İ.İzmir Kitap Fuarı" büyük bir kültürel zenginlikle bir çok alanda entelektüel gelişmeyi, tairinin edebiyet etkinlikleri emarecektir.

Okumanın güzide yazarların vı netis konuşmalarını bir key açma oleden ilkeyebilmeyiz.

"TÜYAP ve kitap"

Bu iki kelimeyi unutmayın "İzmirli"ler. Ve kocamışım..

Kitapır

NEJAT ÇETİNOĞ

Beyoğlu "gelirgeçer ahalisi"nin "leğersini" almaya kalkışması hangi kitapları okumaya çalıştığını Galatasaray Lisesi'nin teneke tuvaleti- gideni-yan sokaklarını ağızına açılmış yer kezallığına bakarak arıyalabiliriz: Güneşi Uyandırılın (Jose Mauro de Vasconcelos), Romantik Bir Viyana Yazı (Adalet Ağaoğlu), Duşunce Gücüyle Tedavi (Louis Hay), Martı (Richard Bach), Beden Döş. Prof. Dr. Otto Schöber), Çok Hızlı Okuma Teknikleri (Michel Gauquelin), Yeni Başlayanlar İçin Felsefe (Maurice Cornforth), Küçük Prenses (Antoine de Saint-Exupéry), HOBBİT Oradağık ve Şimdi Buradayız (J.R.R. Tolkien), Sofi'nin Yürüyüşü (Jostein Gaarder), Yüreğinin Götdürdüğü Yere Git (Susanna Tamaro), Yunan Mitolojisi (M. Tahsin Kozanoğlu) (Eklektisizimimin üstünde çok sayıda) Pledra Irmağının Kıyısında (Jostein Gaarder), Ağladım (Paulo Coelho) ve Animam Mundi-Dünyanın Ruh'u (Susanna Tamaro).

Anlayacağınız "uçuyoruz", hem de çok ucuza bir fiyatta; çünkü teğahlaki kitapların tümü "korsan" tama basılmış. Üzerindeki etiketfiyatının yarısına satın alın, fiyate doldurup götürün, sonra da islaak ya da dumanlı başka bir "sey" lerineışliğinde "iyi uçulur". Bu eyleninize bir barok müzik eşlik edebilir (pek münasip).

Birbiri ve Hilde İstisnasızlar, bir diyor ki: "... Bizde bu maddedeniyapılmazız. Biz miyarcay. İli once yakılmış o büyük ateşten etrafa yayılmış kıvılcımlarız." Buda güzel bir kıl. "Ayrıca bu konuda bu büyük sayıları bakmamıza hiç gerek yok. İnsanırn elinde bir taş tutması yeter. Evren yalnızca bir portakal büyüklüğündeki bu taşın da dokunaklı isayısı bu soruyu soracaktır: Bu taş nereden geliyor?"

Her yandın taşlar yayılır ve Martı Jonathan Livingstone Saydamlap yoldara karşırken şöyle sesleniyor: "Zavallı Fletcher! Gözlerini gördüğünü inanmıy, gördüklerini yalnızca sinirli olandırı. Sözimize bak. Öğrendiklerini bilincinearmayay çalış. Böylece uçuşun yolunu da öğreneceksin." Martı Fletcher'da başkalarına öğretirken şöyle diyor: "Bir murt, özgürlüğün sınırsız bir denizidir ve yüce martıların bir imgesidir. Bedeninizgeçelince... Bir kanat uçandan öbür kanat uçuşa değış tım bedensiniz, onu düşünemediğinizdezi aşkın değildir."

Bugüne kadar başınıza gelen tüm olumsuzlukların ve hastahıkların kendii kendinize ürettiğiniz olumsuz düşüncelerden kaynaklandığını söylüyor Louise Hay. Ve "kendinizi bu

Bir Yunanlının Karadeni olarak portresi

1993 Abdi İpekçi Türk-Yunan Dostluk Ödülü'nü alan Yorgo Andreadis, Yunanlı, Karadenizli, yazar ve barış koşucusu...

RAGİP ZARAKOLU

Yorgo Andreadis, Bir Yunanlı. Ama aynı zamanda bir Karadenizli. Bir yazar, bir barış koşucusu. İşadamlığı yanında sözle tarih lemelinde onu aşkın kitap yazmaya vakit

bulabilmiş. Onu ilkin Enis Rıza'nın "Öte Kıydakiler" adlı belgesel filmiyle tanıdık. Espiyeli yitlik bir Rum kızının öyküsünü anlatıyordu, yaşayan tanıkların da katılımı ile. "Tamama" adlı bu yitlik kızın, "kızdı iki yakadık insanları etkilemişti. Herkes bu öyküyü kitaplaştırmasını istiyordu. Kitaplaştırdı ve ardından da 1993 Abdi İpekçi Türk-Yunan Dostluk Ödülü'nü aldı. En sevilen kitabı "Tamama"nın şu sıralarda Rusça çevirisi basılmak üzere. Geçmişte Rusya'ya göç etmiş yüzbini aşkın Pontuslu kitabını rahatça okuyabiliş diye. Gelen en son haber ise "Tamama"nın Kırtçe çevirisinin yapılmakta olduğu. İngilizce, Almanca baskıları ise anımyoruz. Andreadis, "oral history" ya da sözle tarih deşğimiz bir yitkileme çalışıyor. O bir yaşamış öykü avcısı. "Ve anlattıkları, sohbetleri insanları yakından etkilemeye devam ediyor. Büyük dostu ve daha sonra Anadolu deyimiyle dinörü olan Hüsnü Paşaoğlu ile birlikte iki yakınını insanları arasında bir dostluk köprüsü inşa etmeye çalışmış. Hüsnü'nün beklenmedik ölümü onu bu projeyi tek başına omuzlamak durumunda bırakmış. Onun anısına "Neden Kardeşim Hüsnü?" adlı kitabını yazdı. İki yıldır iki din arasında gidip gelen Gülmüşaneli ataların öyküsünü ise ninesinin ağzından derleyerek, "Gizli Din Tayanlar" adlı yapıtlıa kitaplaştırdı. Yorgo'yu bütün Karadenizli tanırsak, bu bir abartıdır olmaz. Ama onun özellikle Foça ve Bodrum başta olmak üzere Ege'de de yığınca dostu vardır. Herkes yazdığı yörelin tarihle köklerini onun ağzından dinlemek ister.

Ve Andreadis geçen yıl İzmir'de Karacık krizini her yergin yitkine, her türlü riski göze alarak iki yakınını insanları arasında dostluğu savunma bir mesajı ilemekten kaçınmamıştır. Daha sonra ise dostları onunla Foça'da düzenlenen bilimsel bir toplantıda buluştular. Onun dostları arasında her eğildim, her türlü meslekten insana rastlarız ve şaşırmız. Çünkü o asil kalıcı köprülerin sıradan deşğimiz basit insanları arasında kurulduğuy biliri. Geçtiğimiz günlerde Andreadis 46. kez Karadeniz'i ziyaret etti. O yitkin köşturniacası için me onu bir köşede yakalayıp, aşğıdaki söyleşiyi bu kez gerçekleştiremey başarık.

Sevgili Yorgo, bu 46. ziyaretinde edindiğiniz ilginç izlenimleri anlatır mısın? Hem Karadenizlilerin hem de Yunanlı ziyaretçilerin sergilediği coşku çarpıcıydı. Mukemmel ve her kesimden insanın yer aldığı bir gruptu bu. Aramızda yitkileme eğitim örmüs

delikanlılarımız Karadeniz danslarını çok iyi biliyorlardı. İki genç kardeş Avusturya doğumlu idi, anne ve babaları ise Karadenizli idi. Ta oralardan gelmişlerdi. Amerika'dan gelen yaşlıca biri ile Almanya'dan gelen üç kişi vardı ayrıca. Hepimiz 51 kişiydik. Karadeniz kökenli olmayanlar da var mıydı aranızda?

Katılanların hemen hepsi Karadeniz kökenli idi. Geçmişte yitkileme ilişkisi olmayan, Yunanistan'dan gelen sadece dört kişiydi. Benim kitaplarımı okumış ve bu yitkileme müzede de deşğimiz olmasa nedensile, bizleri bekleyen hayli insan vardı. Söz konusu kitapların dolay son ki yıldır bir sürü mektup almıştım.

Yazışmalarımız nedensile de bu yitkileme müzeye haberi çok hızlı yayıldı. Herleri her şehirden bir iki gün kendileriyle kalmamız için davet aldık. Bu mümkün değildi, ama günlük programımız içinde her birine birkaç saatıyararak onları hoşnut etmeye çalıştık. Nerelere gittiniz? Sürmene'de geniş bir halk katılımı ile toplantı düzenledik. Hep birlikte oynayı dans ettik eski Karadeniz türülleri ile. Aynı

olay Sümela Manastırında ve Tonya'nın ana meydanında da tekrarlandı. Trabzon Valisi bizi dostça karşıladı ve mükemmel İngilizcesi ile sohbet etti, barış kampanyamızı cesaretlendirdi. Aynı olay Vakıfbankı'de de yitlendi. Ama en muhteşem karşılama Esplye'de, Tamama'nın memleketinde yaşandı. Esplye'deki bu açık toplantıya Kaymakam da dahil tüm halk katıldı. "Tamama" kitabının kahramanlarından biri olan Arif Karadeniz, bu toplantıya katılmak için ta İstanbul'dan geldi. Bizim Yunanlı konuklar halkın bu sıcak tavırından son derece etkilendiler ve oradaki ziyaretimiz tam 5 saat sürdü. Kitaplarımızı hayli imzalamışsınız der halde? Evet, birçok yerde insanlar kitaplarımızla birlikte yanına gelip, bunları imzalamamı

istediler. Bulanca'ya yazar Durcan Yaşarcanla birlikte iki saatlik bir imza günü düzenlendi. O kadar çok genç kadın ve erkek yanına gelip benimle sohbet etmek ve kitaplarını imzalamamı istedi ki çok etimlendi. Aynı sey, halkın beni dostlukları ile şaşırttığı Bafra'da dayandı. Özel dostum olan Bay Saffet Arslan, Bafra'da grubumuz için her şeyin güzeline yapmaya çalıştı. Davulun eşlik ettiği gençlerimizin dansları ve türküler, ortamı daha dayaklaştırdı, ziyaretimiz çok daha sıcak kıldı. Köyay beledesinin halkı da çalışkan belediye başkanları ile birlikte her birimiz için birer tane

alışveriş
manzaraları

zli Yorgo Andreadis

Yorgo Andreadis, Yunanlı. Ama aynı zamanda Karadenizli. Bu yüzden kitapları herki yakadaki insanları derinden etkiliyor...

yerde ağır topraklarıdır, insanlarla sohbet ederek, onları selamlayarak kitaplarını imzaladım. Yukarıdaki yerler yanında Trabzon, Giresun ve Samsun'daki kitaplarını hazırladım.

Topraklarımızda katliamlara çevirmen aracılığıyla lit, to etme-yi, Yunanca ve Türkçe ok-arak kendinizi koruyunay tercih ediyorsunuz. Neden?

Türkçenizi çok büyük olduğunu biliyoruz. Ama insanın insanlar, kendilerine kendi konuştukları dil ile hitap etmemi çok daha sıcak ve samimi buluyorlar. Aradaki duvarlar, tüm yabancılaşmışlık daha kolay aşılabiliyor. Yakın bir geçmişte birbirimizin dilini çok daha kolay

konuşabiliyor, çok daha kolay anlaşabiliyorduk. Dünyanın diğer yörelerindeki Tanrıtlar için mesajınız nedir?

Ne yazık ki dünyamız Tamama'lar ile dolu. Bosna ve coğrafyamızdaki diğer savaşları, Afrika'daki, kıtası gezegenimizde son yıllarda meydana gelen tüm savaşları unutmamak gerek. Beşim mesajım, Tamama gibi insan ve tragedilerin meydana gelmeyeceği yeni bir dünyayı yaratılması içindir.

Kardeşliğin, dostluğun ve barışın korunması için yapmış bir çağrı...

Teşekkürler sevgili Yorgo Andreadis. Tüm dostlara selamlar, sevgiler.

Buna göre, sevgili KANDAŞLAR ve sevgili kardeşlerimiz, Buraya, Karadeniz'e geliştirmiş iki nedeni var. Birincisi, hepimizin, birömür boyu, o kadar hafif iğittigimiz ve şarkılarını duyduğumuz ana babamızın vatnını tanımaktır.

İkincisi, sizlerle birarada birbirimizin elini sıkımak ve birbirimize, geçmişte hem sizin hem bizim ebeveynlerimizin başaramadıklarını, bizim başarmaya dair söz vermek. Bizler, yani her iki ülkeden insanları, her fırsatta, siyasi iktidarlarımızda, tek ve doğru yol olan Barış, İşbirliği ve Dostluk yolunda yürümeleri için baskı yapıyoruz.

Abdi İpekçi Barış ve Dostluk Ödülü sahibi Yorgo Andreadis'ten mektup var

'Türkler ve Yunanlılar kardeşdir' (18.10.98)

HATİCE TUNCER

Yorgo Andreadis , Türkiye'de de birçok kitabı yayımlanan Yunanlı bir yazar. "Tamama Pontus'un Yitik Kızı" adlı romanıyla 1993 yılında "Abdi İpekçi Barış ve Dostluk" ödülünü kazanan yazara 1998 yılından bu yana Türkiye'ye giriş izni verilmiyor.

Depremden sonra Selanik'te yardım toplama çalışmalarında yoğun emek harcamış. Yardım heyetyle birlikte Türkiye'ye gelen eşi Anastasia Andreadis , Değirmendere'de gördüklerinden sonra evine dönmek için çok zor olduğunu söylüyor. Sıkıntı içinde, "Kendimi çok kötü hissediyorum. Depremzedeler çadırdadır, açlıktır; ben dayalı değilim evime nasıl gideceğim" diye konuşuyor.

Anastasia Andreadis Türkiye'den, "Depremi yaraları çabuk kapansın, şu anda çadırdadır yaşayanlar kiremit altına girebilsin" dilekleriyle ayrıldı.

Heyet Türkiye'ye uğurlarken eşi Yorgo Andreadis'in gözlerindeki üzüntüyü gördüğünü anlatıyor ve ekliyor: "Yeniden Türkiye'ye alınacağına inanıyorum. Türkiye'yi sevdiğimize de inanılmasını istiyorum."

Yorgo Andreadis eşine bir de mektup vermiş, duygularının düşüncelerinin böyle ulaşmasını istemiş. Andreadis'in mektubunun bazı bölümleri özetle şöyle:

"Size gönderdiğimiz yardım, başınıza gelen felakete nazaran çok küçük. Biz sadece büyük acılarınızı biraz da olsa yumuşatabilmeyi görev sayarak gerekeni yaptık. Buradaki varlığımızın sizler için manevi bir destek olacağını ümit ederek bu büyük felaketin sonuçlarını karşılayıp yeniden ayağa diktirmenizi diliyoruz. Türkler ve Yunanlılar ne dost ne de doğuştan düşmanlardır. Onlar kardeşlerdir. Ve maalesef bunun ispatı için büyük ve yıkıcı bir depremin yarattığı felakete gerek kaldı. Bence her iki halkın damarlarında ortak kan akıyor. Bu deprem çürümüş, köhne yapılarla beraber, iki halkı dalmı düşman isteyen propagandayı da yıktı. Atalarımız dardı ki 'Her kötü şeyde bir iyilik de saklıdır.' Bu depremin yıkıntılarının üzerine iki halkı banga, iltif ve refaha ulaştıracak kardeşliğin güneşi doğsun ve dünyanın bu köşesi asırlar boyunca olduğu gibi yine kültürün ve gelişmenin merkez olsun. İnşallah başımıza başka bir kötülük gelmesin."

Andreadis "Tamama Pontus'un Yitik Kızı" adlı romanıyla 1993 yılında "Abdi İpekçi Barış ve Dostluk" ödülünü kazanmıştı.

[YENİDEN ARA] [GÜNÜN YAYININDA ANA SAYFAYA GEÇİŞ]

Garitli 1.2 Aylık Bilgisayar Tc. Ltd. tarafından hazırlanmıştır.
Yorum ve önerileriniz için : garitli@yorc.com.tr

■ KARADENİZLİ TÜRKÜCÜ:

En önemlisi insan olmak

İLK solo albümünü geçtiğimiz günlerde çıkaran Karadenizli türkücü Hürdağ Aydın, yozlaşmış popüler kültüre karşı insan kalmayı savunuyor. ■ 2'DE

■ ŞARKILARDA MODA

'Maksi yapana kötek atmalı'

İSTANBUL Üniversitesi Öğretim Üyesi Yard. Doç. Dr. Alkan, 60'larda başlayan moda akımlarının şarkılara nasıl yansıdığını araştırdı. ■ 20'DE

■ YORGO ANDREADİS

6 yıldır Türkiye'ye giremiyor

BİR kökü Karadeniz'de bir kökü Yunanistan'da olan barış savunucusu Andreadis, 6 yıldır 'istenmeyen adam' olarak Türkiye'ye giremiyor. ■ 6'DA

Birgün

Halkın Gazetesi

10 AĞUSTOS 2004 SALI YIL: 1 SAYI: 119 350 BİN TL

'İstemenyen Adam'

Bir kökü Karadeniz'de diğer kökü Yunanistan'da olan barış savunucusu Yorgo Andreadis, 6 yıldır "İstemenyen adam" olarak Türkiye'ye giriş yapamıyor. Başbakan Erdoğan'a gönderdiği mektupta haksız uygulamanın giderilmesini isteyen Andreadis hâlâ yanıt bekliyor

Candan YILDIZ

Trabzon'dan Batum'a, oradan da Selanik'e bir göçün izini ramaklaştıran hikâyesi: Yorgo Andreadis... Hem Yunanistanlı hem de Karadenizli. Kendi köklerinin takipçisi meraklı bir yazar olarak savaşa inanır barış savunur. Andreadis, 1936 yılında Selanik'in göçmen mahallesi olan Kalamaria'da doğar. Ailesi Trabzon'dan önce Batum'a, sonra da Yunanistan'a göç eder. Babası Kyriako Andreadis, Batum'daki Pontus Ulusal Meclisi üyesidir.

Andreadis, iki devletin politikasından bağışız olmayı kible edim. Edgar Allan Poe'nun, "Gerçekten insan olmak isteyen, uzlaşmaz olmak" sözünü pusula edinince Türkiye'ye de Yunanistan'da milliyetçi çevrelerin "İstemenyen adamı" olur.

BARİŞ YANLIŞI KONUSMALAR

Yazdığı kitaplar Türkiye çevirili. Suyun etki yanında yaygınlaştıran hissettiklerinin hissedilmesi ise tercüman olur. Sayışız konferanslar yayınlı konuşmalar yapar. İki ülke halkları arasında barıştengerçiklerden kaçarak olmayacağını savunur.

Yorgo Andreadis, can dostu Hüsni Paşaoğlu ve ailesiyle birlikte...

Bu nedenle sözlü tarih önem verir. Kitaplarında, zorla dinletirme, zorla Türkiye'leme, zorla vatandaşın kopyasına, göçe zorlama, vatandaşın sınırlık ve vatan hissetti, göç azası ve göç sebebi ile ölümler kati dumanı konu edim. "Neden Karadeniz Hıyanet", "Gizli Din Tapanlar", "Türkçe Baskın Al Beni", "Temel Garip Todorov" isimli kitaplarından biri; "Pontus'un Yitik Kız Tanrıması", 1993 Abdi İpekçi Türk-Yunan Dostluk ödülünü alır.

Barış savunmak kolay değildir Türkiye'de. Nitekim olaşı tepki çok gözükmeden gel. Karadük Kriiz'in yazarı, Abdullahi Şaban'ın Yunanistan'a kaçmışlığı haberi, onun gündem olduğu bir dönemde, A. nede-

radis karşıtı kampanyalar Trabzon'dan başlar. Karadeniz Gazetesi'nde, imzasız haber yayınlanır. Haberlere göre Karadeniz'de bir Pontus Rum Devleti kurulmaya çalışılıyor.

Haberleri karşı, Andreadis'in tepkisi şöyle olur: "Bir çok insanın canına mal olan o savaş onanının sorumluluğu ne baham ne de onun kuşağına yüklenmemeli. Babam savaş koşullarında doğurduğunu anlatırlardı. Ama gerekçesi ki ben 51 kez Türkiye'ye geldim. Bu yarılayıcı sözlerin hiçbirini hak etmedim."

O dönemde artış gösteren Türkiye ile Yunanistan arasındaki siyasi gerginliğin maddesi olur; 1998'de Yunanistan'dan geldiği İstanbul Havaalanına varıldığında, "İstemenyen adam" olduğuna öğrenir. Türkiye'ye girişine izin verilmez. Andreadis buna katışın güretilir memurlara "eğer gazetelerde yazılanlardan ötürüye ve onları doğuştan neden beni tutuklayıyorlar da "giriş" diyorlar, konvoylar" diye konuşma aldığı; yanıt; "emin anlara'dan geldiği" olur.

Yorgo Andreadis, barış mücadelesinin bir parçası olarak giriş yasağının kaldırılmasını enson 24 Haziran 2004 tarihinde Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın abir mektup yazdı. Mektubunda "Bu haksız olay Avrupa Birliği'ne ıttır etmek istemedim. Bunun tok sebebi, ülkenin Avrupa Birliği'ne girmek için bu kadar büyük bir çaba harcadığı bir dönemde, bu hareketimin Türkiye'ye karşı düşmanca bir davranış olarak algılanmaması içindir. Fakat benâ karşı yapılan bu gereksiz haksızlığı düzeltmek isteyeceğiz diye inanıyorum" der.

Başbakanlık Halkla İlişkiler Daire Başkanlığı'nın 7 Temmuz 2004 tarihli yazısında, Andreadis'e yanıt olarak şa deco dilekçesinin ilgili makamlara iletilmişliği belirtilir.

HALA BEKLİYOR

Andreadis hâlâ bekliyor... Beklerken de dostlarıyla yazışmaya asla ihmal etmiyor.

"Şimdi ben Türkiye'ye gelemedim diye, sizin barışa (Yunanistan'a) gelmeniz gerekli. Kapım Anadolu'dan, Türkiye'den gelecek her ziyaretçiye açıktır. Ama sakin unutmayın, gelirken saçlarınızı yıkamayın. Anadolu'nun rüzgarını havasını

koklayabilmem için ve içine çekilmem için gelirken saçlarınızı yıkamayın sakın."

Andreadis, barış köprüsünün inşasına emir verilerin çabalarıyla ancak köklerinin bulunduğu topraklarına kavuşabilecek. Annen bugün uma yarı... Bir gün mutlak olacak. Olmak. Tıpkı vasiyetindeki gibi...

Okk'lığında Trabanda gömülmek istiyor.

"Uluslararası azerentiki dostluğu istemeyenler duyulurunu sorbestice mezarının satını sererler. Onlara küsmüyorum. Ama bu dostluğa inanan her kim varsa bana gelip söyleyin. Sizin benim sevdiğim ondalı bir yitirdiklerim. Fakat bu hırsızlık için gelip gerçekleştirende ki buna büyük inancımın, sakin unutmayın. Ümrün mezarının başına gelecek gün sessiz bana haberi versin. Ben onu duyacağım."

Yorgo Andreadis kitaplarını sözlü tarih çalışması yöntemiyle hazırlıyor.

[illegible][illegible][illegible][illegible]

Yunusmasyon dan da sarfendin aldin. Baidarra Bida
re: wazara minar?

NEDENİ: X X X

[illegible]

Surada ne tür calışmas ver?

Turner, or powdered m^l.
y. de. distilling cream.

Welche sinnvolle Aufgabe lässt sie erwarten?
Fürchte den Sieg des Islam nicht, sondern die Verleumdung

bu kitabın fayda kaynağı

4. *Artemisia* sp. K. 1. de benedictinische larechele hazi
5. *Artemisia* sp. K. 1. de benedictinische larechele hazi

...ba bu olaylar tek taraflı olmamış;
Kuvvetler arasında Türkiye ile Türkiye hakim olanlar...

[illegible]

bankkunden in Folge der im Physik. - und mathem. Ges. d. Tendenz. aus der Ges. d. Tendenz. aus der Ges. d. Tendenz.

rapina da mamivovum Freiburg da vovovovovov. 1996
wilyet Turkey da la. vovovovovov Turkey vovovovovov
vovovovovov Turkey vovovovovov Turkey vovovovovov

...a vime decorada e lustrada desenhada por um...

"Modelde" vada sayıloq ismarıyla "sorundu-
ğu" a. gənc kəbi təvəllül və onlardan soruğu nəs-
dəki axtırış ismarı: ehtilaf, bir bürün cəvab dəfər.

11. Yıllık Genel Kurul değerlendirmeye yazılması hususundaki kararlar 1.4. tek cümleler ile aşağıdaki gibidir. Genel Kurul kararları 1.4. tek cümleler ile aşağıdaki gibidir.

queck dusa adunamii get-vor harto Rakam veyn-k boornin
kegi Carachin. Tamael taurip / ak adagununda anan yey-
dun-ye Carachin. Sanyasanyat chivones yey-muz.

[illegible]

clara mufatirise yazının Fox da. Yanv'dan sonra

REPUBLIC OF TÜRKİYE

T.C. Governorship of Istanbul
Directorate of Police
Atatürk Airport Police Division

Date : 06 / 12 / 1998
Reference : 896

Border Police (Immigration and Foreign Office)

Tel : +90 (0)212 663 32 23
Fax : +90 (0)212 663 15 92

To: Chief Immigration Officer
ATINA Airport

İSTANBUL / TÜRKİYE

INADMISSIBLE PASSENGERS FOR

Arrival Details

Departure Details

Airline	Türk Hava Yolları	Airline	Türk Hava Yolları
Flight No	TK-1850	Flight No	TK-1849
From	Atina	To	Atina
Time		Time	09.15
Date	05.12.1998	Date	05.12.1998

Subject Information

Surname : ANDREADIS
Given Name : GEORGIOU
Date of Birth : 10.02.1938
Place of Birth :
Nationality : Yunanistan
Passport No : M 980425

PHOTO

X NOT AUTHORIZED

X Subject information given above provided by the subject
Subject information given above was obtained from the passenger's ID card

Passenger Was Refused To Enter To Türkiye For The Following Reason(s)

- Turkish Passport Act, No. 5682, paragraph 4. (Subject not in possession of passport or other identification.)
- X According to Turkish passport Act, No. 5682, paragraph 6. (subject not permitted to enter Türkiye.) XXX
- Forged Passport
- Subject has passport of another person.
- Passport has been altered.
- Passport date has expired.
- Visa date has expired / Visa not obtained.
- Forged / altered visa.

According to the Convention of Chicago December 7th 1944 as amended by the Convention of Montreal, (Annex 9 of Convention on International Civil Aviation Organization (ICAO), the last country in which a passenger remained and most recently arrived is obliged to readmit him/her when (s) he has been refused leave to enter another country.

Yours faithfully,

Chief Immigration Atatürk Airport

Immigration Officer

Kom. Yrd. Çiğdem BÜYÜKYILMAZ.

Pol. Mem. Seriad ELMAS.....

EDEBİYATÇILAR DERNEĞİ

Sayı : 2001/752
Konu :

21-11-2001

Dear Mr. Yorgo ANDREADIS

I was informed by Mr.Güngör ŞENKAL who wrote in his letter dated Sept. 15th 2001 that you were not permitted to enter Turkey on your arrival at the airport in Istanbul in the year 1998.

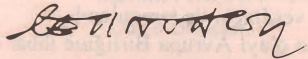
I have read your books in which you relate your ideas on the ethics of brotherhood as well as on living in peace, and have taken great pleasure in reading them.

We would like you to be sure that we do not agree with the prohibitory decision that you should not come to Turkey.

We would also like you to know that we are going to try everything we can by way of making necessary appointments with the authorized institutions so as to remove this prohibition. We take pride in welcoming you in our country.

In the name of peace and fraternity

Yassu !

Çetin ÖNER

Chairman

Turkish Authors Association

Sn. RECEP TAYİP ERDOĞAN
Türkiye Başbakanı
A N K A R A

Sayın Başbakan,

Yapıtlarınızı, daha İstanbul Belediye Başkanlığınızdan, fakat, özellikle, ülke başbakanı seçilmenizden sonra, Türkiye'yi emin adımlarla ve her şeyden önce Türk halkının ve bütün ülkenin coğrafi çevresinin yararı ve ferahlığı için Avrupa ülkeleri grubuna yönelmenizi ve bu suretle çevrede barış, refah ve demokrasiyi garanti altına almanızı takip ediyorum. Bu mücadelenizde çektiğiniz eziyetleri tamamiyle takdir edip onlara saygı duyuyorum. Fakat, bu arada, sizin bu şahsi meşakkatlerinizin, geçmişte, gerekçesiz ve haksız olarak, Türkiye'deki o zaman geçerli devlet anlayışı tarafından haksızlığa uğrayan bütün bizler için bir garanti olduğuna inanıyorum.

Şahsen, Türkiye'yi, 1960 senelerinden bu yana yaşıyorum ve hakiki arkadaşlarım arasında Türk vatandaşlarının çoğunluğu teşkil ettikleri bir tesadüf değildir. Siyasi bakımdan çok zor dönemlerde, iki halkımızın yakınlaşması için, hem sözlü olarak hem de yazılarımla çok çabaladım. Hemen hemen bütün kitaplarım, geçmişin düşmanca polemiği yüzünden iki halkımızın yaşadığı büyük kahruları ve felaketleri dile getiriyor. İyi niyetli her okur, savaş felaketini, sadece iki halkımızın arasındaki dostluk, kardeşlik ve işbirliğini biraz daha perçinlemek için kullandığımı gayet kolay anlayabilir. Bunun içindir ki eserlerim birçok Türk örgütü ve kültür kurumları tarafından ödüllendirilmiştir.

05*12*1998 tarihinde, o devirde şiddetli bir artış gösteren Türkiye ile Yunanistan arasındaki siyasi çekişmenin mağduru oldum. Bunun sonucu olarak ta, Türk Milli Güvenlik kuvvetleri tarafından organize edilmiş bir saldırı ve karalamaya uğrayarak, İstanbul Hava Limanına varışım sırasında istenmeyen kişi ilan edildim ve Türkiye'ye girişim yasaklandı. Bu uygulama üstünde 3 büyük XXX harfi bulunan bir belgenin tarafıma verilmesi ile tamamlandı.

Bu haksız olayı Avrupa Birliği'ne ihbar etmek istemedim. Bunun tek sebebi, ülkenin Avrupa Birliği'ne girmesi için bu kadar büyük bir çaba harcanan bu devirde, bu hareketimin Türkiye'ye karşı düşmanca bir davranış olarak algılanmaması içindir. Fakat, bana karşı yapılan bu gerekçesiz ve tahriksiz haksızlığı düzeltmek isteyeceğinize inanıyorum.

Saygılarımla

Ekte...

Yorgo Andreadis
 Ruzantos Sokak 66
 55131 Kalamaria

Tel / Fax 0030*2310*411*465

T.C.
BAŞBAKANLIK
Halkla İlişkiler Daire Başkanlığı

Sayı : B.02.0.BHİ-05.788.051/14008

Konu:

Sayın Yorgo ANDREADIS
Rizuntos Sok. 66 55131
Kalamaria/YUNANİSTAN

Başbakanlık Makamına sunduğunuz dilekçeniz incelenmiş olup, ilgili makamlarca değerlendirilebilmesi için yukarıda belirtilen tarih ve sayılı yazılarımızın ekinde İçişleri Bakanlığı ile Dışişleri Bakanlığına iletilmiştir.

Bilgilerini rica eder, en iyi dileklerimi sunarım.

Mehmet BİCAN 1.
Daire Başkanı

Muharrem Demircioğlu (Oyuncu), Metin Demirtaş (Şair), Filiz Denizlekin (Yayınıcı), Ulaş Dilek (Fotografçı), Osman Dinç (Yayınıcı), Hıranl Dink (Gazeteci), Aygören Dirim (Yayınıcı), Aydın Doğan (Yayınıcı), Atilla Dorsay (Yazar/Sinemacı), Ragıp Duran (Gazeteci), Gül Duran (Yayınıcı), Tarık Dursun K. (Yazar), Can Dündar (Gazeteci), Tank Ziya Ekinci (Eski Parlamenter), Nazlı Eray (Yazar), Şükrü Erbaş (Şair), İsmet Ercan (Yazar), Füsün Erdoğan (Radyo Programcısı), Muzaffer Erdoğan (Yayınıcı), Çiğdem Erken (Akademisyen), Nilgün Ersoylar (Yayınıcı), Cezmi Ersöz (Yazar), Büleni Eryılmaz (Yayınıcı), Hasan Eryiğit (Yayınıcı), İsfendiyar Erzik (Yayınıcı), Tomurcuk Erzik (Yayınıcı), Emin Eser (Yazar), Mehmet Farac (Gazeteci), Turan Feyizoğlu (Yazar), Ümit Fırat (Yayınıcı), Arman Fikri (Yayınıcı), Turgay Fişekçi (Şair), Ali Naki Galipler (Şair), Doğan Genç (İHD), Kazım Genç (Avukat), Güngör Gençay (Yazar), Haluk Gerger (Yazar, Akademisyen), Nazmi Gökçeli (Yazar), Sinan Gökçen (Gazeteci), İsmail Gökdaş (Yazar), Yaşar Gönderici (STK), Tekin Gönenç (Yazar), Nazmiye Güçlü (Yazar), İsmet Gülşekçin (Yayınıcı), Metin Gümrükküç (Yazar), Hakkı Gümüştekin (Yazar), Nil Gün (Yazar), Turhan Günay (Gazeteci/Cumhuriyet), Mehmet Gündüz (Yayınıcı), Murat Güner (Yayınıcı), Yunus Güner (Kitapçı), Bünyamin Güneş (Yayınıcı), Fatma Güney (Yayınıcı), Melek Güngör (Çocuk), Necati Güngör (Yazar), Ali Rıza Gürel (Oyuncu), Selami Gürel (Yazar), Halide Esber Güvenç (Yazar), Önder Güvenç (Maden Mühendisi), İnci Hekimoğlu (Gazeteci), Raffi A. Hermonun (Gazeteci), Selma Homurlu (Ressam), Aydın Ilgaz (Yayınıcı), Kenan Işık (Tiyatro oyuncusu), Gönül Işık (Yayınıcı), Mustafa Işık (Yazar), Yüksel İğdeli (Gazeteci), Muzaffer İris (Yazar), Küçük İskender (Şair), Muzaffer İzgü (Yazar), Robert Jordan (Yazar), Arslan Başer Kafaoglu (Yazar), Orhan Kahyaoğlu (Yazar), Nermin Kahyoncu (Öğretmen), Özcan Karabulut (Yazar), Emin Karaca (Yazar), Cemil Kavukçu (Yazar), Osman Kavala (Yayınıcı), Cemal Kavak (İş adamı), Deniz Kavukçuoglu (Yazar, TÜYAP Yöneticisi), İbrahim Kayan (İHD), M. Serdar Kayaoğlu (Yayınıcı), Yaşar Kemal (Yazar), Ferhat Kenel (Akademisyen), Feyyaz Kerima (Yayınıcı), Eren Keskin (İHD), Melda Keskin (Akademisyen), Tuğrul Keskin (Şair), Abdullah Kıran (Akademisyen), Zülfü Kıvanak (Yazar), Hasan Kıyafet (Yazar), Leyla Kıyafet (Öğretmen), Niyazi Kızılyürek (Profesör), Nejla Kocagöz (Yayınıcı), Orhan Kocaveli (Yazar), Emel Koç (Yazar), Saim Koç (Yazar), Ünal Koçak (Yayınıcı), Hülya Koçyiğit (Sinema oyuncusu), Tamer Koraman (Yayınıcı), Mucit Koper (Oyuncu), Fatih Korkmaz (Yazar), Ahmet Kot (Yazar), İsrail Kuralay (STK), Çağrı Kumaz (Yayınıcı), Sabri Kuşkonmaz (Yazar), Ahmet Teflik Küflü (Yayınıcı), Şükran İrercin (STK), Mıgırdıç Margosyan (Yazar), Ruhan Mavruk (Şair), Harriet McDougal (Yayınıcı), Tuncay Mat (Yayınıcı), Murathan Mungan (Yazar), Nil Mutluer (Akademisyen), Ahmet Oktay (Yazar), Baskın Oran (Profesör), Feyhan Oran (STK), Hacı Orman (Gazeteci), Ünsal Oskay (Profesör), Neşe Ozan (Gazeteci), Seyfi Öngider (Yazar), Çetin Öner (Oyuncu, rejisör, yazar), Erdal Öz (Yazar), Halil İbrahim Özcan (Yazar), Serkan Özburun (Yayınıcı), Gönül Özgül (Yazar), Banu Özdemir (Yazar), Coşkun Özdemir (Yazar), İknur Özdemir (Yazar), Perihan Özdemir (Yayınıcı), Neşe Özgen (Akademisyen), Naki Özgül (Yayınıcı), Yiğit Özgür (Karikatürcü), Songül Özkan (Yayınıcı), Hasan Özkılıç (Yazar), Zeki Özkorkmaz (Yayınıcı), Hasan Öztoprak (Yazar), Sırrı Öztürk (Yayınıcı), Aydın Öztürk (Yazar), Adnan Özyalçın (Yazar), Kemal Parlak (Doktor), Tuğrul Paşaoğlu (Yayınıcı), Adnan Saatçi (Yayınıcı), Mehmet Zaman Saçlıoğlu (Yazar), Turabi Salık (Yazar), Mustafa Sancar (Yazar), Mehmet Sanrı (Gazeteci), Selma Sarıca (Yayınıcı), Vecdî Sarıyer (Yayınıcı), Ahmet Salmaz (Yayınıcı), ungar Savran (Akademisyen), Vecdî Sayar (Yazar, sinemacı), Pınar Selek (Sosyolog), Kemal Seven (ÖTP), Hasan Sever (Avukat), Ünal Sevinç (Yayınıcı), Ersoy Soydan (Yayınıcı), Gülüz Sururi (Sinema Oyuncusu), Müge Sökmen (Yayınıcı), Uğur Sümer (Yazar), Haşim Şahin (Yazar), Oktay Şimşek (Yayınıcı), Tayfun Talipoğlu (Gazeteci), Server Tanilli (Profesör), Nimet Tanrikulu (STK), Mehmet Tarhan (Yayınıcı), Fatih Taş (Yayınıcı), Kamil Taş (Gazeteci), Hasan Taşçı (Yazar), Fevzi Taşçer (Mühendis), Ahmet Tellî (Şair), Latife Tekin (Yazar), Aynur Tuncel (Avukat), Ferhat Tunç (Müziyen), Vedat Türkali (Yazar), İrfan Uçar (Gazeteci), Murat Uğurlu (Yayınıcı), yıldız Uygun (Özgür Üniversite), Mehmet Uzun (Yazar), Gülşen Ülker (Yayınıcı), Saim Üstün (Yayınıcı), Mehmet Ali Varış (Yayınıcı), Ali Rıza Vural (Yayınıcı), Erdil Yaşaroğlu (Karikatürcü), Hilmi Yavuz (Yazar/Felsefeci/Şair), Yılmaz Yeşiladağ (Yayınıcı), Candan Yıldız (Gazeteci), Aytekin Yılmaz (Yazar), İbrahim Yılmaz (Yayınıcı), Sezer Yılmaz (Yayınıcı), Hüseyin Yurttaş (Şair), Ragıp Zarakolu (Yayınıcı), Rıza Zingal (Yayınıcı), Rana Zincir (STK),

T.C.
BAŞBAKANLIK
Halkla İlişkiler Daire Başkanlığı

B.02.0.BHİ-788.051/23155

Sayı : B.02.0.BHİ-788.051/23155
Konu: Ragıp ZARAKOLU'nun dilekçesi hk.

Sayın Ragıp ZARAKOLU
Divanyolu Cad. 15/1
Sultanahmet/İSTANBUL

İlgi (a): 05.11.2004 tarih ve B.02.0.BHİ-788.051/23155 sayılı yazınız.
(b): İçişleri Bakanlığından alınan 27.01.2005 tarih ve 1940-22507 sayılı yazı.

Başbakanlığa gönderdiğiniz dilekçeniz, ilgi (a) ile İçişleri Bakanlığına iletilmiştir.

İçişleri Bakanlığından alınan ilgi (b) cevap yazısında, konuyla ilgili olarak yapılan inceleme ve değerlendirme sonucunda, adı geçenin Türkiye'ye girişine izin verilmesinin uygun görülmediği bildirilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Mehmet BİCAN
Daire Başkanı

"Yorgo Andreadis, kendini barışa, halkların kardeşliğine, özellikle de Türk-Yunan dostluğuna adanmış bir yazar. Onun, **Tamama** adlı kitabı çok sevildi. Bu öyküye dayalı olarak çekilen film ödüller aldı.

Ancak 1999 Aralığında gerek Yunanistan'da gerekse Türkiye'de aşırı milliyetçi kişilerin boy hedefi olan bu barış insanı sınır dışı edildi. Türk-Yunan gerginliğinin bedeli ona ödetildi. Şimdi iki ülke arasındaki ilişkiler düzeldi. Ama **Yorgo Andreadis'in** yasağı hala sürüyor. Bu ayıp artık sona ermeli..."

BELGE YAYINLARI

ISBN 975-344-319-6

9 799753 443196